
V
B J
C
12206

n. 70.

ZBIOR
USTAW O KARACH
DLA
GALICYI ZACHODNIEY.

W WIEDNIU
drukiem Józefa Hraſzańskiego, C. K. Niemieckiego, i Polskiego nadwornego Typografa, i Bibliopoli.
1796.

MY FRANCISZEK

Wtóry, z Bożey Łaski obrany Cesarz Rzymski, po wszystkie czasy Pomnożyciel Rzeszy, Król Niemiecki, Węgierski, Czeski, Galicyi i Lodomeryi &c. Arcy-Xiąże Austryi, Xiąże Burgundyi i Lotharyngii, Wielki Xiąże Toskański &c. &c.

Za obięciem Panowania Naszego w Galicyi Zachodniey osobliwszą na to

zwróciliśmy nwagę, ażebyśmy dla tego także Kraiu takowe przepisali Ustawy, iżby występki powszechnemu bespieczeństwu i spokoyności szkodliwe dochodzone i karane były, oraz iżby każdy naprzeciw niegruntownemu siebie obwinieniu znalazł obronę, a nawet sam winowayca od swego przyzwoitego tylko Sędziego z inkwizycyi formalney, i podług dowodów do Prawa stosownych na karę wskazany został,

i

i ta kara dla onegoż nie podług upodobania, lecz iedynie podług Prawą wymierzoną była.

W tym zamiarze Zbiór Uſtaw względem kar dla Galicyi Zachodniey ninieyſzemi ogłaſzamy i rozkazuiemy, aby takowy począwſzy od 1. Stycznia 1797. Roku miał moc dla tego Kraiu i dzielność obowiązuiącą, a zatym od pomienionego czaſu, aby wſzyſtkie dawnieyſze uſtawy, które względem wy-

ſtę-

ſtępków i onychże ukarania, oraz względem poſtępowania w tey mierze Prawem przepiſanego zapadły, uchylone były.

Chcemy na oſtatek, ażeby ninieyſzy Zbiór Uſtaw w zaczętych iuż lub ieſzcze przed nadmienionym terminem wydarzyć ſię mogących kary przypadkach, od czaſu obwieſzczenia onegoż był za prawidło miany, ieżeliby kara podług niego lżeyſza, niż podług dotychczaſowego prawa wypadała.

Ró-

Równie wyſtępki przed obwieſzczeniem ninieyſzego Zbioru Uſtaw popełnione, któreby iednakże iuż po terminie powyżſzym pod Inkwizycyą przyſzły, na mocy przeſzłego Prawa tylko na ten czas ſądzone bydź mogą, ieżeliby podług nich na lżeyſzą karę wypadał wyrok.

Dan w Naſzym Stołecznym i Rezydencyonalnym Mieście Wiedniu dnia 17. Czerwca Tyſiąc ſiedmſet dzie-

wię-

więdzieſiątego Szòſtego Panowania Na-

ſzegò piątego Roku.

FRANCISZEK.

Prokop Hrabia à Lażański
Króla Czeskiego Naywyżſzy i Arcy-
Xcia Rakuskiego Kanclerz Pièrwſzy.

Na Rozkaz Iego Ceſarskiey
Krolewskiey i Apoſtolskiey Mci własny.
Leopold Baron de Haan.

Zbiór ten Ustaw o Karach zawiera w sobie następuiące materye.

CZĘŚĆ PIERWSZA

O PRZESTĘPSTWACH, I KARACH.

ROZDZIAŁ I.

ROZDZIAŁ II.

ROZDZIAŁ III.

ROZDZIAŁ IV.

ROZDZIAŁ V.

ROZDZIAŁ VI.

ROZ-

CZĘŚĆ DRUGA

O

SPOSOBIE POSTĘPOWANIA WZGLĘDEM WYSTĘPKÓW.

ROZ-

ROZ-

CZĘŚĆ PIERWSZA

O

PRZESTĘPSTWACH, I KARACH.

ROZDZIAŁ I.

O przestępstwach w ogólności.

§. 1.

Z każdego przestąpienia prawa wynika odpowiadalność; Te zaś tylko czynności, albo opuszczenia uważane bydź mogą za przestępstwa, które za takie ten praw zbiór ogłasza.

§. 2.

Przestępstwa, względnie na to, iak daleko pokóy, i bespieczeństwo pu-

bliczne naruſzaią, na kryminalne i cywilne dzielą ſię.

§. 3.

Pod imię przeſtępſtw kryminalnych należą te, które przynoſząc znacznieyſzą ſzkodę, cięższym też karóm podlegaią.

§. 4.

Za Cywilne zaś maią być owe uważane, które, chociaż do gatunku pierwſzych przybliżaią ſię, iednak z ſwoiey ſzczególney właſności, lżeyſzą karę na ſiebie ściągaią.

§. 5.

Inne wykroczenia, gdy te lub Politycznym rozporządzeniom, lub dochodowym uſtawóm, lub cywilnym prawóm ſprzeciwiaią ſię, podług ſzczególnych i właściwych przepiſów, od uſtanowionych na ten koniec Zwierzchności, roztrząſane być powinny.

§. 6.

§. 6.

Zły zamysł, i nie przymuſzona wola, ſtanowi przeſtępſtwo.

§. 7.

Zły zamysł nie tylko w ten czas winę ſtanowi, kiedy przed, albo przy przedſiewziętey czynności, lub opuſzczeniu, to ſamo złe, które ztąd naſtąpiło, wproſt zamyślane, i poſtanowione było, ale i w ten czas kiedyby, na inny zły koniec co takowe przedſiewzięte, albo opuſzczone zoſtało, z czego poſpolicie złe naſtępować zwykło, albo też łatwo naſtąpić mogło.

§. 8.

Przeciwnie zaś czynność, albo opuſzczenie nie poczytuie ſię za przeſtępſtwo, ieżeli.

a) Złe z niewiadomości, zaniedbania, albo z trefunku wynikło;

b) Ieżeli ſprawca z używania rozumu ieſt zupełnie obrany,

c) Ieżeli w ſzaleńſtwie czaſami przypadaiącym, uczynek był popełniony, iſtotnie w tey dobie, gdy ſzaleńſtwo ieſzcze trwało;

d) W przypadkowym, bez zamiaru iednak popełnienia wyſtępku, zupełnym piańſtwie, albo innym zmysłów pomieſzaniu takim, że ſprawca ſam nie wiedział, co robił,

e) ieżeli ſprawca czternaście lat wieku ſwego ieſzcze nie skończył,

f) ieżeli uczynek przez przemoc, którey oprzeć ſię nie można było, na nim był wymuſzony,

g) ieżeli takowa omyłka przy uczynku trafiła ſię, która, gdyby była nie naſtąpiła, uczynek zagodziwy uznanyby był.

§. 9.

Ponieważ zbrodnia z złości ſprawcy wynika, nie zaś z ſtanu tey oſoby, na którey popełnioną ieſt, przeto zbrodnia także

na

na złegoſprawcach, ſzalonych, dzieciach, ſpiących, i nawet na takowych oſobach, któreby tego ſame żądały, wykonana, ieſt przeſtępſtwem.

§. 10.

Nie ſam tylko bezpoſredniczy ſprawca zbrodni winnym będzie, ale nawet każdy, któryby do teyże zbrodni dobrowolnie, i umyślnie przez rozkaz, radę, pochwałę, naukę dał pochóp, do złego uczynku zachęcił, pobudził, pomagał do wykonania onegoż przez podane ſrzodki, lub oddalenie przeſzkód, albo przez iakiegokolwiek bądź innego rodzaiu pomoc przyłożył ſię, lub do pewnieyſzego popełnienia zbrodni przyczynił ſię, albo też tylko z przeſtępcą poprzedniczo, lub względem dania mu po wyrządzoney zbrodni ratunku, i pomocy, lub o podział zysku, i pożytku porozumiał ſię.

§. 11.

Ktoby zaś bez poprzedzaiącego porozumienia ſię po wykonaney dopiero zbrodni przeſtępcy pomoc, i obronę dawał, albo z odkrytey ſobie zbrodni zysk, i pożytek odnoſił, takowy zaciąga na ſiebie nie tego wprawdzie, lecz iednak innego wyſtępku winę, iak ſię to w dalſzym ciągu ninieyſzego Zbioru Praw wyłuſzczy.

§. 12.

Nie ſame tylko rzeczywiſte dopełnienie uczynku ſtanowi wyſtępek, ale nawet ſamo uſiłowanie ieſt wyſtępkiem, skoro kto złą myślą rozpoczął czynność do rzeczywiſtego wykonania zbrodni prowadzącą, à tey dopełnienie bądź z właſney iego niemocy, bądź z wydarzonych poſtronnych przeſzkód, bądź dla przypadku tylko nie uskuteczniło ſię.

§. 13.

O myśl, albo wewnętrzny zamiar, ieżeli żadna wcale nie naſtąpiła niegodzi-

dziwa czynność, albo nie zaſzło opuſzczenie obowiązku prawem włożonego, nikt do odpowiedzi pociągany być nie może.

§. 14.

W przypadkach, w których według §. 8. zły uczynek przez wzgląd na piaństwo, albo dziecinny wiek za przeſtępſtwo poczytany bydź nie może, przecież Urzędu Policyi powinnością będzie na poprawę piiaków, albo niekarnych, i zaniedbanych dzieci przyzwoitey dołożyć ſurowości, i baczności.

§. 15.

Gdy w ninieyſzym Praw Zbiorze, tylko takie czynności i opuſzczenia za przeſtępſtwa ſię ogłaſzaią, których nieprawość ſama z ſiebie łatwo naturalnym rozumem poznać ſię daie, zatym nie wiadomością praw względem przeſtępſtw nikt ſię składać, i wymawiać nie może.

ROZDZIAŁ II.

O Karach za przeſtępſtwa w ogólności.

§. 16.

Jedynie tylko Sędzia prawem naznaczony, przeſtępcę na karę skazać może.

§. 17.

Sędzia powinien karę podług prawa ściśle wymierzać, pod ścisłą odpowiedzią więcey teyże zaoſtrzać, lub rozwalniać nie ieſt mocen, iak tyle, ile mu prawo, podług iſtotnych z wyſtępkiem i winowaycą ſtoſunków, pozwala. Nie może innego prócz tymże prawem przepiſanego karania ſpoſobu wskazać, ani też mu wolno dla naſtą-

pio-

pioney między winowaycą, i uſzkodzonym zgody zasłużoney odpuſzczać kary.

§. 18.

Przeſtępca iuż od innego chociaż nie przyzwoitego Sędziego, iednak podług prawa ukarany, za tenże uczynek więcey karanym bydź nie może; Owſzem ieżliby ſię w takowym przypadku pokazało, że oſtrzeyſza nad prawa kara była mu wymierzona, na ten czas Sędzia przyzwoity podług przepiſu praw, ieżliby w tym niepodobieńſtwo nie zachodziło, karę zmnieyſzyć powinien.

§. 19.

Za zbrodnię w cudzym kraiu przez tuteyſzego poddanego popełnioną, temuż gdy do któregokolwiek z Pańſtw naſzych dziedzicznych powróci, kara podług ninieyſzego prawa opiſu, à to bez względu na mieyſcowe prawo,

gdzie zaſzła zbrodnia, wymierzaną bydź powinna.

§. 20.

Podobnież Cudzoziemiec za wyſtępek w tym tu Państwie popełniony nie inaczey, iak według ninieyſzych Uſtaw ſądzony będzie.

§. 21.

Przeſtępſtwa, które cudzoziemiec za granicą popełnia, gdy te do Stanu publicznego tuteyſzego Kraiu, ſzkodliwy wpływ maią, powinny być podług ninieyſzego prawa roztrząſane; Na przeſtępſtwa zaś, które takowego wpływu nie maią, te uſtawy kar rozciągnięte być nie mogą. Z tym wſzyſtkim iednak, nie zakazuie ſię tey oſtrożności, ażeby, gdyby tak rzecz wyciągała, takowy niebeſpieczny człowiek, nie miał bydź czy to badany, czy to wygnany z Kraiu, á nawet, ieżeliby wina tegoż kryminalną podług ninieyſzych

ſzych Uſtaw pokazała ſię, aby za porozumieniem ſię o wydanie iego, z Kraiem obcym, w którym zawinił, nie miało bydź i to przedſiewzięte, czegoby zobopólna Państw pomoc, dla powściągnienia zbrodni wyciągała.

§. 22.

Kara za przeſtępſtwa ieſt śmierć winowaycy, albo tegoż uwięzienie.

§. 23.

Kara ſmierci wykonywa ſię przez powieſzenie na ſzubienicy; ciało ukaranego po upłynieniu dwunaſtu godzin, obok mieyſca kary pogrzebane będzie.

§. 24.

Kara więzienia, dzieli ſię na różne ſtopnie, to ieſt, na nayciężſzy, ciężki, i lżeyſzy.

§. 25.

Nayciężſze więzienie na tym ma zależeć, żeby winowayca w oddzielnym taraſie trzymany, nad potrzebę, ſwiatła

tła i mieyſca nie miał zoſtawionego, niemniey ma bydź w ciężkie kaydany, na rękach, i nogach okuty, á razem żelazną obręczą przepaſany; w tey obręczy, wyiąwſzy czas roboty, zawſze łańcuchem do muru ma bydź przypięty. Temuż tylko trzy razy w tydzień ma bydź dawane iadło ciepłe, i to nie mięſne, reſztę dni chlebem, i wodą ma bydź zaſilany; Nad to nie ma mieć innego posłania, okróm deſzczek, ani widzenie ſię z kimkolwiek, lub rozmawianie dozwolone mu nie będzie.

§. 26.

Skazany na ciężkie więzienie będzie okuty na nogach lekſzemi żelazami, będzie miał dzień w dzień ciepłe iadło, lecz nie mięſne; Co ſię tycze posłania, i zakazanych rozmów z ludźmi, którzyby do obchodzenia go właściwie nie należeli, równie zachowano bydź ma, iak dla pierwſzego oboſtrzono ieſt.

§. 27.

Na lżeyſze więzienie skazany, wprawdzie bez pęt żelaźnych, atoli iednak pilnie ſtrzeżony będzie, i onemu nieco lepſza, iak poprzedzaiącemu, żywność dana bydź ma. Z tym wſzyſtkim nie będzie mu pozwolony inny napóy oprócz wody, i nie będzie ſię mógł widzieć z nikim inaczey, tylko w przytomności dozorcy, ani rozmawiać ięzykiem, któryby Dozorcy nie był znaiomy.

§. 28.

Kara więzienia dla winowayców ieſt albo dożywotnia, albo doczesna; Doczesna naykrótsza na mieſiąc ieden, à naydłuższa na lat dwadzieścia. Bliżſze wymierzenie niżey przy każdym gatunku przeſtępſtw z oſobna wymieni ſię.

§. 29.

Za karą więzienia zawſze póydzie skazanie na robotę; Każdy więc wino-

way-

wayca będzie obowiązany do tey roboty, którey urządzenia, w mieyſcu iego kary poczynione, wymagaią. W domach Kary także na to wzgląd miany bydź ma, żeby winowaycy ile możności podług tych ſtopniów do cięższych lub lżeyſzych robót używani byli, iakie ſą ſtopnie ich więzienia za karę naznaczonego.

§. 30.

Kara więzienia zaoſtrzona bydź może: *a*) Skazaniem na publiczne roboty *b*) wyſtawieniem na widowisko, *c*) chłoſtą, rózgami, lub kiymi, *d*) nakoniec poſtem.

§. 31.

Na publiczne roboty mogą bydź tylko Męſzczyzni skazani; ze zaś te nie inaczey ſię odbywaią, iak w łańcuchach, przeto tylko do ſamey kary nayciężſzego, lub ciężkiego więzienia przydane być mogą.

§. 32.

§. 32.

Wyſtawienie na publiczne widowiſko ma ſię tym kſztałtem urządzić: Skazany okuty ciężkiemi żelazami na ręku, i nogach, otoczony wartą na przeſtronny publiczny plac, gdzie ſię lud naywięcey gromadzi, zaprowadzony, tam na wyniesionym od ziemi ruſztowaniu, wyſtawiony będzie przez trzy dni naſtępne, każdą razą po godzinie, z tablicą zawieſzoną na pierſiach, na którey przeſtępſtwo i kara krótko i czytelnie wypiſana być powinna. To zaś zaoſtrzenie kary służy ſzczególnie na te tylko przypadki, gdzie albo wyraźnie przepiſane będzie, albo kara, do którey ſię przyłącza, przynaymniey dzieſięcioletnie więzienie wynieſie.

§. 33.

Kiymi będą karani Męſzczyzni dorośli, kobiety rózgami, i dzieci, któreby ieſzcze lat ośmnaſtu nie doſzli;

To karanie przez czas więzienia może ſię powtórzyć kilkakrotnie. Liczba plag, i powtòrzenie ſmagania zależy od roſtropnego umiarkowania Sędziego, który w tym ma mieć wzgląd na ciężkość przeſtępſtwa, złość ſprawcy, i ſiły ciała iego, nie będzie ſię godziło na raz nakazać więcey plag, iak ſto. Wypełnienie tey kary dziać ſię będzie zawſze w zamknięciu murów mieyſca więzienia.

§. 34.

Ciężkie i lżeyſze więzienie zaoſtrzyć ſię może poſtami tak, żeby winowayca pewne dni pędził na ſamey tylko wodzie, i chlebie, co na więcey dni, iak cztery w tydzień, nie ma być rozciągnione.

§. 35.

Wyroku, winowaycę za Kryminalnego uznaiącego, skutki ſą ieſzcze naſtępuiące:

a)

a) Każdy publiczny Urzędnik, oſądzony za przeſtępcę takiego, traci z mocy tego prawa ſwóy urząd.

b) Przeſtępca na nayciężſze, albo ciężkie więziene skazany, od dnia, którego mu wyrok ogłoſzony był, przez cały przeciąg czaſu kary, nie będzie zdolny w żadne umowy, i nawzaiem obowiązuiące czynności między żyiącemi wchodzić, ani też czynić rozporządzenia oſtatniey woli. Atoli poprzedzaiące iego czynności, albo rozporządzenia przez tę po nieyſzą karę, ſwoiey ważności nie tracą.

c) Ieżeli skazany na nayciężſze, albo ciężkie więzienie ieſt ſzlacheckiego ſtanu, tedy wyrazić ſię ma w wyroku, że mu, co do iego oſoby, wſzyſtkie zaſzczyty z prawa, podług uſtaw Państw naſzych dziedznych Szlachcie służące odeymuią ſię; to iednak do niego ſamego oſobiście, nie zaś do żony, i

 dzieci

dzieci przed tym wyrokiem ſpłodzonych, ściągać ſię ma.

d) Ieżeli iaki Ziemianin, z Stanu Magnatów, lub Rycerskiego, albo za Współczłonka Szkoły główney lub iakowego Lycæum wcielony, albo Woyskowy z rangą ſwoią do Służby Cywilney przeſzły, oſądzony będzie za Kryminalnego winowaycę, ma bydź zatym z Kſiąg Stanów, lub Szkoły główney wymazany, iako też i z ſtopnia woyskowego ſtrącony.

§. 36.

Ieżeliby była słuſzna boiaźń, żeby przeſtępca po skończoney karze zbrodni nie ponowił, à mogło ſię temu zapobiedz oddaleniem go z mieyſca, gdzie pièrwey wykroczył, w tym więc razie Sędzia znieſie ſię z Urzędem politycznym względem oddalenia przeſtępcy z mieyſca tego.

§. 37.

Także wygnanie z kraiu ma mieyſce, lecz tylko dla ſamych Cudzoziemców przeſtępnych; Kara takowa zawſze ma ſię rozumieć za wygnanie ze wſzyſtkich Kraiów ninieyſzym Zbiorem praw ſądzących ſię. Z tym wygnaniem, ieżeli winowayca wcale ieſt człowiekiem niebespiecznym, może ſię i piętnowanie łączyć. Piętnowanie dzieie ſię tym ſpoſobem, *iż na zapadlinie* lewego boku, wypala ſię Litera R. znacznie i nie do zatarcia, z początkowemi Literami Prowincyi, gdzie wyrok wypadł.

§. 38.

Ieżeli przeſtępca kilka wyſtępków, różnego gatunku popełnił, wtedy wyrok podług tego gatunku przeſtępſtwa, które cięższzą za ſobą ciągnie karę, nie przepominaiąc iednak i innych przeſtępſtw, wymierzony bydź ma.

§. 39.

Tak wina, iako też ſama kara na oſobę tylko winowaycy ſpada.

§. 40.

Ukaranie przeſtępcy nie przeſzkadza bynaymniey prawu przez wyſtępek uſzkodzonych, lub pokrzywdzonych, iżby ci od winowaycy, albo po nim dziedziczących, lub też z iego maiątku nadgrody poſzukiwali.

ROZ-

ROZDZIAŁ III.

O różnych gatunkach przeſtępſtw.

§. 41.

Przeſtępſtwa obrażaią powſzechne Stanów związki, albo bezposrzedniczo, albo też ſą ſzkodliwe posrzedniczo, przez to, iż ludzi poiedyńczo wziętych Oſoby, maiątki, wolność, cześć, lub inne prawa im służące naruſzaią, albo też wreſzcie, dobre obyczaie każą.

§. 42.

W tym względzie za przeſtępſtwa ſię ogłaſzaią.

1. Zdrada główna.
2. Bunty i Rozruchy.
3. Gwałt publiczny.
4. Powrót Wygnanego.
5. Nadużycie zwierzchney władzy, lub iakiegokolwiek Urzędu publicznego.
6. Fałszowanie Publicznych Papierów.
7. Fałszowanie monety.
8. Zgwałcenie Religii.
9. Porubstwo gwałtowne i inne sprosności.
10. Zabóystwo.
11. Stracenie płodu.
12. Podrzucanie dziecka.
13. Ranienie, i wszelkie kaleczenie.
14. Poiedynek.
15. Podpalanie.
16. Kradzież i inne zabory.

17. Rozbóy.
18. Oszustwo.
19. Dwużeństwo.
20. Potwarz.
21. Pomoc przestępcóm dana.

ROZDZIAŁ IV.

O zdradzie główney.

§. 43.

Zbrodnię zdrady główney popełnia każdy,

a) Kto osobiste bespieczeństwo Panuiącego narusza.

b) Kto przedsiebierze krok w zamiarze gwałtownego przekształcenia Rządu publicznego, albo ściągnienia na Kray niebespieczeństwa zewnętrznego, czyli tegoż powiększenia, bądź by to iawnie się stało, bądź w taiemnych Towarzystwach, bądź od poiedyńczych Osób knowaniem, poradą, własną czynnością, porwaniem się do broni, albo i bez rzucenia się do oręża, udzieleniem

do

do tego prowadzących Sekretow i układow, podufzczeniem, zaciąganiem do wfpólnictwa, fzpiegowaniem, wiązaniem fię, wfpieraniem, zgoła iakąkolwiek czynnością do tego zmierzaiącą.

§. 44.

Za zbrodnię tę, chociażby bez ufzkodzenia tylko knowana była, winowayca fmiercią na Szubienicy karany będzie.

§. 45.

Ktoby fnadno, i bez własnego niebefpieczeńftwa, mogąc zatamować fzerzenie fię zamachów na zdradę główną dążących, tego rozmyślnie zaniedbał, ftaie fię wfpólnikiem zbrodni, i karany będzie nayciężfzym więzieniem dożywotnim.

§. 46.

Także iako wfpólnik ma bydź uważany ten, ktoby Winowaycę zdrady główney fobie wiadomego, Zwierzchności

rozmyślnie nie doniósł, takowy iako wſpółwinny ciężkim więzieniem dożywotnim ma bydź karany. W tym tylko przypadku, gdyby doſtatecznie przeświadczonym bydź mógł, iż dla niedonieſienia takowego, żadnych ſzkodliwych skutków obawiać ſię nie miał powodu; podpadnie karze ſurowego więzienia, od pięciu do dzieſięciu lat. Takowe przeświadczenie ſamym tylko przeſtępcy krewnym w linii wſtępney i zſtępney, rodzeńſtwu, i małżonkóm tak dalece ſłużyć może, iż ciż dla zaniedbanego donieſienia karze nie podpadaią.

§. 47.

Kto przez zuchwałe czy w piſmach, czy w publicznych mowach ganienie i inne wyobrażenia ſpoſoby, daie pobudkę do zburzenia umysłów, przeciw kształtowi Rządu, kierowaniu iego, i krajowemu urządzeniu, ten za takie zamieſzanie pokoiu publicznego, iako kry-

mi-

minalifta karany będzie ciężkim więzieniem od pięciu do dziesięciu lat.

§. 48.

Ktoby w związki taiemne, za cel zdradę główną maiące à w 43. §. (*b*) opisane wdał się, poźniey iednak żałuiąc swego kroku, o członkach tego spisku, ustawach, celu, i zamachach w tym czasie, gdy ieszcze ukryte były, i szkodzie się zabiedz mogło, Zwierzchności doniósł, takiemu zabespiecza się tym prawem zupełna od kary wolność, i zamilczenie iego imienia.

ROZ-

ROZDZIAŁ V.

O Buntach i Rozruchach.

§. 49.

Kupienie ſię wielu oſób, dla dania gwałtownego odporu Zwierzchności, ieſt zbrodnią buntu i rozruchu, chociażby iakikolwiek cel takowego rozruchu, to ieſt bądź dla wymuſzenia czego, bądź dla wyłamania ſię od iakiey powinności, bądź dla znieſienia iakiegokolwiek rozporządzenia, był zamierzony. Czyto ten na ſamey Oſobie Zwierzchność ſprawuiącey, czyli na Urzędniku, czyli na urzędowych Sługach, czyli na Starſzych gromad do wykonania urządzeń wyznaczonych dopełniony by był.

§. 50.

Każdy z takowey zgrai winien teyże ſamey zbrodni czyli do niey z początku zaraz, czyli dopiero aż przy końcu przyſtąpił.

§. 51.

Iaka ſię kara ma naznaczyć w tym przypadku, gdy bunt do tego ſtopnia urósł, iżby go Sądem dorazowym (*Judicio ſtatario*) uſmierzać potrzeba było, o tym w oſobnym Rozdziele, o porządku Sądu dorazowego urządzono ieſt. W innych razach burzyciele, i herſztowie na ſurowe więzienie, i publiczne roboty od dzieſięciu do dwudzieſtu lat, à gdyby złość i z niey idące ſzkody do naywyżſzego ſtopnia doſzły, nawet i dożywotnie skazani bydź maią.

§. 52.

Ci, którzyby nie uważaiąc na Oſobę Urzędową do uſmierzenia Rozruchu przybywaiącą, lub wartę w nieposłu-

ſzeń-

ſzeńſtwie trwali, podpadaią ciężkiemu więzieniu z skazaniem na robotę publiczną od pięciu do dzieſięciu lat.

§. 53.

Inni wſpólnicy, ſtoſownie do niebeſpieczeńſtwa, ſzkody, i ich do rozruchu przyłożenia ſię,ponioſą cięższe więzienie, od roku do pięciu lat z przyłączoną publiczną robotą.

§. 54.

Ieżeliby ſię rozruch w pierwſzych początkach, bez wybuchnienia niebeſpiecznego uſmierzył, tedy ſami powodcy i herſztowie, na więzienie lżeyſze od roku do pięciu lat, inſi zaś różnie od trzech mieſięcy aż do iednego roku skazani bydź maią.

ROZDZIAŁ VI.

O Gwałtach publicznych.

§. 55.

Zbrodnia gwałtu publicznego zachodzi w następuiących przypadkach.

§. 56.

Pièrwszy przypadek: Kiedy kto, chociaż sam ieden Sędziemu, osobie Zwièrzchniczéy, albo ich w rzeczach urzędu namiestnikom, warcie, lub urzędowemu słudze rozkaz Zwièrzchności wykonywaiącemu, czy to niebespiecznym odgrażaniem, czyli gwałtowną mocą opièra się, chociażby nawet i do zranienia nie przyszło.

§. 57.

Przestępca taki cieżkim więzieniem, i publiczną robotą od miesiąca iednego

do

do roku; gdyby zaś odpór dany był zbroyną ręką, albo skalèczeniem, lub ranieniem; od roku iednego do lat pięciu karany będzie.

§. 58.

Drugi przypadek: Kiedy kto nie udawſzy ſię o to do przyzwoitey Zwièrzchności, z dobraną ſobie kupą ludzi, ſpokoyną cudzę gruntu i ziemi dzierżawę gwałci; albo gdy na dóm, lub mieſzkanie cudze zbroyno, chociażby i ſam poiedyńczo napada, i tamże na Właściciela oſobie, lub na tegoż ludziach domowych, maiątku, i dobru gwałt wyrządza, czyby to dla wykonania zemſty za krzywdę mniemaną, czy z nienawiści, czyli dla oſiągnienia mniemanego prawa, czy dla wyciśnienia iakowey obietnicy, lub wymuſzenia iakiego dla ſiebie potrzebnego dowodu uczynił.

§. 59.

§. 59.

Takowy gwałtownik ściąga na ſiebie karę ciężkiego więzienia od roku do lat pięciu; Pomocnicy karani będą lżeyſzym więzieniem od trzech mieſięcy do roku iednego.

§. 60.

Inne złośliwe czynności na uſzkodzenie cudzego dobra dążące maią bydź za Cywilne przeſtępſtwa uważane, i względnie na ſtopień złości, i szkody, cięższym, lub lżeyſzym więzieniem od mieſiąca do roku karane.

§. 61.

Trzeci przypadek: Kiedy kto bez wiedzy, i zezwolenia Zwierzchności przyzwoitey podſtępem, czy gwałtem Człowieka na ten cel porywa, aby go poniewolnie w Zagraniczną lub czyiąkolwiek w Kraiu nieprawną moc wydał.

§. 62.

W takowym przypadku karą będzie, ciężkie więzienie od pięciu do dzieſięciu lat, à to i do dwudzieſtu lat przedłużone bydź może, ieżeliby pokrzywdzony na niebeſpieczeńſtwo życia, albo utracenia wolności był narażony.

§. 63.

Ktoby ludzi do obcego woyska zaciągał, albo należącego do Kraiowego woyska męża na przenieſienie w obcy Kray mieſzkania namawiał, takowy podług praw woyskowych, i tylko przez woyskowy Sąd ſądzony, i ukarany bydź ma.

§. 64.

Ktoby na to ſtaranność łożył, aby poddanych tuteyſzego Kraiu do przenieſienia ſiedliska w obce Kraie nakłonił, ſtaie ſię cywilnego przeſtępſtwa winnym.

§. 65.

Kara na takich ieſt lżeyſze więzienie od mieſiąca do roku.

§. 66.

Czwarty przypadek: Kiedy kto człowieka, ſobie żadnym prawem niepodległego, którego ani za wyſtępnego, ani za niebeſpiecznego i ſzkodliwego uznawać nie ma powodu; ſamowładnie w zamknięciu trzyma, albo iakimkolwiek inſzym ſpoſobem onegoż oſobiſtey wolności pozbawia, lub też go z gruntownych według mniemania ſwego przyczyn uwięziwſzy, rozmyślnie iednak o takowym uwięzieniu przynależytey Zwièrzchności zaraz donieść zaniedbuie.

§. 67.

Za takowe przeſtępſtwo będzie karą lżeyſze więzienie od mieſiąca do roku; ieżeliby zaś przytrzymanie dłużey, niż

dni trzy trwało, lub przytrzymany ztąd iakąkolwiek ſzkodę poniąsł, albo oprócz utraty wolności, inney ieſzcze krzywdy doznał, tedy i ciężkie więzienie od roku do pięciu lat ma mieyſce.

§. 68.

Piąty przypadek: Kiedy kto białogłowę poniewolnie bądź w myśli żenienia ſię z nią, bądź celem dopełnienia cieleſney chuci, podſtępem, czy gwałtem porywa, Żonę, chociaż z iey zezwoleniem od Męża, Dziecie od Rodziców, Sierotę od Opiekuna, albo Dozorcy podſtępnie, lub gwałtownie wykrada, bądźby był zamiar iego dopełniony, lub nie.

§. 69.

Wyſtępek porwania na nie zezwalaiącey, lub dziecinnego wieku oſobie wykonany, podług różności środków do takowego porwania użytych, i podług

dług względu na wynikłe ztąd złe skutki, ciężkim więzieniem pięciu lat aż do dzieſięciu; Lecz ieżeli uwięziona oſoba lata dziecinne przeſzła, i ſama zezwoliła, ciężkim więzieniem, od trzech mieſięcy do roku karany będzie.

ROZDZIAŁ VII.

O powrocie Wygnańca.

§. 70.

Jeżeliby kto z Kraiów, na które ſię ninieyſzy Zbiór Praw rozciąga, wygnany, do któregokolwiek z tychże Kraiów, pod iakimkowiek pozorem powrócił ſię, ten iego powrót ieſt kryminalnym wyſtępkiem.

§. 71.

Takowy przeſtępca powinien bydź na publiczne widowisko wyſtawiony, i ciężkim więzieniem od trzech mieſięcy do roku ukarany. Gdyby zaś za takowy wyſtępek przed tym iuż był karany, tedy kara iego powinna bydź zaoſtrzona, albo zaoſtrzenie podwoione.

§. 72.

§. 72.

Kto z oznaczonego tylko mieyſca wygnany ieſt, i na toż mieyſce powraca, ma bydź iako Cywilny przeſtępca uważany, i lżeyſzym więzieniem od mieſiąca do roku ukarany. Za powtórzony powrót ma bydź kara zaoſtrzona.

ROZDZIAŁ VIII.

O złym użyciu zwièrzchniey Władzy, albo iakiego innego publicznego Urzędu.

§. 73.

Kto Zwièrzchniey Władzy z Urzędu ſwego pochodzącey tak na złe używa, że komu ſzkodę wyrządza; ten, czyliby chęcią właſnego pożytku, czyli dla inney iakiey namiętności, i pobocznego celu do tego skłonił ſię, przez takowe złe ſwey władzy użycie, ściąga na ſiebie wyſtępku kryminalnego winę.

§. 74.

Podobny wyſtępek popełnia :

a) Sędzia, który przez ſprzyianie od dopełnienia prawych Urzędu ſwego obowiązków odwieść ſię daie.

b) Każdy Urzędnik, który w rzeczach Urzędu ſwego nieprawdę popełnia.

c) Kto powierzony ſobie Urzędu właſnego Sekret zdradliwie wyiawia, lub pod ſtraż ſwą urzędową oddany Dokument zniſzcza, lub tegoż przeciwko obowiązkóm ſwoim komu udziela.

d) Adwokat, który na ſzkodę ſwoiego Klienta Przeciwnikowi, lub układaniem piſm prawnych, lub też radą, i czynnością pomaga.

§. 75.

Kara za tę Zbrodnię ieſt ciężkie więzienie od iednego roku do pięciu lat. Ta ſtoſownie do ſtopnia złości, i ſzko-

dy może bydź ieſzcze aż do lat dzięſięciu przedłużoną.

§. 76.

Urzędnik Publiczny, który wprawdzie obowiązek ſwóy tak, iak ſię należało, dopełnił, iednakże z przyczyny wykonania obowiązku ſwego podarunek bezpośrzedniczo, czyli pośrzedniczo przyiął, lub też inny iakowy pożytek zyskał, popełnia Cywilny wyſtępek.

§. 77.

Takowy Cywilny przeſtępca łżeyſzym więzieniem od iednego mieſiąca do roku ukarany bydź powinien.

§. 78.

Kto obietnicą, podarumkiem lub innym chytrym ſpoſobem Sędziego uiąć, i na ſwą ſtronę przeciągnąć, lub Zwierzchników Publicznych do zgwałcenia Urzędowych obowiązków skłonić uſiłuie, takowym ſwym zwodniczym zamia-

miarem na ſiebie Cywilnego wyſtępku winę zaciąga, bądźliby ta chęć na własny iego, lub na kogo trzeciego pożytek dążyła, bądźby uskutecznioną była, lub nie.

§. 79.

Takowego uwodzenia karą poſpolicie będzie lżeyſze więzienię od mieſiąca do roku.

§. 80.

Gdyby zaś na ten koniec kto większego podſtępu użył, i znaczna ſzkoda ztąd wynikła, tedy takowy zwodniczy zamiar, iak wyſtępek kryminalny uważany, i ciężkim więzieniem, które aż do lat pięciu przedłużyć można, ukarany będzie.

ROZDZIAŁ IX.

O Fałſzowaniu Papièrow Publicznych.

§. 81.

Kto publiczne kraiowe papièry, które albo ſame przez ſię iak gotowe pieniądze uchodzą, albo które od Kaſs Publicznych zapłacone bydź powinny podrabiać, czyli naśladować uſiłuie, bądźby to przedſiewzięcie uskutecznił, lub nie, czyliby ztąd uſzkodzenie Skarbu Publicznego, lub kogo trzeciego wynikło, lub nie; czyliby nakoniec zfałſzowanie publicznych tuteyſzego, lub zagranicznego Kraiu papièrow tyczyło ſię, ten popełnia kryminalny występek fałſzowania publicznych papièrow.

§. 82.

Ten także winę tego wyſtępku na ſiebie zaciąga, który prawdziwe publiczne kraiowe papièry odmieniaiąc na wyżſzą Summę nad tę, którą wprzód w ſobie zawièrały fałſzuie, à to bądź zfałſzowanie łatwo, lub z trudnością poznać można, bądźby ztąd ſzkoda wynikła, lub nie.

§. 83.

Na ten wyſtępek w przypadku §. 81. wyrażonym, dożywotniego, w przypadku zaś §. 82. od dzieſięciu aż do dwudzieſtu lat ciężkiego więzienia kara, która w wymiar ważnieyſzych wyſtępku okoliczności ſurowſzą bydź powinna, ſtanowi ſię.

§. 84.

Cokolwiek tu względem tey kryminalney zbrodni, i o iey karaniu uſtanowiono ieſt, to wſzyſtko rozciąga ſię i na tych, którzyby zwyczayne papiè-

pièrow publicznych podpiſy udawali, pieczęcie wyrzynali, papièr, Stemple, Macicę, litery, praſy, i cokolwiek innego, coby do zfałſzowania publicznych kraiowych papièrow służyć mogło, ſporządzali, i fałſzuiącym na pomoc zfałſzowania, wiedząc o tym, poddawali, lub poddać, albo zrobić uſiłowali, lub nakoniec innym iakimkolwiek bądź ſpoſobem do zfałſzowania przyłożyli ſię.

§. 85.

Wſpółwinowaycą kryminalney zbrodni zfałſzowania Publicznych kraiowych papièrow ten ieſt, który o wydawanie lub całkiem fałſzywych, lub poczęści zfałſzowanych Publicznych papièrow z owym umowę czyni, który do ich zfałſzowania wſpół należał.

§. 86.

Uczestnik takowy ciężkim od pięciu aż do lat dziesięciu, à gdyby większa szkoda wynikła, nawet aż do dwudziestu lat więzieniem ukarany będzie.

ROZ-

ROZDZIAŁ X.

O fałſzowaniu Monety.

§. 87.

Wyſtępku kryminalnego fałſzowania monety dopuſzcza ſię ten, który:

a) Samowładnie pieniądze na wzór pieniędzy w Auſtryackich Kraiach bieg maiących wybiia, chociażby wewnętrzna ich wartość, i waga, wartości, i wadze prawdziwych pieniędzy wyrównywała, lub ią nawet przewyżſzała,

b) Kto na wzór gdziekolwiek bądź bieg ſwóy maiących pieniędzy, czyli to z tak dobrego, iak owe, kruſzcu, mnieyſzey iednak wartości, albo z kruſzcu podleyſzego fałſzywe biie pieniądze, lub innym iakowym ſpoſobem

fał-

fałſzywą monetę prawdziwey podobną czyni;

c) Kto wewnętrzną prawdziwych pieniędzy wartość, i wagę podług którey z pod ſtempla wyſzły, iakimkolwiek ſpoſobem zmnieyſza, lub onymże kſztałt większey wartości pieniędzy dać uſiłuie;

d) Kto Narzędzia do fałſzowania pieniędzy poddaie, lub innym iakimkolwiek ſpoſobem do fałſzowania pieniędzy przykłada ſię.

§. 88.

Karą tego Kryminalnego wyſtępku będzie ciężkie więzienie od pięciu aż do dzieſięciu lat, gdyby zaś ſzczególne niebeſpieczeńſtwo, lub znakomita ſzkoda zachodziła, tedy od lat dzieſięciu do dwudzieſtu. Na ten czas tylko, gdy zfałſzowanie każdemu w oczy wpada, lub gdy moneta ſamowładnie bita, wewnętrzną wartością, i wagą prawdziwey monecie

wyrównywa, tedy kara od iednego roku do pięciu lat wymierzoną bydź może.

§. 89.

Iako uczeſtnik kryminalnego wyſtępku fałſzowania monety dopuſzcza ſię ten, który zniosłſzy ſię z fałſzerzem, lub iego pomocnikiem, o wydawanie fałſzywey monety ſtaranie na ſiebie przyimuie.

§. 90.

Uczeſtnik ten karę ciężkiego więzienia od roku aż do lat pięciu, á gdyby większa ſzkoda zachodziła, nawet do lat dzieſięciu na ſiebie zaciąga.

ROZ-

ROZDZIAŁ XI.

O Zgwałceniu Religii.

§. 91.

Wyſtępku zgwałcenia Religii winnym ieſt ten:

a) Kto przeciwko Bogu mowami, piſmami, lub czynnościami bluźni.

b) Który iakowe znayduiącey ſię w Kraiu Religii Obrządki gwałci iuż to przez obelżywe rzeczy ku służbie Bożey poſwięconych zgwałcenie, iuż to przez inne czynności, albo gdy przez mowy, lub piſma wzgardę ku Religii publicznie okazuie.

c) Kto Chrześcianiana do odſzczepienia ſię od Chryſtuſa Wiary nakłaniać waży ſię.

d) Kto niewiarę rozkrzewić, lub błędną iaką naukę z Religią Chrześciańską niezgodną, rozſiewać, albo Sekty wprowadzać uſiłuie.

§. 92.

Gwałcenie Religii Kryminalnym wyſtępkiem ieſt, ieżli takowy gwałt Religii z publicznym zgorſzeniem dzieie ſię, ieżeli naſtąpiło zwodzenie, lub powſzechne niebespieczeńſtwo z czynnością takową złączone było.

§. 93.

Wyſtępek ten kryminalny ciężkim od roku aż do lat pięciu, à nawet względnie na wyżſzy złości, i niebeſpieczeńſtwa ſtopień, aż do lat dzieſięciu przedłużonym więzieniem ukarany bydź powinien.

§. 94.

§. 94.

Gdzie okoliczności w §. 92. wytknięte nie zachodzą, tam gwałt Religii za występek Cywilny poczytany, i lżeyszym od Miesiąca iednego, aż do Roku więzieniem ukarany będzie.

ROZDZIAŁ XII.

O Gwałcie Białogłów, i o inney cielesney ſprosności.

§. 95.

Ktoby Białogłowę przez poſtrach, niebespieczeńſtwo iakie za ſobą ciągnący, przez użycie mocy, lub przez zdradliwy iakowy inny ſpoſób na pomięſzanie iey zmysłów użyty, do oparcia ſię iego lubieżnym chuciom niezdolną uczynił, z nią w takowym ſtanie zoſtaiącą, uczynek cielesny popełnił; ten dopuſzcza ſię Zbrodni Kryminalney zgwałcenia Białogłowy.

§. 96.

Kara za zgwałcenie Białogłowy ieſt ciężkie więzienie od pięciu do dzieſięciu

lat;

lat; Ieżeliby zaś z gwałtu wyrządzonego wielki uszczerbek na zdrowiu, lub życiu Osoby zgwałconey wyniknął, tedy kara od lat dziesięciu do lat dwudziestu, przedłużoną bydź ma.

§. 97.

Wszelkie usiłowanie zgwałcenia Białogłowy, które przeciw osobie, lat ieszcze czternastu nie maiącey zamierzone iest, za gwałt Białogłowy mocą wykonany, uważane, i karane bydź powinno.

§. 98.

Występku sprośney lubieżności ten także dopuszcza się:

I. Kto z bydlęciem, albo z osobą, która teyże samey co i on iest płci, uczynek cielesności wykonywa.

II. Krewni w linii wstępney i zstępney, czyli pokrewieństwo ich z prawego, lub nieprawego łoża pochodzi, siostry i bracia, lub rodzeni, lub przy-

rodni, tudzież Rodziców, Dzieci, oraz Braci, lub Sióſtr Małżońkowie, niemniey i ci, z któremi Kazirodztwo ieſt popełnione.

III. W Stanie Małżeńskim zoſtaiąca oſoba, Cudzołoſtwo popełniaiąca, tudzież i oſoba wolnego Stanu, z którą Cudzołoſtwo dopełnione będzie.

IV. Kto ciałem za zapłatę wſzetecznego ſzuka zarobku.

§. 99.

W pierwſzym przypadku, iako też w tedy, gdy Kazirodztwo w linii wſtępney, i zſtępney dopełnione będzie, ſproſna lubieżność za Kryminalny wyſtępek poczytana, i ciężkim więzieniem od trzech Mieſięcy aż do Roku ukarana będzie.

§. 100.

W Innych zaś przypadkach iako wyſtępek cywilny lżeyſzym więzieniem od iednego Mieſiąca do Roku ukarana

bydź

bydź ma. Przy wyznaczeniu zaś kary dłuższego czasu, lub przy oneyże zaostrzeniu, na uwiedzenie, i wynikłe zgorszenie uwagę mieć należy.

§. 101.

W szczególności Niewiastę za Cudzołostwo surowiey, niż męża karać potrzeba, ieżeliby o płód na Swiat wydany, czyli ten z prawego łoża iest, lub nie? wątpliwość zachodziła.

§. 102.

Cudzołostwa iednak z samych urzędowych obowiązków dochodzić nienależy, lecz to w ten czas tylko dochodzone i ukarane bydź ma, ieżeliby tego wyraźnie iakowe z Małżonków, które skrzywdzone było, dopraszało się. Ale i owe z Małżonków skrzywdzonych iuż więcey tego domagać się nie może, ieżeliby krzywdę swoią, dowiedziawszy się o niey, lub wyraźnie, lub też przez wykonywanie poźniey-

ſze ſpołeczności Małżeńskiey darowało. Uſtaie także i w ten czas kary, na ową z Małżonków oſobę, która ſię Cudzołoſtwem zmazała, ſądownie wymierzoney, exekucya, iak prętko druga z Małżonków skrzywdzona Strona oświadczy ſię, iż owę piérwſzą nazad do ſiebie przyiąć, i z niąż w związku Małżeńskim dalſze życie pędzić chce, kara iednak Stronie, Cudzołoſtwa uczeſtnictwo maiącey, wyrokiem naznaczona, przez oświadczenie takowe uchyloną bydź nie może.

§. 103.

Uwodzący na ſproſną lubieżność, ſtaie ſię Kryminalnego wyſtępku winnym, ieżeli wychowaniu, lub dozorowi ſwemu powierzoną oſobę do ſprosney cielesności przyprowadza.

§. 104.

Zbrodniarz takowy, ciężkim więzieniem między iednym rokiem, à pięcią latami ukaranym będzie.

§. 105.

Cywilnego wyſtępku winnym ſtaie ſię ten domownik, który małoletnią Córkę, lub inną w tymże domu mięſzkaiącą małoletnią z Panem lub Panią domu ſpokrewnioną białogłowę, uwiedzie, i zewſzeteczni.

§. 106.

Zbrodniarza takowego ciężkim więzieniem między mieſiącem a rokiem ukarać należy. Z tym wſzyſtkim Urzędowe dochodzenie tego wyſtępku, i onegoż ukaranie, wtedy tylko mieyſce mieć może, gdy tego żąda ów, pod którego oycowską lub opiekuńską władzą uwiedziona zoſtaie.

§. 107.

Rayfurſtwo będzie temu za kryminalny wyſtępek poczytane, który tym ſpoſobem dla ſiebie zarobku ſzuka, iżby łatwość do wyrządzania ſprosney Cielesności podawał.

§. 108.

Na ukaranie tego wyſtępku ſtanowi ſię ciężkie więzienie od iednego roku, aż do pięciu lat, takowa zaś kara na dłużſzy czas przeciągnioną bydź powinna, ieżeliby oſoba niewinna zwiedzioną zoſtała. Ieżeli Zbrodniarz raz iuż był za Rayfurſtwo ukarany, to za drugim razem karę zaoſtrzyć potrzeba, po którey dopełnioney, tenże z ſwoiego dotychczaſowego zamieſzkania, á ieżeliby był Cudzoziemcem, ze wſzyſtkich dziedzicznych Kraiów, wygnany bydź powinien.

§. 109.

Kto umyślnie, choćby nawet bez chęci zysku, Kobietę nieskażoney ieszcze wstydliwości w znaiomość, oraz takowe Towarzystwo i sposobność wprowadza, przez którąby taż do popełnienia cielesney sprosności przywiedzioną została; takowy Rayfura za swoie Rayfurstwo równie iak i zwodziciel za zwiedzenie, lecz iednak w ten czas tylko, ieżeliby uwiedziona tego domagała się, iako przestępca Cywilny lżeyszym więzieniem między Miesiącem i Rokiem iednym ukarany bydź powinien.

ROZ-

ROZDZIAŁ XIII.

O Zabóyſtwie.

§. 110.

Kto w chęci uſzkodzenia Człowiekowi co takowego wykonywa, za czym nieodbicie ſmierć tegoż naſtępuie, ten Kryminalnego Wyſtępku Zabóyſtwa winnym ſtaie ſię.

§. 111.

Z względu na ſzczególnieyſze związki między Zabóycą i Zabitym, tudzież z uwagi, na śrzodki i zamiar śmierci, wypływa rozlicznych Zabóyſtwa gatunków prawny podział, pódług którego także rozliczne kary wymierzone bydź maią; Gatunki ſą te: Zabóyſtwo Krewnych i Powinowatych, zaſadne Zabóy-

ſtwo,

ſtwo, zdradzieckie Zabóyſtwo, rozbóynicze Zabóyſtwo, i proſte Zabóyſtwo.

§. 112.

Ieżeli Zabóyſtwo na krewnym iakim w linii wſtępney lub zſtępney, albo na Małżonku dopełnione będzie, tedy nayciężſzym więzieniem na całe życie ukaranym bydź powinno.

§. 113.

Zabóyſtwo, które kto na krewnym linii wſtępney, i zſtępney z ſobą przez związek krwi z nieprawego łoża pochodzący złączonym, albo na Bracie lub Sioſtrze Rodziców, dziada lub Baby ſwoiey, lub na ich Małżonku, albo na ſwym z prawego łoża tak rodzonym, iako też przyrodnim Bracie albo Sioſtrze, nakoniec na Męża lub Żony ſwoiey rodzonym, tudziez przyrodnim Bracie, lub Sioſtrze popełnia, ciężkim więzieniem od dzieſięciu lat do dwudzieſtu ukarane bydź ma.

§. 114.

§. 114.

Na nie zamężną Białogłowę, któraby porodzone dziecko, zaraz przy porodzeniu zabiła, ciężkie więzienie od dzieſięciu lat, do dwudzieſtu, którąby zaś dziecku z powodu zaniedbaney przy porodzeniu potrzebney o nim ſtaranności umrzeć dopuściła, od pięciu do dzieſięciu lat wymierzone będzie.

§. 115.

Kara w §. 113. uſtanowiona nawet wtedy ſwoie mieyſce mieć powinna, kiedy zabóyſtwo przez oſobę pod opieką zoſtaiącą na Opiekunie, albo przez tegoż na oſobie w opiece bądącey, na Panu przez Sługę, lub przeciwnie, na Przełożonym przez podległego, lub przeciwnie, albo na Urzędniku iakiey Zwierzchności podczas ſprawowania, lub z przyczyny ſprawienia obowiązków Urzędu popełnione było.

§. 116.

§. 116.

II. Kto do zabicia iakiey trzeciey osoby kogo naiął, lub iakimkolwiek sposobem do zabóystwa nakłonić starał się, ten, chociażby żadne napadnienie nie nastąpiło, albo zlecenie nie było przyięte, na ciężkie więzienie od lat pięciu, do dziesięciu, á ieżeli napadnienie uskutkowane było, iednakże bez zadania smierci, na dziesięć do dwudziestu lat, za dokonanym zaś zabóystwem, na naycięższe więzienie przez całe życie wskazany bydź powinien.

§. 117.

Kto przyiął zlecenie zabóystwa, takiey samey karze, po dowiedzeniu tego, iż takowe zlecenie przez niego przyięte było, podlega, iaka podług różności wynikłych skutków na przenaymuiącego w §. poprzedzaiącym ustanowiona iest.

§. 118.

III. Kto trucizną, lub innym podstępem, zmyślonym ułożeniem się, iakim zdradliwym sposobem, przez który druga osoba od mienia ostrożności, i brania się do obrony odwiedzioną została, śmierć zadaie, iako winny morderstwa zdradzieckiego na naycięższe więzienie przez całe życie wskazany zostanie.

§. 119.

Gdyby zaś zabóystwo zdradzieckie, lub zlecone morderstwo na Oycu, Matce, Mężu, lub Żonie dopełnione było; na tenczas zdradziecki morderca, lub ten, co do uczynku takowego podmówił, śmiercią ukarany będzie.

§. 120.

IV. Gdyby dla osiągnienia rzeczy cudzey, przez gwałtowne pognębienie osoby, lub w tymże gwałtownym napadnieniu, chociażby bez poprzednicze-

go zabóyſtwa zamiaru, ktokolwiek zabity zoſtał, à zatym Zabóyſtwo rozbóynicze popełnione było, w tym przypadku każdy do zabóyſtwa przykładaiący ſię, śmiercią karany bydź ma.

§. 121.

V. Zabóyſtwo proſte, to ieſt to, które do żadnego z przytoczonych dotąd ſzczególnych rodzaiów nie należy, podług naſtępuiącey różnicy oſądzone bydź ma.

a) Gdy bez zamiaru zabicia, iednakże rozmyślnie ranienie które ſmiertelnym ſtałoſię, i ſmierć przyniosło, zadane było; za takie kara ciężkiego więzienia od pięciu lat do dzieſięciu naznaczona zoſtanie.

b) Gdy z zamiarem zadania śmierci wyſtępek był dopełniony, zabóyca takowy dzieſięcioletnim aż do lat dwudzieſtu ciężkim więzieniem ukarany bydź powinien.

§. 122.

Gdyby zabóystwo z osobliwym okrucieństwem dopłnione było, z któregoby się okazywało, iż zamiar był ten, aby zamordowanemu śmierć tym bardziey uczynić doymuiącą, kara zabóycy na całe życie rozciągać się ma. Ieżeliby zaś pomieniona długość kary iuż mimo tego z powodu istoty samego występku przynależała się, tedy w dotkliwszym sposobie zaostrzyć ią należy.

§. 123.

Ieżeliby w bóyce iakiey między wielą osobami wynikłey zabitym kto został, każdy, który mu śmiertelną zadał ranę, winnym iest zabóystwa. Ieżeliby zaś śmierć z przyczyny wszystkich zadanych ran nastąpiła, nie może wprawdzie żaden z nich bydź poczytanym za winnego zabóystwa, lecz wszyscy, którzy się targnęli na zabitego, za winnych ciężkiego skaleczenia uznani będą.

§. 124.

Sprawiedliwe bronienie ſię wymawia zabóyſtwo od wyſtępku. Obrona iednak takowa w tedy za ſprawiedliwą poczytaną bydź może, gdy dowiedziono ieſt, albo gdy z okoliczności osób, czaſu, i mieyſca gruntownie ſobie wnoſić można, iż popełniaiący zabóyſtwo lub onegoż Bliźni przez zabitego takim ſpoſobem był napadniony, iż słuſznie zranienia, albo też wcale ſmierci obawiać ſię należało, i przez ten wzgląd obrońca potrzebney użył mocy, dla uratowania ſwoiego, lub Bliźniego życia, maiątku lub wolności naprzeciw gwałtowney napaści.

ROZDZIAŁ XIV.

O Straceniu płodu.

§. 125.

Niewiaſta iakąkolwiek czynność umyślnie przedſiębioraca, za którąby poronienie iey płodu naſtępowało, lub iżby rozwiązanie iey takim ſpoſobem uskutecznione bydź mogło, iżby płód nieżywym na świat wydany był, ſtaie ſię wyſtępku kryminalnego winną.

§. 126.

Ieżeli ſtracenie płodu, o które ſię kuſzono, nie naſtąpiło, kara lżeyſzego więzienia między trzema mieſiącami i rokiem wymierzoną będzie. Ieżliby zaś poronienie uskutecznione było, to ciężkim więzieniem między rokiem i latami pięciu ukarane bydź powinno.

§. 127.

§. 127.

Gdyby Oyciec ſtraconego płodu wſpółwinnym był tego wyſtępku, kara w każdym razie, czy to płód, z prawego lub nieprawego łoża pochodził, w ſurowſzym ſpoſobie dla niego wymierzona będzie.

§. 128.

Wyſtępku tego kryminalnego ſtaie ſię także ten winnym; który dla zysku lub iakiegokolwiek bądź zamiaru przeciw wiedzy i zezwoleniu Matki ſtracenie iey płodu udziałał, lub kuſił ſię onęż uskutecznić.

§. 129.

Zbrodniarz takowy ciężkim więzieniem między rokiem a pięciu latami, ieżeliby zaś na oſobę Matki złe iakowe przez ten wyſtępek zarazem ſpływało, między pięciu i dzieſięciu latami ukarany byż powinien.

ROZDZIAŁ XV.

O podrzucaniu Dziécięcia.

§. 130.

Kto dziecko w takim wieku będące, w którym nie ieſt w ſtanie obmyślenia dla ſiebie ſpoſobu utrzymowania życia, tym końcem podrzuci, ażeby go lub na niebeſpieczeńſtwo ſmierci wyſtawił, lub też ażeby zachowanie iego życia iedynie na los, i przypadek ſpuścił, bez uwagi na to, iakakolwiek przyczyna do tego go pobudziła.

§. 131.

Ieżeli podrzucenie na mieyſcu od ludzi zwyczanie uczęſzczanym w takim ſpoſobie naſtąpiło, iż wczesnego doſtrzeżenia dziecięcia niepłonnie ſpodzie-

wać

wać ſię można było, i ieżeli za oczekiwaniem tym, skutek naſtąpił, wyſtępek takowy za Cywilny poczytany, i lżeyſzym więzieniem między mieſiącem i rokiem iednym ukarany będzie.

§. 132.

Ieżeli dziécie na mièyſcu ſamotnym, od zwyczaynego przechodzenia ludzi oddalonym podrzucone, albo tak ukryte było, iż nie łatwo od przechodzących poſtrzeżone, i kwilenie ſię iego trudno dosłyſzane, bydź mogło; albo ieżeli ſmierć dziecięcia podrzuconego iakimkolwiek ſpoſobem ztąd naſtąpiła, poſtępek takowy ieſt kryminalnym wyſtępkiem.

§. 133.

Kara na takowy wyſtępek kryminalny ieſt ciężkie więzienie, które ieźli

dziecko przy życiu pozostało, lub śmierć onegoż w przypadku §. 131. opisanym przecie nastąpiła, od roku do pięciu lat, à inaczey od pięciu do dziesięciu lat wymierzone będzie.

ROZDZIAŁ XVI.

O ranieniu i skaleczeniu.

§. 134.

Kto z przedſiewzięciem dla przynieſienia komu uſzczerbku, onegoż ciężko zrani, lub zdrowie iego nadweręży, ten dopuſzcza ſię wyſtępku, aczkolwiek niemiał w zamiarze onegoż ani zabić, ani też ſmierć naſtąpiła.

§. 135.

Poranienie czyli ſkaleczenie ſtaie ſię Kryminalnym wyſtępkiem w naſtępuiących przypadkach.

a) Kiedy z zadanym cioſem niebeſpieczeńſtwo życia ieſt połączone, lub ſię przynaymniey w tym ſtanie znayduie, iż ſkrzywdzony znaczny uſzczerbek na ſwoim ciele ponoſić muſi.

b)

b) Kiedy ranienie takim narzędziem, i w tym ſpoſobie dokonane było, z którym w powſzechności niebespieczeńſtwo życia ieſt połączone;

c) Kiedy napadnienie zdradzieckim ſpoſobem naſtąpiło, i w tym gwałtownie oſoba iaka, choćby tylko przez pobicie uſzczerbek poniósła.

§. 136.

Kara na ten Kryminalny wyſtępek ieſt lżeyſze więzienie między trzema mieſiącami i iednym rokiem. Podług wielkości złości atoli wyrządzonego gwałtu i uſzkodzenia, może ſię taż aż to pięcioletniego ciężkiego więzienia rozciągać.

§. 137.

Ciężkiemu więzieniu między rokiem i latami pięciu tak też ci podpadną, którzy podług §. 123. dla dopełnionego w iakim zatargu zobóyſtwa przez uwa-

gę na rodzay wyſtępku ciężkiego zranienia ſądzeni bydź maią.

§. 138.

Wſzyſtkie inne w §. 135. nie wytknięte ciężkie ranienia lub skaleczenia iako wyſtępki Cywilne lżeyſzym więzieniem między mieſiącem i rokiem ukarane bydź powinny.

§. 139.

Kto ſiebie ſamego z przedſiewzięciem odebrania ſobie życia ciężko rani, lub kaleczy, ten popełnia wyſtępek kryminalny.

§. 140.

Zbrodniarz takowy podług różnicy tey, iak dalece iſtotne ſamobóyſtwo z własnego żalu, lub przypadkowym tylko ſpoſobem, i przeciw własney woli uskutecznione nie zoſtało, lżeyſzym lub ciężkim więzieniem od trzech mieſięcy do roku ukaranym będzie.

§. 141.

§. 141.

Ieżeli ſmierć naſtąpiła, ciało niech nie będzie na zwyczaynym do pogrzebów mieyſcu, ale gdzie indziey zakopane.

§. 142.

Kto ſobie na ciele tym końcem przynoſi uſzkodzenie, aby ſię uſunąć od obowiązków Obywatelskich, ten ſtaie ſię wyſtępku Cywilnego winnym.

§. 143.

Kara za nadweręženie takowe, ieſt lżeyſze więzienie między mieſiącem i rokiem. Ieżliby zaś toż tym zamiarem było uskutecznione, aby ſię uſunąć od służby Woyskowey, przeſtępca takowy po dopełnioney karze niech przecie do takowych usług Woyskowych będzie oddany, do których ieſzcze ieſt zdatnym.

ROZDZIAŁ XVII.

O Poiedynku.

§. 144.

Kto kogo z iakieykolwiek przyczyny do potyczki orężem śmierć ſprawić mogącym wyzywa, i kto na takowe wyzwanie do boiu ſię ſtawi, ten dopuſzcza ſię z powodu poiedynku Krymінalnego wyſtępku.

§. 145.

Wyſtępek takowy, aczkolwiek żadne z niego nie naſtąpiły skutki, ciężkim więzieniem od trzech mieſięcy do roku ukarany będzie.

§. 146.

Ieżeli w poiedynku ranienie naſtąpiło, na ciężkie więzienie od roku do lat pięciu oſądzono bydź ma.

§. 147.

§. 147.

Ieżliby z poiedynku ſmierć iedney ſtrony naſtąpiła, zabóyca dzieſięcioleniem do lat dwudzieſtu ciężkim więzieniem ukarany będzie.

§. 148.

W każdym razie wyzywaiącego ſurowiey niż wyzwanego karać należy.

§. 149.

Kto do wyzwania na poiedynek, lub do przyięcia onegoż w iakimkolwiek ſpoſobie ſię przyłożył, albo temu, któryby wyzwanie odwròcić ſtarał ſię, wzgardą odgrażał, lub ią rzeczywiście okazał; ten lżeyſzym więzieniem od trzech mieſięcy do roku, lub ieżeli wpływ onego w ſzczególnieyſzym ſpoſobie był ważny, i ranienie albo ſmierć naſtąpiła, ciężkim nawet więzieniem aż do lat pięciu ukaranym niech będzie.

§. 150.

Ci, którzy ſię za Aſsyſtentów czyli Sekundantów na iaką ſtronę z poiedynkuiących do poiedynku ſtawili, ciężkim więzieniem przez ciąg czaſu trzechmieſięczny aż do roku, albo nawet aż do pięciu lat podług wielkości ſwego wpływu, i wyniknionego złego, ukarani bydź maią.

ROZDZIAŁ XVIII.

O Podpaleniu.

§. 151.

Kryminalnego wyſtępku podpalenia dopuſzcza ſię ten, co iaką czynność przedſiebierze, z któreyby podług ſwego zamysłu pożar w cudzey właſności powſtać mógł; chociażby ogień niewybuchnął, albo chociażby żadney ſzkody nie ſprawił.

§. 152.

Kara według naſtępuiącey różnicy będzie wymierzoną.

a) Kiedy pożar wybuchnął, i znaczna ſzkoda dla tego, który nieſzczęściu podpadł, wynikła, lub kiedy człowiek iaki przez to życie poſtradał; iako też:

b) Kiedy złoczyńca po kilkakrotnie, chociaż za każdym razem bezskutecznie, podpalić usiłował: wtedy na całe życie w ciężkim, a za szczególnieyszą złością i wielkością szkody w naycięższym więzieniu trzymany będzie.

c) Kiedy ogień wybuchnął, iednakże z okolicznościami dotąd wytkniętemi nie był połączony, na ciężkie więzienie od dziesięciu do dwudziestu lat osądzić należy.

d) Kiedy ogień wprawdzie się nie zaiął, iednakże nocną porą, lub na takim mieyscu był podłożony, gdzie za wybuchnieniem onego łatwo szerzyć się mógł, albo też gdzie takowe zachodziły okoliczności, iż życie przytym ludzkie na oczywiste niebespieczeństwo wystawione było; zbrodniarz takowy ciężkim więzieniem od pięciu do lat dziesięciu ukaranym będzie.

e) Ieżeli zbrodnia w dzień i bez oſobliwſzego niebeſpieczeńſtwa przedſiewziętą była, podłożony oraz ogień ſam przez ſię zgasł, lub bez ſzkody przytłumionym zoſtał, na ten czas złoczyńca karze ciężkiego więzienia między rokiem i pięciu latami podpadnie.

f) Ieżeli zbrodzień ſam z żalu i właśnie w czaſie ieſzcze przyzwoitym tak ſię przyłożył, iż wſzelkiey ſzkodzie zapobieżono ieſt, karę ciężkiego więzienia między mieſiącami trzema i rokiem wymierzyć należy.

§. 153.

Kto właſność ſwoią tym zamiarem podpala, aby polegaiące na niey prawa trzeciey oſoby nadwerężyć, lub kogo w porozumienie wprawić, ten nie iuż podpalenia, ale oſzuſtwa ſtaie ſię winnym.

ROZ-

ROZDZIAŁ XIX.

O Kradzieży, i o innych Zaborach.

§. 154.

Kto z powodu właſney korżyści cudze dobro ruchome z poſſeſſyi drugiego bez onegoż na to zezwolenia zabiéra, ten popełnia kradzież.

§. 155.

Kradzież ſtaie ſię kryminalnym wyſtępkiem, albo z wartości skradzionego maiątku, albo z iſtoty uczynku, lub z własności winowaycy.

§. 156.

Z wartości skradzionego maiątku, kradzież ieſt wtedy kryminalnym wyſtępkiem, kiedy ilość lub wartość tego, co na raz lub powtórzonemi razami ieſt

skradziono, więcey iak dwadzieścia pięc Złotych w rachunku Wiédeńskim wynosi. Wartość iednakże niema bydź porachowaną z korzyści złodzieia, lecz podług szkody skradzionego.

§. 157.

Z istoty uczynku staie się kradzież występkiem kryminalnym, iuż to:

I. Bez względu na wartość, gdy kradzież w czasie trwaiącego ognia, wylewu wody, lub w czasie iakiey inney pospolitey, lub w szczególności dla tego, co iest skradzionym, wydarzoney klęski, dopełnioną została, iuż:

II. Kiedy taż więcey iak pięć Ryńskich wynosi, a oraz *a*) w towarzystwie iednego lub więcey Spółeczników kradzieży, albo *b)* w mieyscu dla czci Boskiey poświęconym, lub *c*) na rzeczy w schowaniu będącey, albo *d)* w bydle z paszy lub z wygonu dokonaną była.

§. 158.

§. 158.

Z własności winowaycy ſtaie ſię kradzież wyſtępkiem kryminalnym:

I. Bez względu na skradzioną ilość na ten czas, gdy winowayca iuż podwakroć dla kradzieży ſądownie, chociaż nie drogą kryminalną, był ukarany.

II. Kiedy służący ſwemu Panu, albo Pani, Rzemieślnicy, lub naiemnicy ſwemu Mayſtrowi, lub temu, komu ſię na robotę naięli, więcey nad pięć Ryńskich w gotowiźnie, lub w wartości ukradną.

§. 159.

Ieżeli kradzież oprócz okoliczności, które podług §§. 156. 157. 158. kryminalny ſtanowią wyſtępek, niczym więcéy obciążona nie ieſt, ciężkim więzieniem między trzema mieſiącami, i rokiem ukarana niech będzie.

§. 160.

Gdyby zaś nadto do tego, coby ſamo przez ſię kryminalny ſtanowiło wyſtępek, ieſzcze iaka druga w nadmienionych §§. wyrażona okoliczność zachodziła, karę ciężkiego więzienia między rokiem i latami pięcioma wymierzyć należy.

§. 161.

Ieżeli ſumma tego, co ukradziono, Trzyſta Złł. Ryńskich przechodzi, albo ieżeli okradzionemu w ſtoſunku do iego okoliczności dolegliwa ſzkoda ieſt uczyniona, lub też kradzież z oſobliwſzą odwagą, gwałtem, lub przewrotnością dopełnioną zoſtała, albo ieżeli do kradzieży winowayca wzwyczaił ſię, kara na pięcioletne do lat dzieſięciu ciężkie więzienie wymierzona bydź powinna.

§. 162.

Gdyby winowayca karę kryminalną z przyczyny kradzieży iuż powtórzoną poniąsł, na ten czas na dziesięć do dwudziestu lat ciężkiego więzienia wskazany będzie.

§. 163.

Kradzież nocną porą popełniona, iuż to wymierzeniem czasu kary, iuż większym zaostrzeniem oneyże surowiey karana bydź powinna, niż ta, coby z połączeniem innych podobnych okoliczności w dzień popałnioną została.

§. 164.

Z tym także, iako z złodzieiem kryminalnie obeyść się należy, któryby na mocy swego publicznego Urzędu, lub danego sobie szczególnego od Zwierzchności zlecenia, odebrane dobro w gotowiznie lub wartości więcéy nad dwadzieścia pięć Ryńskich wynoszącey zatrzymał, i sobie przywłaszczył.

§. 165.

Kryminalista, takowy ieżeli dobro przywłaszczone sto Ryńskich nieprzechodzi, ciężkim więzieniem od roku do lat pięciu, a za uczynieniem większey szkody, aż do dziesięciu i nawet do dwudziestu lat ukaranym będzie.

§. 166.

Te kradzieży, do ktorych wprawdzie Szczeguły w powyższych §§. 156. 157. 158. występek kryminalny oznaczaiące stosowne nie są, za występek Cywilny poczytane bydź powinny.

§. 167.

Za występek cywilny tak też poczytana będzie, *a*) wszelka kradzież Zwierzyny, *b*) wszelaka kradzież drzewa po otwartych lasach, ieżeli przy tym osobny iakowy kryminalny występek dopełniony nie był.

§. 168.

Ieżeli kradzież wyſtępkiem ieſt Cywilnym, podług ſtopnia złości, niebeſpieczeńſtwa, i ſprawioney ſzkody, lżeyſzym lub ciężkim więzieniem od mieſiąca do roku, a ieżeli uczyniona ſzkoda wcale by mała była, poniżey mieſiąca ukarana będzie.

§. 169.

Z powodu uczeſnictwa kradzieży winnym ſtaie ſię wyſtępku ten, kto rzecz skradzoną ukrywa, nabywa, lub zbywa.

§. 170.

Takowemu Uczeſnikowi ieżeli *a)* z ilości lub wartości rzeczy, lub z poprzedziącego uczynku wiadomo ieſt, iż kradzież w takim ſpoſobie była dopełniona, że ſię ſtała kryminalnym wyſtępkiem; lub ieżeli *b)* rzeczy za kilku razami ukryte, nabyte lub zbyte, kwotę lub wartość razem wziętą dwudzieſtu

pię-

pięciu Ryńskich przechodzą, uczeſnictwo będzie w tedy wyſtępkiem kryminalnym.

§. 171.

Uczesnictwo to lżeyſzym więzieniem od trzech mieſięcy aż do roku, podług zaś wielkości ſzacunku, podſtępu, i uczynioney ſzkody, nawet aż do pięciu lat ukarane niech będzie.

§. 172.

Uczesnictwo złodzieyſtwa zwierzyny, lub kradzieży drzewa takiey, o którey §. 167. wzmiankuie, za cywilny wyſtępek w każdym razie poczytane bydź powinno.

§. 173.

Uczesnictwo w innych kradzieżach za wyſtępek cywilny uznanych, tak dalece ieſt tylko wyſtępkiem cywilnym, ile z częſtego powtarzania i wynikaiącey ztąd ilości nie ſtanie ſię podług 170. §. *b.*) wyſtępkiem kryminalnym.

§. 174.

Uczesnictwo kradzieży iako wyſtępek cywilny będzie ſpoſobem w §. 168. przepiſanym, ukarane.

§. 175.

Któby oprócz obowiązku w §. 164. wyrażonego, powierzone ſobie dobro niewiernie ſprawował, onęż zatrzymał, albo ſobie przywłaſzczył, ſtaie ſię zaboru winnym, który za wyſtępek cywilny poczytany, i ſtoſownie do przepiſu §. 168. ukarany bydź powinien.

§. 176.

Zabory między Małżonkami, Rodzicami, Dziećmi lub Rodzeńſtwem iak długo do iednego należąc goſpodarſtwa wſpólnie między ſobą żyią, wydarzaiące ſię, mogą tylko wtedy, gdy głowa domu o to upraſza, za cywilny wyſtępek podług przepiſu §. 168. bydź ukarane.

§. 177.

Wſzelka kradzież lub zabory iakiey rzeczy przeſtaią bydź wyſtępkiem, iak skoro przeſtępca skradzioną lub zabraną rzecz prędzey, niż ſądownie odkrytym zoſtał, dobrowolnie powróci, i nadgrodzi ſzkodę z winy iego wynikłą. Co także i o uczeſnictwie rozumiéć ſię ma.

ROZDZIAŁ XX.

O Rozboiu.

§. 178.

Rozbóy ieſt wyſtępkiem kryminalnym. Ten ſtaie ſię onego winnym, kto oſobie iakiey w celu opanowania do niey należących lub cudzych ruchomości gwałt czyni, chociażby ten gwałt przez wykonanie go, lub przez pogróżki ſtał ſię.

§. 179.

Sama takowa pogróżka, gdyby nawet przez iednego tylko człowieka była dopełniona, i żadnego skutku nie przyniosła, pięcioletnim do lat dzieſięciu ciężkim więzieniem ukarana bydź powinna.

§. 180.

§. 180.

Ieżeli zaś groźba w towarzystwie więcey społeczników rozboiu, albo bronią śmierć przynoszącą dokonaną była, i zabór rzeczy lub maiątku nastąpił: ciężkie więzienie od dziesięciu do dwudziestu lat naznaczone niech będzie.

§. 181.

Taż sama kara znayduie nawet wtedy mieysce, gdy gwałt osobie zadanym będzie, chociażby rozbóy uskutecznionym bydź nie mógł.

§. 182.

Ieżeli zaś użyciem ręki do gwałtu, przedsiewzięty rozbóy rzeczywiście dokonanym został; kara iest ciężkie więzienie na całe życie.

§. 183.

Gdyby zaś w czasie rozboiu ranienie lub skaléczenie nastąpiło, za którymby niebespieczeństwo życia lub znaczny na ciele był sprawiony uszczerbek, każdy

do

do uczesnictwa tego należący, nayciężſzym więzieniem przez całe życie ukaranym bydź powinien.

§. 184.

Kto rzecz iaką, o któreyby wiedział, iż ieſt łupieſtwem nabytą, aczkolwiek w małey kwocie, lub nie wielkiey wartości ukryie, zbędzie, lub nabędzie, ten ſtaie ſię kryminalnego wyſtępku z powodu uczesnictwa rozboiu winnym, i ciężkim więzieniem między rokiem i pięciu latami ukaranym zoſtanie.

ROZDZIAŁ XXI.

O Oſzuſtwie.

§. 185.

Ten, który niegodziwym matactwem wprawia kogo w omamienie tak, aby w ſwey własności lub innych prawach uſzczerbek poniąsł, lub kto w celu z omamienia drugiego, i onegoż niewiadomości korzyść odnoſi, ten dopuſzcza ſię oſzuſtwa, które ieſt wyſtępkiem.

§. 186.

Oſzuſtwo ſtaie ſię kryminalnym wyſtępkiem, albo z iſtoty uczynku, albo z ilości ſzkody.

§. 187.

§. 187.

Przypadki, w których oszustwo z istoty uczynku staie się kryminalnym występkiem, są te:

a) Gdy się kto ubiega o fałszywe swiadectwo, które przed Sądem ma bydź złożone, lub gdy kto fałszywe swiadectwo sądownie ofiarował, albo go wcale złożył, lub w własney sprawie oświadczył się do przysięgi fałszywey, albo też nawet fałszywie przysiągł.

b) Gdy kto Urząd publicznego iakiego Officialisty fałszywie na siebie przyimuie, lub kłamliwie udaie, iż ma iaki rozkaz od Zwièrzchności, lub szczególnieysze od publiczney Instancyi na co pozwolenie.

c) Gdy w publicznym iakim handlu, miara lub waga fałszywa używaną będzie.

d) Kiedy kto publiczny iaki Dokument lub cechę przez powszechne u-

rządzenie wprowadzoną, na wzór tychże podrabia albo fałſzuie.

e) Kiedy kto dla oznaczenia granic porobione znaki znoſi, lub ię poſuwa.

§. 188.

Wſzelkie inne oſzukańſtwa ſtaną ſię wyſtępkami kryminalnemi, gdy ſzkoda uczyniona, albo do którey wykonania zły zamiar wymierzony był, więcey iak dwadzieścia pięć Złł. Ryn. wynoſi.

§. 189.

Rodzaie wſzelkie oſzuſtwa nie mogą wprawdzie dla ich wielkiey rozliczności w tym Zbiorze Uſtaw bydź wyrażone. W ſzczególności iednak co do kwoty dopiero nadmienioney ſtaie ſię ten kryminalnego wyſtępku winnym.

a) Kto fałſzywie prywatne Dokumenta ſporządza, lub prawdziwe fałſzuie.

b)

b) Kto słabości umysłu drugiego zabobonnym lub innym podſtępnym omamieniem ku ſzkodzie onegoż lub iakiey trzeciey oſoby, na złe używa.

c) Kto znalezione rzeczy umyślnie ukrywa, lub ſobie przywłaſzcza.

d) Kto fałſzywe imie, ſtan lub godność na ſiebie przybiera, za właściciela cudzego maiątku ſię udaie, lub ſię pod fałſzywą ukrywa poſtacią, aby korzyść niegodziwą ſobie przywłaſzczył, w maiątku lub prawach komu uſzczerbek przyniąsł, albo pobudził kogo do ſzkodliwych czynności, do którychby ſię ten był nie nakłonił, gdyby mu podſtęp wyrządzony niebył.

e) Zadłużony, który z przyczyny marnotrawſtwa przyſzedł do niemożności zapłacenia ſwych długów, lub który matactwem ſtarał ſię przedłużyć dla ſiebie kredyt, iuż to poſtawieniem zmyślonych wierzycielów, iuż przez inną

podſtępną zmowę, lub ukrycie części iakiey ſwego maiątku, dla zamieſzania ſtanu maſsy prawdziwego.

§. 190.

Ponieważ ſtopień zasłużoney kary za oſzukańſtwo zawisł od zachodzących okoliczności, zaczym kara kryminalna podług użytego podſtępu, lub podług bydź mogącego od tegoż uſtrzezenia ſię, oraz podług przezorności, którey na przeciw temu użyć było podobna, tudzież podług niebespieczeńſtwa i ſprawioney ſzkody wprawdzie na lżeyſze lub cięższkie więzienie od trzech mieſięcy, nawet aż do lat dzieſięciu wyznczona i zaoſtrzona bydź może. W ſzczególności powinien oſzuſt na ten czas, gdy wyſtępek iego połączony ieſt z przyſięgą fałſzywą, ſądownie ofiarowaną, lub złożoną, oprócz ciężkiey kary i dłużſzego więzienia ieſzcze na widowisko publiczne bydź wyſtawionym.

§. 191.

Ieżeli okoliczności, w §§. 187. i 188. wyrażone, wyſtępek kryminalny ſtanowiące nie zachodzą, na tenczas opiſane w §. 185. oſzuſtwo, za wyſtępek cywilny poczytane, i lżeyſzym więzieniem między mieſiącem i rokiem ukarane będzie.

ROZDZIAŁ XXII.

O Dwużeństwie.

§. 192.

Kto będąc w ſtanie Małżeńskim z drugą iaką oſobą w powtórne wchodźi Małżeńſtwo, ten popełnia wyſtępek kryminalny.

§. 193.

Podobnego dopuſzcza ſię wyſtępku ta oſoba, która będąc wolnego Stanu, wiadomie zawiéra śluby z oſobą Małżeńſtwem obowiązaną.

§. 194.

Kara Dwużeńſtwa ieſt lżeyſze więzienie od roku do lat pięciu. Gdyby

zaś przeſtępca oſobie tey, z którą w powtórne wſzedł Małżeńſtwo, ſtan ſwóy Małżeński zataił, na ciężkie więzienie wskazanym niech będzie.

ROZDZIAŁ XXIII.

O Potwarzy.

§. 195.

Kto dobrą czyią sławę bezgruntownym obwinieniem o kryminalny lub cywilny iaki wyſtępek nadwerężyć uſiłuie, ten ſtaie ſię wyſtępku potwarzy winnym.

§. 196.

Ieżeli obwinienie uczynione było tylko przez niewyraźne iakie udanie, i ſpotwarzony żadnego nieponiąsł uſzczerbku, potwarz takowa za cywilny wyſtępek poczytana, i lżeyſzym więzieniem od mieſiąca aż do roku ukarana będzie.

§. 197.

Gdyby zaś obwinienie pozorami do wiary podobnemi ukſztaɫcone byɫo, albo ieśliby dla ſpotwarzonego znakomita ztąd urosɫa ſzkoda: oſzczérca za winowaycę kryminalnego uznany, i ciężkim więzieniem między rokiem i pięciu latami ukarany bydź powinien.

ROZDZIAŁ XXIV.

O Pomocy daney Przeſtępcóm.

§. 198.

Że przyłożenie ſię do wyſtępku ten ſam rodzay wyſtępku popełniony ściąga, którego iſtotny ſprawca winnym ſię ſtaie, ieſt to w §. 10. iuż wyrażono. Iednakże i ów, któryby dał pomoc winowaycy, ſam w naſtępuiących przypadkach ſtaie ſię wyſtępku winnym.

§. 199.

Przypadek pièrwſzy: Kiedy kto bez podania ſię na niebespieczeńſtwo, mogąc łatwo przeſzkodzić dopełnieniu iakiego kryminalnego wyſtępku, złośliwie onemuż zapobiedź zaniedbuie.

§. 200.

Co do wyſtępku zdrady główney, zaniedbanie wyżey wſpomnione, ſtosownie do §. 45. za winę wſpólnie zasłużoną uważane, i nayciężſzym więzieniem na całe życie ukarane będzie.

§. 201.

Co do innych wyſtępków kryminalnych zaniedbanie takowe za wyſtępek także kryminalny poczytane, i winny w połowie tey doczesney kary, która na wyſtępek od niego przewidziany, iednakże nieprzeſzkodzony, poſtanowiona ieſt, ukarany bydź powinien. Ieżeliby zaś kara ſmierci, albo więzienie na całe życie za wyſtępkiem naſtępowało; winę ponoſzący z powodu takowey przez ſiebie daney pomocy, ciężkim więzieniem między dzieſięciu i dwudzieſtu latami ukarany niech będzie.

§. 202.

Przypadek drugi: Kiedy kto wiadomego ſobie winowaycę zdrady główney, lub zfałſzowania papierów publicznych Zwièrzchności donieść rozmyślnie zaniedbuie.

§. 203.

Przeſtępca takowy kryminalny, ſpoſobem w §§. 46. i 201. wyrażonym ukaranym będzie. W ten czas tylko, gdyby ten, który fałſzuiącego papiery publiczne donieść zaniedbuie, przekonanym bydź mógł, iż z powodu zaniedbanego donieſienia żadne dalſze ſzkodliwe skutki nie wynikną, za winowaycę cywilnego poczytany, i ciężkim więzieniem od trzech mieſięcy do roku ukaranym będzie.

§. 204.

Krewni tylko winowaycy w linii wſtępney i zſtępney, oraz ci, którzy z nim w pièrwſzym ſtopniu ſpowinowaceni

ceni ſą, tudzież Bracia i Siostry, niemniey onychże dzieci, iako też Małżonek, nie mogą z przyczyny takowego zaniedbania, gdy zbrodnia iuż iest dopełniona, i dalſzych z niey skutków ſzkodliwych obawiać ſię nie należy, ile §. 46. temu ſię nieſprzeciwia, do kary bydź pociągnieni.

§. 205.

Przypadek trzeci: Kiedy kto Zwièrzchności, winowaycy lub wyſtępku dochodzącey, służące do odkrycia tychże poznaki, w ſekrecie utrzymuie, winowaycę przed nią ukrywa, wiadomym ſobie winowaycóm wſparcie daie, lub onychże ſchadzki, którym przeſzkodzićby mógł, ułatwia.

§. 206.

Takowy ukrywaiący dopuſzcza ſię cywilnego wyſtępku, a zatym podług niebespieczeńſtwa z ukrywania winowaycy, oraz podług ſzkodliwych skut-

ków,

ków z pomocy ſwoiey wynikłych, lżeyſzym albo ciężkim więzieniem od trzech mieſięcy do lat trzech ukaranym zoſtanie.

§. 207.

Z tym wſzyſtkim oſoby te, które znayduią ſię z winowaycą w związku w §. 204. wyrażonym, dla ukrywania tylko takowego za podpadaiących karze niemogą bydź poczytane.

§. 208.

Przypadek czwarty: Kto więźniowi ſpoſobność do ucieczki, użytym podſtępem, lub przemocą ułatwia, albo ścigaiącey Zwierchności w ſchwytaniu zbiegłego przeſzkodę czyni.

§. 209.

Pomoc takowa winowaycy dana ieſt zawſze wyſtępkiem kryminalnym. Ieżeliby rzeczoną pomoc dał ten, który obowiązany ieſt mieć ſtaranie o ſtraży, lub gdyby kto inny pomoc daiący wie-

dział,

dział, iż więzień, o zdradę główną, zfałszowanie papierów publicznych, lub pieniędzy, zabóystwo, rozbóy, albo o podpalenie iest obwiniony, lub za podpadaiącego karze uznany; na ten czas przestępca ciężkim więzieniem, a mianowice, kiedy pomoc dana iest więźniowi dla zdrady główney, lub zfałszowanych papierów publicznych, między pięciu i dziesięciu latami, w innych zaś tu wyrażonych przypadkach między rokiem i pięciu latami ukaranym bydź powinien.

§. 210.

Ieżeli więzień dla innych iakich, a nie tych przyczyn, które w poprzedzaiącym §. wymienione są, znayduie się pod inkwizycyą albo karą, i ieżeli ten, co mu pomoc dał, niemiał osobliwego obowiązku do onegoż pilnowania, kara lżeyszego więzienia między trzema miesiącami i rokiem postanawia się.

§. 211.

Przypadek piąty : Kiedy kto Żołniérza w Charągwi przyſięgłego, lub Sługę do Kurpuſu Woyskowego należącego, z usług do ucieczki podmawia, lub mu w tym radą i uczynkiem dopomaga, albo Dezerterowi, iuż przez odkupienie od niego munduru, lub broni, iuż przez pokazanie mu drogi, onegoż przebranie, przechowanie, lub danie mu u uſiebie pomieſzkania, albo nareſzcie w iakimkolwiek innym ſpoſobie pomocnym ſię ſtaie, przez coby dezercya ułatwiona zoſtała, albo wybadanie ſię o Dezerterze, i onegoż ſchwytanie trudnieyſze było.

§. 212.

Daiący takową pomoc, ieżeli ieſt zdatnym, do służby Woyskowey oddanym będzie. Ieżeliby zaś nie był zdatnym, to oprócz tego, iż za Dezertera od piechoty pięd,zieſiąt Ryńskich, á ie-

że-

żeliby był od iazdy, sto Ryńskich zapłacić ma, nad to ieszcze iako cywilny winowayca w lżeyszym więzieniu między miesiącem i rokiem trzymany bydź powinien. Ieżeliby zaś wyznaczoną summę Kassie Woyskowéy zapłacić nie mógł, czas kary iego surowiéy wymierzony, lub bardziey zaostrzony niech będzie, ta oraz okoliczność, iż Dezerter poymanym został, w dopełnieniu Przepisu ninieyszego §. żadney odmiany stanowić nie może.

ROZDZIAŁ XXV.

O okolicznościach karę umnieyſzaiących.

§. 213.

W ſtoſunku okoliczności, do oſoby winowaycy ściągaiących ſię, może kara lżeyſza bydź wymierzoną.

a) Kiedy winowayca ieſzcze nie ma lat dwudzieſtu, i wreſzcie słabego ieſt rozumu.

b) Kiedy wprzód bez nagany ſię ſprawował, i nieskażone prowadził życie.

c) Kiedy przez wzbudzenie od trzeciego, z boiaźni, lub posłuſzeńſtwa uwieść ſię dał.

d) Kiedy będąc w mocnym krwi poruſzeniu czułości ludzkiey zwykłym, uniąsł ſię do popełnienia wyſtępku.

e) Kiedy ón bardziey z zdarzoney mu przez opieſzałość drugich ſpoſobności, do wyſtępku zachęconym zoſtał, a do wykonania tegò wyſtępku zamiaru pierwéy uczynionego nie miał.

f) Kiedy z przyczyny uciążaiącey nędzy był do wyſtępku przywiedziony.

g) Kiedy z niezmyślonego żalu uczynioną ſzkodę nadgrodzić, lub dalſzym złym skutkóm zapobiedź, z czynną ſtarał ſię gorliwością.

h) Kiedy mogąc łatwo umknąć, lub ukrytym zoſtawać, ſam ſię oskarżył, i wyſtępek zeznał.

i) Kiedyby z przyczyny ſurowości kary, znaczny uſzczerbek w ſpoſobie zarobkowym do życia dla niewinney wynikał familii.

§. 214.

Przez wzgląd na iſtotę okoliczności uczynku, może kara lżeyſzą bydź poſtanowiona.

a) Ieżeli tylko ſamo kuſzenie ſię naſtąpiło, biorąc miarę do tego, iak toż kuſzenie ſię od dokonania wyſtępku ieſzcze oddalone było.

b) Gdy wyſtępek, z wſtrzymaniem ſię dobrowolnym od więkſzych ſzkód poczynienia, lubo do tychże pole otwarte było, popełnionym zoſtał.

c) Kiedy ſzkoda z wyſtępku wynikła mała ieſt, i skrzywdzony albo urażony zupełną nadgrodę i ſatysfakcyą otrzymał.

ROZ-

ROZDZIAŁ XXVI.

O okolicznościach wyſtępek obciążaiących.

§. 215.

Im doyrzalſza ieſt rozwaga, im z większym rozmysłem dzieie ſię przygotowanie, którym ſię do wyſtępku przyſtępuie, im większa ieſt ztąd uczyniona ſzkoda, lub im większe niebeſpieczeńſtwo z tymże ieſt połączone, i im mniéy oſtrożności na przeciw temu użyć było można, a im więcey obowiązków przez to zoſtaie zgwałconych, tym większy ieſt wyſtępek, i tym ſurowiey karany bydź powinien.

§. 216.

W ſzczególności kara ſtaie ſię dla tego cięższą, który:

a) różnego gatunku więcey ſię wyſtępków dopuścił, albo

b) popełniony powtórzył wyſtępek.

c) Który dla podobnego wyſtępku był iuż ukarany.

d) Który innych do wyſtępku uwiódł.

e) Który był herſztem, podżegaczem i przewodcą do wyſtępku przez więcey oſób dopełnionego.

§. 217.

Ów także winowayca ſurowiey ukaranym bydź powinien; który w czaſie inkwizycyi przywodząc fałſzywe okoliczności Sędziego oſzukać uſiłuie.

ROZDZIAŁ XXVII.

O rozſądzaniu okoliczności zwalniaiących lub obciążaiących.

§. 218.

Na okoliczności zwalniaiące wzgląd na ten czas tylko miany bydź może, ieżeli obciążaiące okoliczności nieznayduią ſię temu przeciwne.

§. 219.

Kara śmierci podług prawa zasłużona, nie może bydź przez Sędziego zwolniona.

§. 220.

Nawet co do takowego wyſtępku, przez który winowayca karę więzienia na całe życie zasłużył, okoliczności zwalniaiące tylko tak dalece służyć mogą, ieżeliby w ich niedoſtatku kara

ieſzcze bardziey zaoſtrzoną bydź powinna.

§. 221.

Co do innych wyſtępków ſtanowi ſię to za prawidło, iż ſtoſowny do prawa wymiar długości czaſu, i rodzay kary, dla zwalniaiących okoliczności nie iuż odmieniony, ale tylko czas kary w przeciągu prawem dozwolonym skrócony bydź może.

§. 222.

W tych tylko przypadkach, które Prawo za wyſtępek cywilny ogłaſza, albo na które kara poniżey pięciu lat prawem ieſt uſtanowiona, może taż kara, na krótſzy czas i w lżeyſzym ſpoſobie więzienia, iakie Prawo mieć chce, pod tym warunkiem bydź ulżoną, gdy więcey zachodzą zwalniaiących okoliczności, i to takich, po których poprawę winowaycy słuſznie obiecywać ſobie można.

§. 223.

Zwolnienie kary co do czaſu i ciężkiego więżienia w przypadkach dopiéro nadmienionych w tym ſpoſobie także mieyſce mieć może, iżby czas dłużſzego więzienia, przydaniem do kary chłoſty lub poſtu, i przez to uczynieniem kary dotkliwſzey, skróconym był.

§. 224.

Z powodu okoliczności obciążaiących, kara więzienia podług wyżſzego lub naywyżſzego wymiaru prawem przepiſanego wyznaczona, i proporcyonalnie ſpoſobem w Rozdziele drugim wyrażonym, zaoſtrzoną bydź może.

ROZDZIAŁ XXVIII.

O umorzeniu wyſtępków i kar.

§. 225.

Smierć winowaycy przed zaczętą lub po zaczętey Inkwizycyi, przed albo po zapadłym Wyroku naſtąpiona, uchyla wprawdzie dochodzenie Przeſtępcy i przyſtoſowanie kary do wyſtępku, z tym wſzyſtkim zapadły wprzód iuż co do ſubſtancyi wyrok, do exekucyi przyprowadzony bydź powinien.

§. 226.

§. 226.

Gdy winowayca karę odbył na ſiebie włożoną, wyſtępek za zgasły poczytany będzie. Ukarany wſtępuie znowu w wſzelkie wspólne prawa Obywatelskie, ieżeli utrata onychże nie mieści ſię w skutkach ukarania w §. 35. wyrażonych, i z tymże ukaraniem podług §. 37. i 38. połączona nie ieſt, idzie zatym, iż w używaniu tych praw od nikogo ani przeszkody, ani skrzywdzenia mieć nie może, i względem tego co ſię ſtało, iak długo poczciwie ſprawować ſię będzie, żaden mu zarzut czyniony, ani w iakimkolwiek bądź ſpoſobie przez to zelżony bydź nie powinien.

§. 227.

Ieżeli wymierzona kara darowaną zoſtała, skutek ten ſam za ſobą przynoſi, iak gdyby dopełnioną była.

§. 228.

Kto od Zwièrzchności iuż po Inkwizycyi do ustaw stosowney, od zarzuconego sobie występku uwolnionym i za niewinnego uznanym zostanie, ten nie może drugi raz względem tegoż samego występku do inkwizycyi bydź pociąganym.

§. 229.

Przez dawność (*præscriptionem*) ustaie występek i kara, iak skoro winowayca rachuiąc od dnia popełnioney zbrodni, w czasie ninieyszą ustawą wyrażonym, do inkwizycyi pociągnionym niebył.

§. 230.

Czas tey dawności stanowi się:

a) Dla występków kryminalnych, na które smierć, lub kara więzienia na

całe życie ieſt wymierzona, do dwudzieſtu lat.

b) Co do tych wyſtępków, które podług prawa od dzieſięciu do lat dwudzieſtu ukarane bydźby miały, na lat dzieſięć: dla wyſtępków kryminalnych, których kara mniey ieſt, iak na dzieſięć lat wymierzona, do pięciu lat: a dla wſzyſtkich wyſtępków cywilnych do lat dwóch.

§. 231.

Dawność iednakże tylko temu służyć może, ktòry z tych Kraiów nie uſzedł, i w czaſie do dawności wyznaczonym żadnego więcey wyſtępku nie popełnił.

§. 232.

Skutek dawności ieſt ten, iż ani inkwizycya, ani kara z powodu takowego wyſtępku mieyſca więcey dla ſiebie znaydować może.

CZĘŚĆ

CZĘŚĆ DRUGA
O
SPOSOBIE POSTĘPOWANIA WZGLĘDEM WYSTĘPKÓW.

ROZDZIAŁ I.
O Iuryzdykcyi na Wyſtępki.

§. 233.

W przypadkach Kryminalnych wyznaczone tylko właściwe Sądy Karzące ſprawować będą ſwą Iuryzdykcyą, iak dalece niniéyſzym Zbiorem Uſtaw inny iaki w tey mierze przepis nie ieſt poſtanowiony.

§. 234.

Przerzeczonym Sądóm Karzącym w tych nawet zdarzeniach Iuryzdykcya ninieyszemi się udziela, które podług Ustaw Zbioru tego za występki cywilne poczytane bydź maią.

§. 235.

Iuryzdykcya Sądu Karzącego rozciąga się na cały iego Dystrykt, żadne zatym wyłączenie szczególnych, w Dystrykcie Sądu Karzącego znayduiących się gromad, lub osób, mieysca mieć nie może.

§. 236.

Iuryzdykcya takowa zasadza się na obowiązku roztrząsania występków, dochodzenia winowayców, i postępowania sobie z niemi stosownie do Ustaw.

§. 237.

Każdego znayduiącego się w Dystrykcie iest obowiązkiem przed Sądem Karzącym na rozkaz tegoż stawić się, tamże

na wſzyſtko odpowiadać, i nakazóm onegoż bydź posłuſznym.

§. 238.

Sąd Karzący Iuryzdykcyą ſwoią z mocy Urzędu ſprawować powinien. Przypadki tylko powyżey w §. 102. 106. 109. 176. wyrażone, ſą od tego wyłączone.

§. 239.

Czynności urzędowe do takowey Iuryzdykcyi należące maią bydź oſobliwie przyſpieſzane. Wſzyſtkie inne także Zwièrzchności, Sądóm Karzącym na ich żądanie niezwłoczną pomoc dawać powinny.

§. 240.

Sprawowanie Iuryzdykcyi po Sądach Karzących, takowym tylko mężóm powierzone bydź może, którzy ścisły z tego Zbioru Uſtaw odprawiwſzy popis, od Sądu Appellacyinego za zdatnych do tego uznani będą. Ten, który w

tym ſpoſobie za zdatnego uznanym zoſtanie, od Sądu Appellacyinego natychmiaſt przyſięgą obowiązanym będzie, na to, iż w każdey okoliczności, w któreyby ſprawowanie Iuryzdykcyi w Sądach Karzących powierzone mu było, ſprawiedliwość podług uſtaw zachowa.

§. 241.

Przy Sądach Karzących podług proporcyi onychże Dyſtryktu Woźni potrzebni uſtanowieni, i więzienia w przyzwoitey liczbie, i w Stanie z Uſtawami zgodnym utrzymywane bydź maią, oraz to wſzyſtko urządzone zoſtanie, czego po nich obowiązek ſprawowania ſprawiedliwości wyciąga. Publiczne iednak znaki Sądów Karzących i mieysc kary ſmierci dozwolone nie ſą.

§. 242.

Uczynek wyſtępku dochodzić ten Sąd Karzący powinien, w którego

Dy-

Dyſtrykcie tenże wyſtępek dopełnionym zoſtał.

§. 243.

Poſtępowanie z oſobą o wyſtępek obwinioną, należy do tego Sądu Karzącego, w którego Dyſtrykcie taż oſoba zoſtaie.

§. 244.

Naſtępuiące tylko wyimuią ſię przypadki:

1. Kto o Zdradę główną, Zfałſzowanie papierów publicznych, lub pieniędzy obwinionym ieſt, ten do Sądu Karzącego do Krakowa dla poſtąpienia z tymże podług Prawa przyſtawiony bydź ma.

2. Oſoby do Ciała Woyskowego należące, gdy z przyczyny wyſtępku zoſtały przytrzymane, do naybliżſzey Woyskowey Komendy oddane będą.

3. Zagraniczny Miniſter, i właściwe do Poſelſtwa należące oſoby, nie

mogą bydź przytrzymane. Domownicy, iako też i służebni Posła iakiego, do tego ſamego Kraiu, co i Poſeł należący, powſzechney Iuryzdykcyi nie podpadaią. Gdyby zatym z Domownikami takiemi i służącemi iakiego Posła, wydarzył ſię przypadek iaki, Zwièrzchność wprawdzie ma ſię względem oſoby obwinionego zabespieczyć, iednakże Miniſtrowi oznaymi, aby tenże Areſztowanego odebrać mógł.

4. Gdy oſoba z Dyſtryktu Sądu Karzącego zbiegła, przez tenże ściganą będzie, gdziekolwiek ſchwytaną zoſtanie, onemuż wydana bydź powinna.

5. Kiedy kto przez ieden Sąd Karzący z przyczyny wyſtępku edyktem przypozwany, w drugim doſtrzeżony będzie, od tego do tamtego Sądu przyſtawiony bydź powinien.

§. 245.

§. 245.

Wſzelka opieſzałość w ſprawowaniu ſprawiedliwości, dla powſzechnego beſpieczeńſtwa nader ważney, która Sądóm Karzącym powierzoną ieſt, ciężkiey podpada odpowiedzi. Gdyby ſię zatym okazało, iż winowayca iaki z niedbałości Sądu Karzącego od poſtąpienia z tymże podług Prawa, uchylił ſię, takowy Sąd pociągniony bydź ma do nadgrodzenia, nie tylko tym, co odzyskanie ſwych ſzkód utracili, ale nad to do powrócenia wſzelkich koſztów, które z powodu tego wyſtępku przez inny Sąd poniesione były. Nad to ten, który opieſzałości winę ponoſi, ieſzcze oſobliwiey ukarany bydź powinien.

§. 246.

Sądy Karzące ſą podległe Appellacyi iako ſwemu Sądowi przełożonemu, a ten naywyżſzemu Sprawiedliwości Trybunałowi.

§. 247.

Sądowi przełożonemu moc ieſt udzielona, iż w oſobliwſzych przypadkach, na mieyſce przyzwoitego Sądu Karzącego, inny Sąd do rozſądzenia iakowego przypadku naznaczyć może, ieżeli związek obwinionego z Sądem lub tegoż ſprawowaniem, albo podług okoliczności przyſpieſzenie i pewnieyſze wykonanie rozkazu, albo nakoniec inne ważne przyczyny tego wyciągaią.

ROZ-

ROZDZIAŁ II.

O Dochodzeniu wyſtępków i winowayców.

§. 248.

Iak daleko nie tylko Sądy Karzące, ale też mieyſcowe Zwierzchności na próżniackie, włóczące ſię, i podeyrzenie o ſobie ſprawuiące Oſoby, bez oſobliwſzego nawet do tego powodu pilne mieć oko, i iak w przypadkach, gdzieby gwałtowne napadnienia były dopełnione, albo niebeſpieczne kupy ſłyſzeć ſię dały, potrzebne wyśledzenie, i wybadanie ſię urządzić ściśle ſą obowiązane, o tym w Uſtawach Policyinych przepiſy zawiéraią ſię.

§. 249.

Iak tylko Sąd Karzący o wyraźnym iakim w ſwoim Dyſtrykcie dopełnionym wyſtępku poweżwie wiadomość, czy to przez właſne odkrycie, czyli za donieſieniem względem tego naſtąpionym, ſpoſob, przez który ta wiadomość do Sądu przyſzła, dokładnie w Protokole opiſany bydź powinien.

§. 250.

Każdy ma prawo, wiadomy ſobie wyſtępek lub znaiomego winowaycę, albo wproſt do Sądu Karzącego, lub do naybliżſzéy donieść Zwierzchności.

§. 251.

Donoſzący iednak powinien ſwoie imię, ſtan i pomieſzkanie oznaymić, a donieſienie iego ma w ſobie zawiérać dokładne o uczynku uwiadomienie.

§. 252.

Za donieſieniem bezimiennym przeciw nikomu poſtępować nie należy.

Gdy-

Gdyby zaś w nim wyſtępek ſpoſobem do wiary podobnym był opiſany, na ten czas donieſienie może bydź powodem do tego, aby prawda, iednakże z wſzelką oſtrożnością dochodzoną była.

§. 253.

Gdyby atoli w donieſieniu dokładnie okoliczności wyrażone nie były, Sąd Karzący powinien o to ſię ſtarać, aby za oſobiſtym wysłuchaniem donoſząćego, lub za wybadaniem ſię przyzwoicego, lub za wybadaniem ſię przyzwoitym, to, co ieſzcze ieſt ciemnego, obiaśnione było.

§. 254.

Donoſzący o iakim wyſtępku żądać może, aby iego imie w ſekrecie zachowano. Gdyby zaś w czaſie donieſienie to co do uczynku za fałſzywe uznane było, tenże Obwinionemu po imieniu oznaymionym będzie.

§. 255.

Obowiązkiem ieſt wſzystkich Zwierzchności i Urzędów, Sąd Karzący o wyſtępkach, albo przez ſię doſtrzeżonych, albo które, przez kogo innego onymże donieſione były, natychmiaſt uwiadomić, niemniey winowayców przytrzymać, i do Sądu oddać.

§. 256.

Każdy, który *a)* o iakim przedſięwzięciu do zdrady główney, buntu, i rozruchu, do zfałſzowania papiérow publicznych lub monety, albo do zabóyſtw, rozboiu, podpalenia, zmierzaiącym, ma wiadomość. *b)* Który o takim ſwiéżo dopełnionym wyſtępku w tym czaſie, w którym ſobie wnoſić może, iż Zwierzchności ieſzcze donieſionym nie ieſt, dokładną dać może wiadomość, lub *c)* który winowaycę iakiego wyſtępku Zwierzchności ieſzcze nieznaiomego z pewnością odkryć, albo *d)* o

prze-

przebywaniu winowaycy Zwierzchności wprawdzie znanego, który iednak uciekł, lub się skrył, oznaymić iest w stanie, ten iest obowiązanym o tym natychmiast z wszystkiemi sobie wiadomemi okolicznościami do Sądu Karzącego, lub do nayblizszey Zwierzchności uczynić doniesienie.

§. 257.

Kto obowiązku takowego dopełnić zaniedbuie, ten podpada karze ustawami Policyinemi przepisaney. Iak daleko zaś zaniedbanie takowego doniesienia poczytane nawet będzie w niektórych przypadkach za występek, o tym powyżey w §. 202. do §. 204. rzeczono iest.

§. 258.

Z tym wszystkim, oprócz przypadku w §. 204. wyrażonego, krewni Winowaycy w linii wstępney i zstępney, onegoż Małżonek, Bracia i Siostry, tudzież tychże Dzieci, i ci, którzy w

równym ſtopniu z ſobą ſpowinowaceni ſą, za zaniedbanie donieſienia odpowiedzi nie podpadaią.

§. 259.

Iak tylko do Sądu Karzącego doydzie wiadomość o iakim w ſwym Dyſtrykcie dopełnionym wyſtępku, obowiązkiem onego będzie, aczkolwiekby winowayca ieſzcze nie był wiadomy, bez żadney zwłoki właściwey iſtoty uczynku dochodzić.

§. 260.

Zamiar tego dochodzenia ieſt ten, aby ſię *a)* o iſtotney rzeczywiſtości wyſtępku przekonać, aby *b)* to wſzyſtko, co poźniey do dalſzego w tym poſtępowania służyć może, obiaśniono było, i aby *c)* niewiadomy ieſzcze winowayca odkrytym zoſtał.

§. 261.

Dochodzenie to na tym zaſadzać ſię ma, iżby o rzeczy iak ſię ſtała podług

dług porządku okoliczności z nią połączonych, dokładna wiadomość, ile bydź może, zaſiągnioną była, oraz iżby to, co wyſtępek lżeyſzym lub cięższym uczynić może, wyiaśniono zoſtało, niemniey aby poznaki, któreby do odkrycia winowaycy, wſpółwinnych, uczeſników, lub wiadomość o uczynku maiących służyć mogły, dochodzone były.

§. 262.

Ieżeli znaki wyſtępku na iakim mieyſcu, lub na oſobie skrzywdzoney zoſtaną, dochodzenie w tym ſamym mieyſcu, lub z oſoby przedſiewzięte bydź powinno.

§. 263.

Nim naſtąpi do Sądu Karzącego o wyſtępku donieſienie, i nim dochodzenie przedſiewzięte będzie, znaki i to wſzyſtko, co do większego obiaśnienia właściwey iſtoty uczynku służyć może, ile to bez niebeſpieczeńſtwa większey

ſzko-

ſzkody uczynić można, w tym ſtanie zoſtawione bydź maią, w którym wyſtępek odkrytym zoſtał.

§. 264.

W przypadku, gdyby Urzędnik do ſprawowania Sądowictwa poſtanowiony, w czaſie przychodzącego do Sądu Karzącego donieſienia nie był przytomnym, albo tak był zatrudnionym, iżby w właſney oſobie dochodzenia przedſiewziąć nie mógł, na ten czas takowego zawſze Urzędnika zesłać należy, po którego zręczności pewnie ſobie obiecywać można, iż urzędowa czynność zgodnie z zamiarem Uſtaw dopełniona będzie.

§. 265.

Oprócz tego dwie oſoby Sądowe albo też dway zaufani Mężowie z domu tego lub ſąſiedztwa, gdzie uczynek wykonany był, za Aſſeſſorów w czaſie dochodzenia rzeczy przybrani bydź maią.

§. 266.

§. 266.

Ieżeli wyſtępek tego ieſt rodzaiu, iż dla dóyścia gruntownego iſtoty onegoż z poznaków, wiadomości lub kunſztu w ſztuce biegłych potrzeba wymagać będzie, na ten czas biegły w ſztuce, albo też i dwóch, kiedy to bez niebeſpieczeńſtwa z zwłoki ſtać ſię może, przybranych bydź powinno.

§. 267.

Ieżeli biegły w ſztuce w powſzechności iuż ieſt przyſięgą obowiązanym, przypomnieć mu należy, ażeby pod przyſięgą rzecz ścisle roztrząſnął, i o czymby wiedzieć należało, aby o tym prawdziwie i wyraźnie zeznał. Ieżeliby zaś nie był ieſzcze poprzyſięgłym, przyſięgę takowę od niego podług wyżſzego wyrazu odebrać należy.

§. 268.

Mianowicie na ten czas, kiedy oſoba iaka skaléczona, raniona lub zabita

zoſtała, powinien raniony lub zabity ściśle bydź obeyrzanym, liczba i iakość zadanych ran wyrażona, i iak dalece każda rana lub skaléczenie niebeſpiecznym, i które z nich ſmiertelne ieſt opiſano bydź ma, narzędzie, którym ranienie lub ſmierć naſtąpiła, ile możności oznaczone, i czyli ſmierć z uczynku koniecznie, lub z innych tylko pobocznych przyczyn naſtąpiła, wyſzczególniono bydź powinno, oraz ſtopień użytego podſtępu, gwałtu, lub dopełnionego okrucieńſtwa, ile z znayduiących ſię poznaków powziąć to można, wyrażony bydź ma.

§. 269.

W razie takowych wyſtępków, przez które uſzczerbek w maiątku gwałtownym lub podſtępnym ſpoſobem ieſt przynieſiony, albo uczynienie ſzkody przedſiewzięte było, potrzeba względem właściwych okoliczności użytey

przemocy lub podſtępu, iako też względem ſrzodków tym końcem przedſiewziętych, oraz względem ſprawioney ſzkody dokładną i pewną powziąć wiadomość, a razem na to uważać, czyli wyſtępek przez iednego tylko winowaycę dokonanym bydź mógł, albo czyli iaka pomoc z okoliczności nie okazuie ſię.

§. 270.

Cokolwiek tylko z narzędzi, któremi wyſtępek dopełniony był, niemniey z takowych rzeczy, które wyſtępek okazuią, iako też z skradzionego lub zrabowanego Maiątku, albo z ſprzętów winowaycy, na mieyſcu wyſtępku pozoſtałych, w czaſie dochodzenia znaleziono będzie, to wſzyſtko naydokładniey ſpiſane, w ſchowanie Sądowe, ile to uczynić będzie można, za daniem na to rewerſu temu, który ie poſiadał, wzięte bydź powinno.

§. 271.

Względem naocznego oglądania, i tego wſzyſtkiego cokolwiek wybadano było, Protokół Urzędowy dokładny ze wſzelkiemi okolicznościami uczyniony, i od zaſiadaiących podpiſany bydź ma.

§. 272.

Do Protokołu rzeczonego podpiſany także Regeſtr tego wſzyſtkiego, co pod Sądowe wzięto ſchowanie, niemniey zeznanie wezwanego może w ſztuce biegłego, które tenże względem znalezionego ſtanu rzeczy na piſmie oddać powinien, przyłączyć należy. Gdyby zaś biegły w ſztuce wolał uſtnie raczey o tym, co wynalazł zeznać, zeznanie iego w tenże ſam Protokół naocznego oglądania dokładnie wciągnione, i przez niego podpiſane będzie.

§. 273.

Sąd Karzący powinien przytym uſzkodzonego Domowników, i wſzyst-

kich

kich tych dokładnie wysłuchać, od których pewney wiadomości względem okoliczności uczynku, lub odkrycia winowaycy ſpodziewać ſię można, zeznania onychże do Protokołu zapiſać, albo względem wysłuchania tych, którzy innemu Sądowi Karzącemu podpadaią, potrzebną do tegoż Sądu uczynić Rekwizycyą.

§. 274.

Każdy, który w tym zamiarze słuchany będzie, wprzód napomniony bydź ma, ażeby to, co ma zeznać, dobrze rozważył, ſamę ſzczerą prawdę tylko wyznał, a zatym ani bezgruntownego nie wzniecał podeyrzenia, lub obwinienie powiękſzał, ani co z wiadomych ſobie okoliczności zamilczał, lub właściwą iſtotę rzeczy zmnieyſzyć uſiłował.

§. 275.

Powſzechne potym pytania o imie i nazwisko, o wiek onegoż, mieyſce urodzenia, o Religią, Stan, i o to wſzyſtko, cokolwiek podług iſtoty okoliczności od onegoż wiedzieć będzie należało, iemu zadane będą.

§. 276.

Uſzkodzony ma bydź względem tego słuchany *a)* Iaka ieſt szkoda, i iaka iey wartość. *b)* Iakim ſpoſobem taż ſzkoda ieſt wyrządzona. *c)* Iak ſię z ſwoiey Strony do zapobieżenia oneyże przyłożył. *d)* Co ieſzcze końcem wyſzukania lub odzyskania ſwey ſzkody do wyznania mu pozoſtaie.

§. 277.

Gdyby iſtotna ſzkoda przez zeznanie tego, którego ſię tyczy, dla onegoż nieprzytomności, słabości umysłu, lub inney przeſzkody z pewnością docieczona bydź nie mogła: albo z słu-

ſznych

ſznych przyczyn wnoſićby można, iż ukrzywdzony snieſioną ſzkodę nadto podaie; na ten czas w tych przypadkach, w których różnica iakości wyſtępku ściąga ſię do różnicy ilości ſzkody, wartość właściwa za wysłuchaniem tych osob, którym ponieſiona w rzeczy iakiey ſzkoda wiadoma ieſt, albo też, ile okoliczności dozwolą, przez bezſtronnych w ſztuce biegłych dochodzona bydź powinna.

§. 278.

W czaſie słuchania domowników i innych osob, którzy o zdarzeniu, iak ſię rzecz ſtała, zeznać mogą, ſtoſować ſię potrzeba do oſobliwſzych okoliczności, w których wyſtępek dopełnionym zoſtał. W powſzechności pytania tak maią bydź czynione, ażeby pytany nie iuż na ſzczególne okoliczności był naprowadzony, lecz aby mu ſpoſobność do opowiedzenia tego, co mu ieſt wia-

domo, była otworzona, i oraz na to ſtaranność mieć należy, aby to, co do dokładnego opowiedzenia rzeczy ieſzcze zbywa, przez oſobne pytania dochodzone było. Za każdym razem iednakże pytać ſię należy, zkąd słuchana oſoba ma wiadomość tego, co zeznaie.

§. 279.

Uſzkodzonemu przez wyſtępek, iako też każdemu innemu w dochodzeniu ſzkody słuchanemu Swiadkowi, który do rzeczy co służącego wyznał, zeznanie tegoż tak, iak do Protokołu było zapiſane, wyraźnie i z tym oſtrzeżeniem przeczytane bydź powinno, iż tęż zaprzyſiądz będzie muſiał.

§. 280.

Pod czas przeczytania, uczynione przez ſwiadków uwagi, do Protokołu wciągnąć należy. Zakończony Protokół od wysłuchanych podpiſany bydź powinien; ieżeliby zaś ſwiadek iaki pi-

pisać nie umiał, położyć ma niżey znak swey ręki, który od przywołanych tym końcem dwóch świadków, onychże podpisem potwierdzony zostanie.

§. 281.

Przysięga potym ma bydź od świadka odebrana, iako rzetelną i szczerą zeznał prawdę. Z tym wszystkim odebranie przysięgi na ten czas ma bydź zaniechane, lub przynaymniey aż do dalszego rzeczy wyiaśnienia odłożone, gdy naprzeciw swiadka na mocy ninieyszego Zbioru Ustaw gruntowna iaka wątpliwość zachodzić będzie.

§. 282.

Chociażby okoliczności występku od naocenego oglądania nie zależały, przecież zawsze osoby w §. 273. wymienione słuchać, i przepisanym względem tego sposobem, ściśle występku dochodzić należy.

§. 283.

W nagłych przypadkach, w których dochodzenie wyſtępku przez Sąd Karzący z przyczyny onegoż odległości z takim poſpiechem uskutecznione bydź nie może, bez któregoby inaczey ſpoſobność dochodzenia upaść, albo dalſze poſtępowanie zatamowane lub zwleczone bydź mogło, Zwierzchność mieyſca tego, gdzie wyſtępek lub donieſienie tegoż naſtąpiło, lub gdyby tam więcey Zwierzchności znaydowało ſię, tedy ta, która nad ſpokoynością, porządkiem i bespieczeńſtwem czuwać powinna, obowiązaną ieſt to wſzyſtko, co do niezwłoczego dochodzenia należy, podług powyżſzego przepiſu wykonać, i Akta potym do Sądu Karzącego oddać.

ROZDZIAŁ III.

O prawnym obwinieniu względem iakiego popełnionego wyſtępku.

§. 284.

Nikt dla wyſtępku do odpowiedzi pociągnionym bydź nie może, chyba ieżeli ſtoſowne ſą do Prawa poznaki, na których obwinienie gruntuie ſię.

§. 285.

Poznaki ſą na ten czas do Prawa ſtoſowne, ieżeli ściągaią ſię do obwinionego tak, iż po bezſtronnym wſzelkich okoliczności rozważeniu, wina iego z tychże poznaków do wiary podobną okaże ſię.

§. 286.

Iako z rozpoznania iakiego iuż wiadomego uczynku, poznaki wyniknąć mogą, któreby do odkrycia winowaycy prowadziły; tak też i z okoliczności osoby, stosowne do Prawa poznaki o iakim przez nią dopełnionym, aczkolwiek Zwièrzckności ieszcze nie wiadomym występku okazać się mogą, gdy okoliczności rzeczone tak są sporządzone, iż też podług wszelkiego podobieństwa do występku tylko sciągaią się.

§. 287.

W szczególności obwinienie wypływa z prawnych poznaków *a*) kiedy obwiniony sam się przed Zwièrzchnością za winowaycę wyznaie; *b*) kiedy popędliwe uniesienie się naprzeciw uszkodzonemu okazał, i onemu złym, które potym nastąpiło, groził; *c*) kiedy albo przed uczynkiem zamiar dopełnienia onegoż

odkryie, albo po uczynku o uskutecznieniu onego powiada, lub ſię do niego przyznaie; *d*) kiedy liſty lub inne pisma iego ręki ſię znayduią, które według naturalney onychże oſnowy poznać daią, iż ſię tego wyſtępku dopuścił; *e*) kiedy zaraz po uczynku, lub iak skoro ſię o tym rozniosło, umknął, i żadney inney przyczyny do onegoż ucieczki nie było; *f*) kiedy fałſzywym rzeczy udawaniem ſtarał ſię uyść podeyrzenia, lub też podeyrzenie na kogo innego złożyć uſiłował; *g*) kiedy o takowe ſpoſoby lub narzędzia, które właściwie do wyſtępku ściągaią ſię, z kim ſię umówił, lub też ſobie ſprawił; *h)* kiedy pomiędzy iego ruchomościami narzędzia takie, które podług iego ſtanu, do żadnego innego użycia, iak tylko do wyſtępku służyć mogły, lub *i*) takie rzeczy, na których ślady lub poznaki wyſtępku widzieć ſię daią, albo które *k*) z wyſtępku pochodzą,

zna-

znalezione zoſtały; *l*) kiedy obwiniony w czaſie i na mieyſcu dopełnionego wyſtępku, czynnością z wykonaniem tegoż wyſtępku związek maiącą, zaiętym był widziany; *m*) kiedy za uczeſtnika wyſtępku w towarzyſtwie dopełnionego, przez innego winowaycę, który ſię do takowego wyſtępku przyznał, podług wymiaru ninieyſzey Uſtawy wydany będzie; *n*) kiedy nawet wprzód podobnego wyſtępku, i z takiemi okolicznościami ſzczególnieyſzemi, iakie teraz zachodzą, winnym ſtał ſię; *o*) kiedy opiſanie iakiego winowaycy, przez Pismo ſchwytanie onegoż nakazuiące ogłoſzone, ściśle ſię do obwinionego ſtoſuie; *p*) kiedy obwiniony o wyſtępek z niegodziwey chciwości zysku iako człowiek oprócz tego złey sławy niezmierne nad ſwóy ſtan czyni wydatki, albo wiele gatunków pieniędzy podobnych do skradzionych lub zrabowanych pokazuie lub wydaie; *q*)

kie-

kiedy włóczęgi lub inni podeyrzani ludzie takowe ruchomości, których prawe posiadanie z okolicznościami onychże widocznie pogodzić się nie może, przy sobie maią, lub przedawać chcą; *r*) kiedy z zaskarżeniem o zabóystwo dziecka, nagła pod oczy podpadaiąca odmiana ciała, nie znaydowanie się dziecięcia, iako też pewność o połogu nie dawno wprzód nastąpionym (z opatrzenia osoby okazana) z sobą są połączone.

§. 288.

Pomieszane, przerywane mowy, odmienienie koloru na twarzy, boiaźń, trzęsienie się, stan umysłu, pokrewieństwo z winowaycą i inne podobne nie pewnemu tłumaczeniu podpadaiące okoliczności, nie mogą stanowić stosownych do prawa poznaków, lecz tylko przy innych uczynek okazuiących dowodach, podobieństwo obwinienia zwiększać mogą.

§. 289.

§. 289.

Rzetelność wſzelkich okoliczności za którenii poznaki wypływaią, ile możności obiaśniona będzie, a zaś te okoliczności, na których obwinienie gruntuie ſię, bez wſzelkiey wątpliwości bydź powinny.

§. 290.

Wſzyſtko zatym, co do dóyścia takowych okoliczności, iuż to przez wysłuchanie oſób, o tym wſzyſtkim wiadomość maiących, iuż przez wſzelkie przyzwoite wywiadywania ſię służyć może, w tym ſpoſobie uczyniono będzie, iaki końcem dochodzenia wyſtępku, w poprzedzaiącym Rozdziale przepiſany ieſt.

§. 291.

Ieżeliby z zaſiągnionych wiadomości gruntowne wynikało podeyrzenie, iż u obwinionego takie rzeczy, które ſię do wyſtępku ściągaią, lub na nim ſamym

zna-

znaki wyſtępku znalezione bydźby mogły, pomieſzkanie zatym onego, ſchowania i ruchomości w iego lub goſpodarza Domu przytomności przetrząć, odzież onego w potrzebnym razie iako też i oſobę ſamę opatrzyć należy. Z tym wſzyſtkim oſtrożność przy tym i umiarkowanie ma bydź zachowane, aby domowa ſpokoyność nie więcey przez to cierpiała, iak do oſiągnienia powſzechnego bespieczeńſtwa, i dopełnienia ku temu celowi zmierzaiących obowiązków Urzędowych potrzeba wyciąga.

§. 292.

Aby poznaki były do Prawa ſtoſowne, nie ieſt zawſze potrzeba, iżby te, dwoma niepodeyrzanemi świadkami, lub Sądowym naocznym oglądaniem dowodzone były. Ieden nawet wiary godny Swiadek, chociażby nim był ſam uſzkodzony, lub inna iaka trzecia oſoba, ieſt doſtateczną, iak skoro o wykonaniu

wyſtępku ſamego, lub o innych obwinionego nieuchronnie z wyſtępkiem połączonych czynnościach, zeznaie.

§. 293.

Poznaki nawet dalſze, i ſzczególne względem nich znayduiące ſię zaświadczenia, mogą bydź doſtatecznemi do obwinienia prawnego, iak tylko ich więcey do iedney oſoby, i tak zgodnie ściąga ſię, iż iedno drugie wſpiera, i związek onychże żadną inną przeciwną okolicznością osłabiony nie ieſt.

§. 294.

Słowem każda poznaka, i słaby teyże dowód, ſtaie ſię na ten czas mocnieyſzym i więkſzym, ieżeli obwiniony ieſt złey sławy, po którym dopuſzczenia ſię przez niego wyſtępku, ſpodziewać ſię można.

§. 295.

Wydanie uczeſtnika, może tylko na ten czas bydź przyzwoitą poznaką, gdy

bez

bez wskazania wydaiącemu pewney iakiey osoby, toż wydanie dobrowolnie, i z wyrażeniem okoliczności uczynione iest, które potym w dalszym dochodzeniu za prawdziwe uznane zostanie.

§. 296.

Iednakże nawet ten, któremu na tym zależy, ażeby pogłoska, która przeciw niemu powstała, tudzież doniesienie do Zwierzchności uczynione, albo też podeyrzenie o iaki przez siebie dopełniony występek u Zwierzchności wzniecone, częścią dla tego, iżby służące mu może ku swoiey obronie dowody, tymczasem nie upadły, częścią, iżby porozumienie na nim nie zostawało, dochodzone było, sam o Inkwizycyą względem uczynionego przeciwko sobie obwinienia, uprasząć może, w którym razie Sąd Karzący iest obowiązanym, chociażby poznaki znayduiące się nie poczytywał może za dostateczne, inkwizycyą podług pow-

 szech-

ſzechnie przepiſanego porządku przedſięwziąć, i też uczynić powinien.

§. 297.

Kiedy wprawdzie poznaki do obwinienia okażąſię, a naprzeciw także takowe zaydą okoliczności, któremiby te poznaki zwątlone były, okoliczności takowe z równą dochodzone bydź maią gorliwością: Iak tylko zaś podeyrzenie na kogo względem iakiego wyſtępku było powzięte, i dochodzenie wynikłych przeciwko temuż poznaków naſtąpiło, bezgruntowność iednak podeyrzenia w czaſie takowego dochodzenia odkrytą zoſtała, na ten czas nie tylko od dalſzego poſtępowania naprzeciw onemuż odſtąpić, ale nad to na żądanie iego, urzędowe w tey mierze zaświadczenie dla usprawiedliwienia ſię i zaspokoienia onego wydać należy.

§. 298.

Ponieważ w celu utrzymania powſzechnego dobra na ſpieſznym odkryciu winowayców zależy; przeto polityczne Inſtancye do tego celu przykładać ſię także ſą obowiązanemi. Dochodzić zatym odkrycia wyſtępków nie tylko do Sądu Karzącego, ale też i do tey Zwièrzchności należéć ma, która podług urządzenia Kraiu, dozór nad ſpokoynością, porządkim i bespieczeńſtwem w tey okolicy utrzymywać powinna, w którey dochodzenie wyſtępku uskutkowane bydź może.

§. 299.

Sąd każdy i Urząd, a nawet wſzelka inna Zwièrzchność, o tym wſzyſtkim cokolwiek iey z poznaków do odkrycia iakiego wyſtępku, lub z okoliczności do takowych poznaków służących, wiadomo będzie, Sądowi Karzącemu, lub Polityczney Zwièrzchności w poprze-

dzaiącym §. wymienioney natychmiaſt wiadomość udzielić ieſt obowiązaną.

§. 300.

W rzeczonych przypadkach, iako też w powſzechności, iak tylko nadmieniona Zwièrzchność Polityczna o poſzlace iakiego wyſtępku dowie ſię, nie czekaiąc nawet o tym przypomnienia Sądu Karzącego, poznaków przepiſanym ſpoſobem dochodzić, i Akta do Sądu Karzącego oddać powinna, któremu wolno będzie to, coby może ieſzcze nie było doſtatecznym, poprawić.

§. 301.

Żadnemu Sądowi Karzącemu, ani żadney inney Zwièrzchności w iakimkolwiek przypadku nie będzie wolno, podeyrzanego u ſiebie czy to bezpoſrzedniczo, czyli też przez naſadzone skrycie do tego oſoby, w takowe wprowadzać uwodzenie, przez któreby ów do iſtotnego wykonania ſwego niegodziwe-

go

go zamiaru, albo do dalſzego popełnia-
nia wyſtępku, lub do onegoż powtórze-
nia uładzonym był, a to iżby takowym
ſpoſobem prętſze poznaki, lub ſrzodki
przeciw niemu dowodzące pozyskane
bydź mogły. Względem tego wſzy-
ſtkiego, cokolwiekby z takowego uwie-
dzenia naſtąpić mogło, Zwièrzchność
przez ſwoią przełożonę Inſtancyą do
ſurowey odpowiedzi i kary pociągniona
bydź powinna.

ROZDZIAŁ IV.

O aresztowaniu, i summarycznym Obwinionego wysłuchuniu.

§. 302.

Kto z poznaków do Prawa stosownych o iaki występek obwinionym, albo na występku samym dostrzeżonym iest: ten do Sądowego Aresztu wziętym bydź powinien.

§. 303.

Winowayca na gorącym uczynku dostrzeżony, podług §. 253. od każdey Zwièrzchności, która go dostrzeże, lub do którey przystawionym zostanie, przytrzymany, i albo wprost do Sądu Karzącego, albo do tey Zwièrzchności, która w mieyscu nad spokoynością,

po-

porządkiem i bezpieczeństwem czuwać ma, końcem dalszego do Sądu przystawienia oddany bydź powinien.

§. 304.

Ieżeli się obwinienie na prawnych zasadza poznakach, obowiązkiem będzie Zwièrzchności tey, która w mieyscu, gdzie poznaki okazały się, nad spokoynością, porządkiem i bespieczeństwem czuwać ma, iżby obwinionego, ieżeliby w okolicy oneyże dostrzeżonym bydź mógł, pod straż wzięła, lub Zwièrzchność mieyscową onegoż przebywania, w tey mierze ostrzegła, albo za zbiegłym, gdy pewne poszlaki i nadzieia iest onego schwytania, w pogoń wysłała, i poymanego iednym lub drugim sposobem, ze wszystkim tym, cokolwiek względem iego zaszło osoby, lub uczyniono było, natychmiast do Sądu Karzącego oddała.

§. 305.

Przytrzymanie i pod ſtraż wzięci z wſzelką oſtrożnością, iżby obwiniony nie uciekł, i oraz, aby ile bydź może, onegoż honor i oſoba ochroniona była, uskutecznione bydź powinno. Na ten czas tylko przyzwoitey na przeciw niemu użyć należy mocy, gdyby ſię opierał, lub uciéc uſiłował.

§. 306.

Iak tylko obwiniony albo przez ſam Sąd Karzący przyaresztowanym, albo do onegoż przyſtawionym zoſtał, tak zaraz *a.)* powód areſztowania i poznaki, na których areſztowanie gruntuie ſię, tudzież *b.)* dokładne opiſanie powierzchowney poſtaci i odzieży areſztowanego do Protokółu wciągnione, oraz *c.)* ſuknie onego i to wſzystko, coby tylko przy ſobie miał, tak ściśle opatrzone bydź powinno, iżby nic ukrytego zoſtawać nie mogło.

§. 307.

§. 307.

Cokolwiek z dokumentów, pienię-dzy, lub innego iakiego metalu, albo cokolwiek z broni, lub innych takowych narzędzi, któremiby się Aresztowany uwolnić, lub sam sobie gwałt zadać mógł, albo nakoniec, cokolwiekby z znaków lub śladów iakiego występku w czasie takowey rewizyi znaleziono było, to wszystko od Aresztowanego odebrane, i przez Sąd Karzący zachowane bydź powinno.

§. 308.

Zaraz potym, i bez wszelkiey zwłoki czasu przyaresztowany summarycznie słuchanym będzie.

§. 309.

Przy zaczęciu Inkwizycyi surowo Aresztowanego upomnieć należy, aby szczerą wyznał prawdę, do którey ón obowiązanym iest, gdyż przeciwnie karę za kłamstwo na siebie ściągnie, i z

po-

powodu okazuiącey się ztąd złości nawet przyszłe powiększy ukaranie.

§. 310.

Potym względem swego imienia i nazwiska, względem lat, mieysca urodzenia, i względem swych Rodziców, oraz ieżeli w Małżeńskim stanie zostaie, tudzież względem Małżonka i Dzieci, względem swego Stanu zarobkowego, ostatniego mieysca przebywania, i czy iuż kiedy był w Areszcie, a nakoniec względem przyczyny swego teraźnieyszego przytrzymania, zapytanym bydź powinien.

§. 311.

Gdyby na zapytania do siebie uczynione, tenże żadney niechciał dać odpowiedzi, lub swoią odpowiedź wcale do innych mniey do rzeczy należących zwracał okoliczności; raz mu ieszcze surowo to dać poznać należy, iż takowe uporczywe milczenie, i te krnąbrne po-

stę-

ſtępowanie ſzczególnie tylko gorſze skutki ſwey ſprawy za ſobą pociągnąć może, który, gdyby przecie przy ſwym zoſtawał uporze, do więzienia zaprowadzonym bydź powinien.

§. 312.

Ieżeli areſztowany zezna, iż mu o przyczynie ſwego przytrzymania nic wiadomo nie ieſt, na ten czas wyſtępek, o który ieſt obwiniony, i zaſzłe przeciwko niemu poznaki, tak tylko mu przedſtawione bydź powinny, iak potrzeba wymaga, iżby o ſwym obwinieniu uwiadomionym zoſtał.

§. 313.

Ieśliby zaś zapierał ſię wyſtępku tego, o który ieſt obwinionym, na ten czas o dowodach, iakie ku ſwéy niewinności przynieść może, tudzież w ſzczególności o to, ieżeli ón w względzie na czas i mieyſce dopełnionego uczynku, tak ſię wywieść może, iż takowego dopuścić

ſię

ſię wyſtępku dla niego nie podobna było, zapytanym bydź powinien.

§. 314.

Ieżeliby Areſztowany do wyſtępku ſię przyznał: zeznanie onego, nie przerywaiąc iuż więcey Inkwizycyi w takim ſpoſobie do Protokołu wpiſane bydź powinno, iżby dokładne opowiedzenie przyczyny powód daiącey, poſtanowienia, przedſiewzięcia i uskutecznienia w ſobie zawierało.

§. 315.

Kiedy zaś tenże w zeznaniu ſwoim takie opowie wyſtępki, o których żadnych wprawdzie ieſzcze nie maſz poznak, zeznanie to nawet zupełnie tak, iak opowiadane będzie, do Protokołu zapiſane bydź powinno.

§. 316.

Gdyby okoliczności uczynku pokazywały, iż więcey bydź może uczeſtni-

ków

ków tego, na tenczas areſztowany o tychże nawet zapytany bydź powinien.

§. 317.

Każde pytanie, i dana na nię przez Słuchanego odpowiedź, w liczbie porządkowey do Protokołu zapiſana bydź ma.

§. 318.

Wolno 'ieſt Słuchanemu odpowiedzi ſwoie Piſarzowi Sądowemu do pióra podać.

§. 319.

Ieżeliby zaś wolności tey nie używał, powinien Urzędnik od Sądu Karzącego daną na każdę zapytanie odpowiedź, Piſarzowi Sądowemu tak do zapiſania podać, iżby Słuchany każde słowo dobrze słyſzeć mógł, i w tym właſne Słuchanego wyrazy zachować należy. Każda odpowiedź zapiſana zaraz Słuchanemu z tym zapytaniem przeczytana będzie, ieżeli takim ſpoſobem dobrze wciągnioną ieſt; który ieżeliby

od-

odmienienia żądał, więc to wprawdzie do Protokółu ma bydź wpiſane, iednakże w tym, co iuż ieſt napiſano, nic więcey odmieniono bydź nie powinno.

§. 320.

Każdy Arkuſz Protokołu powinien przez Słuchanego bydź podpiſany, albo gdyby tenże piſać nie umiał, znak ręki ſwoiey przez niego poniżey położony, przy końcu zaś Protokółu naſtąpiony takowy przez Słuchanego podpis czyli znak ręki położony, zaſiadaiącego na Inkwizycyi Urzędnika Sądowego i Aſſeſſorów podpiſem, ſtwierdzony bydź powinien.

§. 321.

Pod czas ſumaryczney Inkwizycyi, iakość odpowiedzi na zadane pytania uczynionych rozważać, á zatym ani w rozpoznanie tego, czyli odpowiedzi z zaſzłemi poznakami ſą zgodne, w dawać ſię nie należy. Nie można także Słucha-

nego

nego na żadne naprowadzać odpowiedzi, ani przeciw niemu, chłosty, lub groźby ani obietnić, lub inney iakieykolwiek chociaż dobrą myślą przedsiewziętéy używać sztuki, aby ón przez to do innego, niżeli sam dobrowolnie opowiedzieć chce zeznania, nakłonionym był.

§. 322.

Gdyby mieysce, w którym aresztowanie nastąpiło, od mieysca Sądu Karzącego, tak daleko odległe było, iżby Aresztowany w przeciągu godzin dwunastu nie mógł do niego bydź przystawionym, na ten czas Zwièrchność ta, która w mieyscu, gdzie aresztowanie nastąpiło, nad spokoynością porządkiem, i bespieczeństwem czuwać ma, summaryczną indagacyą podług ninieyszego przepisu przedsiewziąć, i Protokół z wszystkiemi do schowania może zabranemi rzeczami razem z Aresztowanym

do Sądu Karzącego przesłać powinna. W razie takowym Sąd Karzący przystawionemu Protokół od Polityczney Zwierzchności spisany, iak dalece tenże iego zeznań tyczy się, natychmiast przeczytać, oraz onego, ieżeli co przydać, albo odmienić ma, spytać się, i odpowiedź iego na to, zachowawszy Formalność w §§. 319. 321. przepisaną, do Protokołu wpisać powinien.

§. 323.

Kiedy Obwiniony pewne ma swoie mieysce mieszkania, a z poprzedzaiących czynności nie okazuie się, ieżeli Cywilna onegoż Zwierzchność o nastąpionym tegoż aresztowaniu uwiadomioną iest; Sąd Karzący powinien o tym iey oznaymić, ażeby podług ściągaiących się może do osoby iego obowiązków to, co będzie potrzebnego, rozrządzić mogła.

§. 324.

Ieżeli areſztowana oſoba ieſt Urzędnikiem w publiczney służbie zoſtaiącym, Kſiędzem, lub Członkiem Stanów Kraiowych, albo iakiey Szkoły główney (*Univerſitatis*), Sąd Karzący zaraz po ſummaryczney Inkwizycyi przełożonemu Sądowi donieſienie uczynić powinien, ażeby o tym przez tenże Inſtancyi, w którey Areſztowany Urząd ſprawuie, Biskupowi, Stanóm Kraiowym, albo Szkole główney wiadomość udzielona była.

§. 325.

W przypadkach nawet, w których Areſztowany podług §. 244. do innego Sądu oddany bydź ma, przed oddaniem takowym iednak zawſze ſummaryczna indagacya przedſiewzięta, i w czaſie wydania Areſztowanego przesłana bydź powinna.

§. 326.

Gdy Areſztwany o wyſtępek Zdrady główněy, zfałſzowania papierów publicznych, lub monety, albo o inny przez wielkie rozſzerzenie ſię uczeſtników powſzechnemu beſpieczeńſtwu zagrażaiący wyſtępek, obwinionym będzie, Sąd Karzący natychmiaſt donieſienie do Urzędu Cyrkularnego uczynić powinien, ażeby to, czego publiczne beſpieczeńſtwo wyciąga, urządzono, i podług iſtoty okoliczności także Rządowi Kraiowemu o zdarzeniu donieſiono było.

§. 327.

Kiedy *a*) obwinienie tyczy ſię cywilnego, lub takiego kryminalnego wyſtępku, który podług prawa naywięcey karę iednego roku za ſobą ſciągnąć może, oraz kiedy *b*) Obwiniony będąc oſobą znaiomą i co do ucieczki niepodeyrzaną sławy ieſt nieskażoney, naoſtatek kiedy *c*) z wolności tegoż obawiać

wiać ſię nie należy, aby w uczynieniu inkwizycyi iakowa ztąd wynikła przeſzkoda, na ten czas bez areſztowania Obwinionego z dozwoloną mu wolnością poſtępowanie przeciwko temuż czynione bydź ma, z tym wſzyſtkim, powinien tenże Sądowi Karzącemu zaręczyć, iż ſię przed zakończeniem ſprawy z mieyſca ſwoiego przebywania nie oddali; ani ſię ukrywać, lecz na każde zawołanie przed Sądem ſtawić ſię będzie.

ROZDZIAŁ V.

O Więzieniach.

§. 328.

Aresztowani nie tylko podług różności płci odłączeni, ale też w powszechności każdy osobno ile możność dozwoli, w więzieniu właściwie dla siebie wyznaczonym trzymany bydź powinien, osobliwie uważać na to należy, ażeby o wspólną winę podeyrzani, dostatecznie od siebie odłączonemi byli. Dla czego przy każdym Karzącym Sądzie dogodna do Dystryktu liczba więzień, którąby tym osobnym oddziałom dostateczną była, znaydować się powinna.

§. 329.

Każde więzienie mieć ma w ſobie doſtarczaiące powietrze, i widok, oraz tyle przynaymniey mieyſca, ażeby Areſztowany w nim chodzić mógł. Toż powinno bydź nie mniey ſuche, czyſte, i tak słowem bydź urządzone, ażeby zdrowie Areſztowanego na żadne niebeſpieczeńſtwo, i tenże na inne złe wyſtawiony nie był, iak tylko, ile zapewnienie ſię względem oſoby, i zapobieżenie ucieczce, nie uchronnie za ſobą pociąga.

§. 330.

W poſzechności co do więzien, ile tylko położenie budowli dopuſzcza, i inne dozwalaią okoliczności, naſtępuiące oſtrożności zachowane bydź powinny: *a)* ażeby okno, przez które powietrze i ſwiatło wchodzi, nie iuż na publiczną drogę, lecz na podwórze lub przechód wychodziło, i tak w górę podnie-

ſione było, iżby ani z dworu kto tam patrzyć, ani Areſztowany wyglądać, lub ſię z kim rozmawiać mógł. Okno powinno nie mniéy mocną, i gęſtą kratą bydź opatrzone, ażeby Areſztowany nie uciec, ani mu ze dworu co rzucano bydź mogło; *b)* gdzie mury nie doſyć grube, albo nie zupełnie ſuche ſą, tarcicami ze środka obtoczone bydź powinny; *c)* drzwi składać ſię maią z podwóynych tarcic, i dwoma zewnątrz w górze i na dole, umocowanemi żelaznemi klamkami czyli tak zwanemi zaſuwami, oraz dwiema przytym mocnemi kłudkami, zabeſpieczone bydź powinny. W poſrzodku drzwi mały otwór będzie wyrżnięty, który również zamykany i tylko zewnątrz otwiérany bydź może, ten zaś do tego służyć ma, ażeby do więzienia ſwiéże czaſem powietrze wchodzić, i Areſztowany każdego czaſu, bez odmykania drzwi,

przez

przez wartę uważany bydź mógł; *d)* podług potrzeby w więzieniach piece bydź powinny, które ze środka żelaznemi prętami zabeſpieczone będą tak doſtatecznie, iżby Areſztowany przez nie uciec nie mógł. Równym ſpoſobem także komin zabeſpieczyć, i otwór do pieca przezornie zamykać należy; *e)* dla leżenia ma ſię znaydować tapczan tak urządzony, iżby Areſztotowany, gdyby tego była potrzeba, do niego przykutym bydź mógł; *f)* w każdym więzieniu powinny bydź albo kamienie w wadze przynaymniey iednego cetnara, albo żelazne do ściany lub podłogi mocno przymocowane grube obręcze, do którychby Areſztowany w potrzebnym razie przykutym bydź mógł; *g)* każde więzienie liczbą oznaczone będzie, aby porządek w wyznaczaniu, opatrywaniu i w doglądaniu ściśle mógł bydź zachowany.

§. 331.

Rodzay Areſztu, to ieſt czyli Areſztowany w dzień i w nocy bez kaydan zoſtawać ma, czyli na noc tylko do tapczana przykuty, albo zawſze w kaydanach na nogach i rękach trzymany, lub do znayduiącego ſię w więzieniu kamienia albo obręcza w łańcuch oſaoſadzony bydź powinien, to wſzyſtko od Sądu Karzącego podług iſtoty okoliczności urządzono będzie. Tenże Sąd powſzechne to prawidło zachować ma, iż Areſztowani, którzy o ciężki iaki wyſtępek, na który ſmierć, albo karę więzienia na całe życie prawo ſtanowi, obwinieni ſą, lub którzy iuż częściey byli w Areſzcie Kryminalnym, albo uciec kuſili ſię, w kaydanach a nawet i w łańcuchu w potrzebnym razie trzymani bydź powinni. Co do innych więzniów Sąd Karzący na wielkość wyſtępku, na poznaki przeciw

Areſztowanemu więcey lub mniey pod oczy podpadaiące, na onegoż ciała i umysłu ułożenie, i na zachowanie ſię w czaſie ſwego doſtawienia, wzgląd mieć powinien. Z tym wſzyſtkim tenże Sąd, zawſze to za prawidło mieć będzie, iż iak co do potrzebney oſtrożności naprzeciw ucieczce nic zaniedbano bydź nie powinno, tak też z areſztowanym z wſzelką iak tylko naypodobnieyſzą powolnością, ile ta z beſpieczeńſtwem zgodną bydź może, obchodzić ſię należy.

§. 332.

Gdyby Sąd Karzący w czaſie trwaiącey Inkwizycyi, podług okoliczności z teyże wynikaiących, lub z donieſienia Dozorcy o ſprawowaniu ſię Areſztowanego, uznał więzienia lub ſrzodków oſtrożności od czaſu do czaſu odmienienie bydź potrzebne, to mu uczynić wolno będzie. Szczególnie

wię-

więzienie na ten czas odmienione bydź powinno, gdy ſię doſtrzeże, iż dwóch blisko ſiebie Areſztowanych, iakimkolwiek ſpoſobem w rzeczach inkwizycyi ſzkodliwe między ſobą maią rozmowy, lub ſię z ſobą w porozumieniu znayduią, albo kiedy ſię to odkryie, iż Areſztowany o przygotowaniach do ucieczki zamyślał.

§. 333.

Iak długo Areſztowany pod inkwizycyą ſię znayduie, wolno mu ieſt z własnego maiątku ile chce, na żywność ſwę łożyć. Od innych nawet oſób może tenże pomoc odbierać, lub robotami zarabiać pieniądze, i ię na ſwoie lepſze obracać utrzymanie ſię. Iedynie tylko *a*) nie należy mu w iedzeniu i piciu zbytku dozwalać; *b*) z potraw te mu tylko, które ſię w domu więzienia gotuią, pozwolone będą; *c*) z gotowych pieniędzy nic nie ma rąk iego dochodzić, lecz wſzyſtko, co mu z cu-

dzey

dżey pomocy, lub z własnego przyi-
dzie zarobku, wproſt do Sądu Karzą-
cego oddano będzie, który dla niego z
tego wyżywienie obmyślić powinien.

§. 334.

Ieżeli zaś Areſztowanemu zbywa na
przychodach w poprzedzaiącym §. wy-
rażonych, Sądu Karzącego obowiązkiem
będzie, onegoż chlebem i wodą, iakò
też gorącą potrawą iedną, codzień opa-
trzyć.

§. 335.

Wolno ieſt także Areſztowanemu
używać ſwego własnego odzienia, i onęż
ſobie przez robotę lub za obcą pomocą,
ile iego Stan pozwala, ſprawić. Iedna-
kowoż nie tylko względem pieniędzy
w §. 334. iuż wyrażona, ale i ta dalſza
oſtrożność zachowana bydź powinna,
aby żadna odzież do Areſztowanego
nie doſzła, którąby wprzód u Sądu Ka-
rzącego ſciśle opatrzoną nie była, iżby

mu przez to nic skrycie poddano bydź nie mogło.

§. 336.

Ubogiemu Sąd Karzący ſam potrzebną powinien dać odzież, który na to w powſzechności co do ubożſzych więźniów baczność mieć będzie, ażeby przynieſiona z ſobą odzież w czaſie trwaiącego Areſztu całkiem ſchodzoną nie była, przez coby ciż bez potrzebney odzieży po zakończoney karze zoſtać muſieli. Dla czego Areſztowanym nieco z odzieży ich, bez którey ſię obeyść mogą, odebrać należy, i tym czaſem u Sądu Karzącego zachować, którey przyzwoity regeſtr ſpiſany będzie, aby nic nie zgineło lub zamieniono nie było.

§. 337.

Ieżeli Areſztowany nie ma ſwey własney pościeli, któreyby w więzieniu uzyć mógł, to mu przecie od Sądu

Karzącego ſiennik i przykrycie, czyli tak zwany koc dany bydź powinien.

§. 338.

Wſzelka ręczna robota i inna praca Areſztowanemu dozwolona będzie tak dalece, ile ta ieſt zgodną z areſztem, i obawiać ſię nie należy, aby ona była do ucieczki lub gwałtownego ſiebie skaléczenia powodem.

§. 339.

Tytuń kurzyć, ſwiatła używać, albo co tylko płomień wzniecać może, Areſztowanemu dozwolono bydź nie powinno. Co iednak do ochędoſtwa ciała potrzebnym ieſt, to wſzyſtko dla niego obmyślić należy.

§. 340.

Ieśliby Areſztowany zachorował, lub więziona niewiaſta bliska porodzenia była, o tym Sądowi Karzącemu natychmiaſt donieſienie przez Dozorcę więzienia uczynione bydź powinno,

aże-

ażeby wſzelka pomoc, którą ludzkość wymaga, bez zwłoki obmyśloną była. Z tym wſzyſtkim właściwy tylko na ten koniec uſtanowiony Lekarz, albo Baba dzieci odbiéraiąca przywołana bydź ma, ale potrzebna przytym oſtrożność naprzeciw ucieczce Areſztowanego z uwagi ſpuſzczona bydź nie powinna.

§. 341.

Gdyby Lekarz niebespieczeńſtwo śmierci Areſztowanego uznał, Kſiądz właściwie do ſtarania około duſz przeznaczony, dla Duchownego opatrzenia do onegoż przypuſzczony bydź powinien.

§. 342.

W powſzechności nikt do areſztowanego przyiść, ani ſię z nim rozmawiać może, chyba za oſobliwym pozwoleniem Sądu Karzącego, i to w przytomności takiego onegoż Officialiſty, któryby rozumiał ięzyk, w którym ro-

zwo-

zmowa czyniona będzie. Areſztowany nie może wiadomości inaczey komu dać, ani od kogo innego onęż odebrać, iak tylko uſtnie, i to nawet przez ſam Sąd Karzący.

§. 343.

Dozorca więzienia od Sądu Karzącego poſtanowiony, powierzone ſobie klucze od więzienia z rąk nigdy wydać nie powinien. Ieżeliby zaś z powodu innych czynności urzędowych, lub z przyczyny choroby, od zawiadywania Areſztowanych na iaki czas uchylićby ſię muſiał, klucze temu tylko oddać może, którego Sąd Karzący z równym obowiązkiem do tego wyraźnie wyznaczy.

§. 344.

Kiedy na Areſztowanego włożyć kaydany, albo prócz tego onegoż przykuć ieſt rozporządzono, powinno to w przytomności Dozorcy więzienia, i z

iak nayſciśleyſzą ze wſzech miar bydź uskutecznione przezornością. Do czego żadne inne kaydany nie będą użyte, iak tylko te, na których ślusarz, który ię zrobił, ſwoie położył nazwisko.

§. 345.

Dozorca Więzienia powinien codziennie każde więzienie, w którym ſię Areſztowany znayduie, tudzież ściany, piece, drzwi, okna i tapczany uważnie opatrzyć, ieżeli ſię iakowe poznaki przygotowania do ucieczki, o którą Areſztowany pokuſić ſię mógł, nie okażą. W równym ſpoſobie ma tenże codziennie kaydany także opatrzyć, ieżeli ſię znaki użytey iakiey mocy widzieć nie dadzą. Za każdym razem, ieśliby co takowego poznał, do Sądu Karzącego natychmiaſt donieſienie uczynić powinien.

§. 346.

W czaſie tym, gdy dla Areſztowanego pożywienie przynieſione będzie, powinien Dozorca Więzienia również bydź przytomnym, i na to iak naymocniey uważać, ażeby onemuż nic skrycie poddano nie było.

§. 347.

Kiedy Dozorca wchodzi do więzienia, powinien tenże, mianowicie co do więzniów zuchwałych, i gdzie ich z potrzeby więcey ſię razem w kupie znayduie, iednego przynaymniey do boku mieć pomocnika. Stawienie Areſztowanego przed Sąd z równą oſtrożnością dziać ſię powinno. Gdyby zaś potrzeba wymagała, nocną porą weyść do więzienia, nie z otwartym światłem ale zawſze z latarnią to czynić należy.

§. 348.

Dozorcy Więzienia pod nayſurowſzą karą, z Areſztowanym w taką

wdawać ſię rozmowę, którąby z okolicznościami iego wyſtępku związek miała, lub pod iakimkolwiek pozorem bądź naymnieyſzy odbierać podarunek nie ieſt wolno. Na więźnia także, chybaby w tym ſzczególnym razie, iżby ſię do niego porwał, ſamowładney nigdy ściągnąć nie ma ręki, lecz owſzem o tym wſzyſtkim, co z mowy i ſprawowania ſię Areſztowanego w oczy mu wpadnie, nie zwłoczne donieſienie do Sądu Karzącego uczynić powinien.

§. 349.

A iako z Areſztowanym tak z ſtrony Sądu, iako też od Dozorcy więzienia z naypodobnieyſzą w powſzechności powolnością, łagodnością i przyzwoitością obchodzić ſię należy, tak też na wzaiem Areſztowany z ſwoiey ſtrony przyſtoynie zachować ſię, i w tym wſzyſtkim, cokolwiek tyczyć ſię będzie

por-

porządku i czyſtości domu, posłuſznym okazać ſię ma.

§. 350.

Gdyby ſię zaś nieprzyſtoynie lub krnąbrno żachowywał; Sąd Karzący onegoż za to, w ſpoſobie do wyſtępku ſtoſownym albo plagami, których liczba iednakże nad dwadzieścia przechodzić nie ma, albo poſtem o chlebie i o wodzie przez dzień ieden, albo włożeniem cięższych kaydan, albo ſciśleyſzym przykuciem ukarać powinien.

§. 351.

A ieżeli tenże uciec uſiłował; Sąd Karzący bez naymnieyſzey zwłoki, w znayduiące ſię tego poznaki weyrzeć, onego względem tychże do odpowiedzi pociągnąć, i natychmiast według proporcyi okoliczności w iednym lub drugim ſpoſobie w poprzedzaiącym §. wyrażonym, ukarać powinien; w którym to razie liczba plag nawet aż do pię-

dzieſięciu wymierzona, a poſt na więcey dni, podzielony bydź może. Przytym dogodne uczynić należy rozporządzenie, iżby Areſztowanego zamysłóm z pewnością zapobieżono było. Aże nakoniec ci Areſztowani, którzy ieden drugiemu ſpoſóbność do ucieczki podſtępem lub przemocą ułatwiaią, kryminalnego wyſtępku ſtaią ſię winnemi, iuż o tym powyżey Rozdział dwudzieſty czwarty w Części pierwſzéy przepiſuie.

§. 352.

Względem poſtąpienia w poprzedzaiących dwóch §§. wymienionego, trzymany będzie Protokół, który do Aktów inkwizycyi Areſztowanego przyłączyć należy.

§. 353.

Dozorca Więzienia powinien względem wſzyſtkich pod ſwym dozorem znayduiących ſię Areſztowanych dokładny

dny mieć Protokół, którego Rubryki ſą te:

a.) Liczba, pod którą Areſztowany został do więzienia wzięty. Ta idzie wciąż porządkiem od początku aż do końca roku. Na końcu którego w więzieniu pozoſtali, do Protokołu przyſzłego roku tym porządkiem, iakim w roku przeſzłym byli zapiſani, liczbę porządkową na nowo zacząwſzy, przenieſieni bydź powinni,

b.) Dzień, którego Areſztowany zoſtał do więzienia wzięty;

c.) Imie Zwièrchności, która winowaycę przytrzymała;

d.) Imie i nazwisko Areſztowanego;

e.) Liczba więzienia, i ſzczególne oſtrożności, pod któremi może areſzt trwać powinien;

f.) Sprawowanie ſię więzionego w Areſzcie;

g.) Dzień i ſpoſób, iakim tenże wyſzedł z Areſztu; przez ſmierć, ucieczkę, wypuſzczenie, lub przez inny wyrok.

§. 354.

Sąd Karzący od czaſu do czaſu a przynaymniey raz na mieſiąc, nieſpodzianie powinien w więzieniach czynić rewizyą, oraż, azali trwaiące przepiſy ſciśle wykonywane bywaią, weyrzéć, odkryte błędy poprawić, i to wſzyſtko urządzić, cokolwiek do tego służyć może, aby beſpieczeńſtwo, dobrą karność, porządek, i czyſtość po więzieniach wprowadzić i utrzymać, a przytym Areſztowanym onychże los, ile możności znośnieyſzym uczynić. Mianowicie Areſztowani za każdą takową rewizyą względem obchodzenia ſię Dozorcy więzienia z oſobna zapytani, i tenże, ieżeliby naprzeciw niemu gruntówne zaſzły zażalenia, ſurowo ukarany bydź powinien.

ROZDZIAŁ VI.

O przyzwoitym Inkwizycyi Procesie.

§. 355.

Postępowania Sądowego z Obwinionym ten iest naygłównieyszy zamiar, aby wina lub niewinność Obwinionego tak okazaną była, iżby z naypodobnieyszym przekonaniem się wyrok nastąpić mógł.

§. 356.

Sąd Karzący powinien zatym przez Inkwizycyą każdę okoliczność ściągaiącą się do występku, o który Aresztowany iest obwinionym, iako też to wszystko, cokolwiek do usprawiedliwienia iego służyć może, oraz wszelkie związki, które występek cięższym czynią,

lub winę zmnieyſzać mogą, z równą bezſtronnością i pilnością dochodzić i ſtarać ſię, ażeby względem tego wſzyſtkiego zupełny był oſiągniony dowód. Niemniey powinien Sąd, wyſtępków które w ciągu poſtępowania wiadome zoſtaną, tak równie dochodzić, iak tych, o których w czaſie areſztowania obwinionego donieſienie uczynione ieſt.

§. 357.

Ieżeliby zaś wyſtępek i wina Obwinionego, lub to, co do onegoż uſprawiedliwienia służyć może, przez czynności w poprzedzaiących Rozdziałach nakazane, nie byłyby ieſzcze do ſtopnia pewności przyprowadzone, obowiązkiem będzie Sądu Karzącego Inkwizycyę przyzwoitą przez wysłuchanie Obwinionego i Swiadków, tudzież przez oglądanie Sądowe, iako też przez wyſzukanie dokumentów, lub innym

ia-

takim tylko będzie można obiaśnieniem, doſtateczną uczynić.

§. 358.

Że zaś obrona niewinności z mocy urzędu z obowiązkiem Sądu Karzącego połączona ieſt; nie może zatym Obwiniony, ani przydania ſobie Zaſtępcy lub Patrona, ani udzielenia znayduiących ſię poznaków żądać. Iako bowiem w czaſie ſwoiego przyareſztowania niezwłócznie podług §. 313. do potrzebnego poznania ſwego obwinienia przywiedziony bydź powinien, tak w ciągu całego poſtępowania z nim nieograniczone ma mieć dla ſiebie prawo, to wſzyſtko przytoczyć, cokolwiek ku ſwey obronie zgodnym bydź uważy.

§. 359.

Dalszy cel Inkwizycyi ieſt ten: *a.*) Wſpółwinnych i Uczeſtników wyſtępku odkryć; *b.*) tym, którzyby przez wyſtępek uſzczerbek ponieśli bezſzkodność

dność obmyślić, i do tego włożona przez §. 358. na Sąd Karzący powinność rozciąga się.

§. 360.

Sądu Karzącego będzie obowiązkiem, nie tylko w powszechności, ale nawet w szczególności co do tych występków, które osobliwsze dla Pospólstwa sprawiły zgorszenie, Inkwizycyą ile cél teyże dopuści, przyspieszyć.

§. 361.

Na ten czas nawet Sąd Karzący przyspieszenie rzeczone w osobliwszey mieć powinien staranności, gdy rzecz idzie o pomnieysze występki, i gdy z przewleczoney Inkwizycyi wydarzyćby się mogło, iż aresztт w ciągu oneyże poniesiony, cięższą nad zasłużoną wynosiłby karę.

§. 362.

Kiedy naprzeciw Aresztowanego żadne poznaki o innym występku nie zacho-

chodzą oprócz tego, z przyczyny którego przed Sąd ieſt ſtawiony, i kiedy do więcey wyſtępków, oprócz tych, o które ieſt obwiniony, ſam ſię nieprzyznaie; zakończenie Inkwizycyi z takowego podeyrzenia, iż może ieſzcze więcéy wyſtępków, które w tym czaſie odkryte nie ſą, tenże dopuścił ſię; wſtrzymywane nie będzie.

§. 363.

Ieżeli Areſztowany przyznał ſię do ciężkiego wyſtępku, na który ſmierć, lub przynaymniey dzieſięcioletnia kara więzienia poſtanowiona ieſt, inkwizycya dla dochodzenia pomnieyſzych wyſtępków zwlekana bydź nie powinna, ieżeli toż dochodzenie z zawikłaniem połączone byłoby, żadna oraz bezſzkodność, i z iſtoty wyſtępku i z uboſtwa Areſztowanego mieyſca nie miałaby.

§. 364.

Chociaż względem wydania wſpół-winnych oſobliwie na ten czas, gdy okoliczności wskazuią, iż wyſtępek bez pomocy nie mógł bydź dopełnionym, albo iż Areſztowany zbrodniczey zgrai był wſpółtowarzyſzem, z wſzelką ſurowością nalegać należy; Iednakowoż poſtępowanie z Areſztowanym z przyczyny wſpółwinnych tylko na ten czas, gdy ciż iuż poymani ſą, albo gdy z tychże dowód przeciwko Areſztowanemu ſtanowionym bydźby muſiał, przerwane bydź może.

§. 365.

W tych tylko wyſtępkach, które karze ſmierci lub więzieniu na całe życie podpadaią, a oraz względem których Rządowi naywięcéy uſilności przyłożyć zależy, aby ukryte zbrodnie i wſpółwinni wyśledzeni byli, zakończenie Inkwizycyi tak długo wſtrzymane

bydź

bydź może, ile z okoliczności słusznie obiecywać sobie należy, iż więcey wiadomości o winowaycach i wspólwinnych zasiągnąć będzie można.

§. 366.

Sąd Karzący w wszystkim tym, cokolwiek do onegoż czynności należy, prawo mieć będzie, z każdą Polityczną albo Sądową Instancyą przez Rekwizycye na pismie w porozumienie się wchodzić, każdey zaś Instancyi będzie obowiązkiem, Sądom Karzącym pomocną podawać rękę, i oraz z urzędu nadeszłą do siebie Rekwizycyą, ile w w mocy oneyże będzie, dopełnić; niemniey o tym, lub o zachodzących przeszkodach, z naypodobnieyszym pospiechem Sądóm Karzącym uwiadomienie i odpowiedź udzielić. Gdyby Sąd Karzący w tym opieszałość lub zwłokę uważył, obowiązany będzie o teyże wyższemu donieść Sądowi, ażeby opie-

sza-

ſzała Inſtancya przez tę, którey ieſt podległa, do wypełnienia ſwego obowiązku przynaglona, a nawet do odpowiedzi, i podług iſtoty okoliczności do kary pociągnioną była. Gdyby zaś Sąd Karzący zaniedbał o tym obowiązku, więc opieſzałością trzeciego w dalſzym czaſie wymawiać ſię nie może.

§. 367.

Sąd Karzący względem każdego Areſztowanego pod tąż ſamą liczbą, pod którą podług przepiſu §. 354. tenże do Protokołu Dozorcy więzienia ieſt wpiſany, ſwóy własny Dziennik trzymać powinien. W tymże od naſtąpionego Areſztu od dnia do dnia to wſzyſtko zapiſać należy, cokolwiek w ſprawie onegoż zaſzło, przybyło, lub uczyniono zoſtało. Podług rzeczonego Dziennika wſzyſtkie do Inkwizycyi ściągaiące ſię Rekwizycye, Odpowiedzi, oraz Do-

ku-

kumenta, Protokóła, i cokolwiek więcéy do tego należeć będzie, tym porządkiem, iakim one z czaſem naſtąpiły, w izbie Urzędowey razem zachowane bydź powinny, i tychże Konſygnacya ſpiſana będzie.

§. 368.

Nawet względem tych Inkwizycyi, gdzieby wyraźna Oſoba o wyſtępek ieſzcze nie była obwiniona, albo gdzie Obwiniony uciekł, lub wolno puſzczony ieſt, Dziennik rzeczonym ſpoſobem i pod tą liczbą, pod którą Inkwizycya w tymże roku ſwóy wzieła początek, trzymany bydź ma, i Akta zachowane bydź powinny.

ROZDZIAŁ VII.

O przyzwoitym Obwinionego wysłuchaniu.

§. 369.

Cokolwiek Obwiniony w ſummaryczney Inkwizycyi za ſobą lub przeciw ſobie zeznał, to wſzyſtko, iak tylko ściąga ſię do wyſtępku, i iuż pierwéy docieczono nie ieſt, niezwłocznie wyiaśniono bydź powinno, tym ſpoſobem, iaki o dochodzeniu wyſtępku i zaſzłych poznaków w poprzedzaiących Rozdziałach rozporządzony ieſt.

§. 370.

Ieżeli Obwiniony w ſummaryczney Inkwizycyi ſwoią iuż okazał niewinność, lub do wyſtępku z wſzyſtkiemi

przy-

przyznał się okolicznościami, i ieżeli dowód iego niewinności, lub przyznanie się do występku z zasiągnionemi wiadomościami tak się zupełnie zgadza, iż żadna względem uczynku, iako też onegoż zarzucenia, tudzież względem współwinnych i bezszkodności nie pozostaie wątpliwość; rzecz ta przez powtarzanie bezużyteczney Inkwizycyi nie będzie przedłużaną, lecz się postępowanie dalsze zakończy, i w pierwszym razie niewinny zaręczywszy to, iż się aż do nastąpienia wyroku z swego mieysca pomieszkania nie oddali, na wolność puszczony, w ostatnim zaś razie przyznawaiący się winowayca w sposobie co do zakończenia przyzwoitey Inkwizycyi poniżey przepisanym, do namyślenia się, i do dania z siebie usprawiedliwienia, iakie rozumieć może, napomnionym bydź powinien.

§. 371.

Gdyby zaś rzecz przez ſummaryczne Inkwizycye dla tego wybadaną nie była, iż złożone przez Obwinionego zeznanie, porównywaiąc go z innemi okolicznościami, ieſt nie wyraźne, błędne i do zbicia poznaków niedoſtateczne, albo, iż naſtąpione wywiadywania ſię onęż zupełnie niepotwierdzaią, lub, iż z związku okoliczności ważne zachodzą obawiania ſię przyczyny, ieżeli Areſztowany więcey ieſzcze niewiadomych wyſtępków z innemi uczeſtnikami winnym nie ieſt, na ten czas Sąd Karzący do przyzwoitey Obwinionego Inkwizycyi przyſtąpić powinien.

§. 372.

Dla uskutecznienia rzeczoney Inkwizycyi Urzędnik onęż przedſiebiorący z poprzedniczych piſm, wſzelkie okoliczności, które obiaśnione bydź maią, tudzież iakby prawdy w nay-

do-

dogonieyſzym ſpoſobie od Obwinionego dowiedzieć ſię można, rozważyć powinien. Pytania ma potym ułożyć, ażeby zupełnie przygotowany do Inkwizycyi przyſtąpić mógł.

§. 373.

Powſzechne pytania ſą te ſame, o których iuż w §. 311. namieniono. Powtórzenie onychże może w przyzwoitey Inkwizycyi na ten czas tylko bydź opuſzczone, ieżeli przez Inkwizycyę ſummaryczną całkiem iuż załatwione ſą. Gdyby zaś zeznanie tamże było podeyrzane, albo w ſtoſunku do wyſtępków i zaſzłych poznaków wiele na tym zależało, iżby o okolicznościach oſoby Obwinionego, o iego Należących, o poſtępkach życia iego, o obcowaniu, o przebywaniu na iakim mieyſcu od czaſu do czaſu, o ſzukanym ſpoſobie do życia, i o doſtąpionym maiątku bliżſza była wiadomość,

na ten czas będą ſtóſowne do tego pytania zadane, iżby w dalſzym czaſie z pewnością względem niego ſądzić, lub do tych ſrzodków przyiść można było, przez któreby tenże, ieżeliby zaprzeczał lub fałſzywym iakim uſprawiedliwieniem wywikłać ſię chciał, bardziey związanym i z ſwego własnego zeznania przekonanym zoſtał.

§. 374.

Pytania ſzczególne podług ſzczególnych także okoliczności w każdym razie Inkwizycyi czynione będą. Celem onychże ieſt, pytanego do tego przyprowadzić, ażeby uczynek z prawdziwemi okolicznościami zeznał, lub wywiódł ſię z zadanego mu obwinienia. Nayiſtotnieyſze w czynieniu pytań uwagi te mieć należy, to ieſt *a*) iżby każdy ſzczeguł zapytania, do rzeczy należał, i nic nie użytecznego, ani do rzeczy nie ſtoſownego w ſobie zawierał; *b*) ażeby

przez

przez pytania razem wzięte, należące do rzeczy okoliczności, zamiar, powody do uczynku, mieysce, czas, sposoby, użyte srzodki, powtórzenia, i dana pomoc, zupełnie wyczerpane były; *c*) iżby pytania nie były dwoiako znaczące ani podchwytuiące, lecz każde pytanie, aby krótkie, wyraźne i względem iedney tylko okoliczności uczynione było, któreby pytany dobrze zrozumiał, i dokładnie na nie odpowiedzieć mógł; *d*) iżby iedno pytanie z drugiego wypływało, tak, iak związki rzeczy i okoliczności iedne po drugich następuią; *e*) iżby pytanie takowych okoliczności nie zawierało i nie oznaczało, któreby przez pytanego dopiero na ten czas, ieżeli rzetelnie zeznać chce, opowiedziane bydź powinny; *f*) ażeby pytany, wykrętność w swoich odpowiedziach okazuiący, zwolna i postępuiąc coraz, takiemi obwiniaiącemi poznakami i inne-

mi dowodzącemi ſrzodkami był związanym, przez któreby pytany ſam ſię przekonał, iż przeczenie iego naprzeciw dowodom, przed oczyma będącym, ieſt nadaremne. Wyraźne odwołanie ſię do znayduiących ſię dowodów będzie tylko w tych pytaniach potrzebne, kiedy pytany w ſwoich odpowiedziach przeczyć onymże chce; w takowym zaprzeczeniu dowody naprzeciw niego będące onemuż przełożone, Swiadkowie po imieniu wymienieni, i iſtotne ſzczeguły z onychże zeznań przeczytane będą; *g*) iżby pytania które ſię do wſpółwinnych ściągać będą, razem do dokładnego onychże opiſania ściągały ſię. Podług prawideł w §§. 357. i 358. przepiſanych, powinny *h*) pytania także do tego zmierzać, cokolwiekby uſprawiedliwienie i niewinność Słuchanego, lub przynaymniey onegoż mnieyſzą winę ſtanowić i okazywać mogło; a podług

§. 360.

§. 360. należy także *i*) to wszystko do czynienia pytań, cokolwiek do tego służyć może, aby przez występek obrażonemu lub ukrzywdzonemu drogę do pozyskania zadość uczynienia, i bezszkodności otworzyć, lub ią łatwieyszą uczynić.

§. 375.

Przyzwoita Inkwizycya ma bydź w obecności tych osób przedsiewzięta, którzy podług §. 319. przy summaryczney indagacyi przytomnemi byli. Dla ważnych tylko przyczyn mogą Assessorowie bydź odmienieni.

§. 376.

Sąd Karzący zaraz iak tylko bydź może Inkwizycyą rozpocząć, i rozpoczętey na czas dłuższy, nie maiąc ważney do tego przyczyny, przerywać nie powinien. Przyczyny, dla czegoby taż pożniey była przedsiewziętą, lub na dłuższy czas przerwaną, za każdym

razem w Protokole wiernie wyrażone bydź powinny. Wolno zaś ieſt Sądowi Karzącemu, Inkwizycyą każdego dnia, czaſu i godziny, oraż tak części i tak długo, iak ſię mu zdawać będzie wyprowadzać. Mianowicie Inkwizycya na ten czas przerwaną bydź nie powinna, kiedy Słuchany przychodzi do rzetelnego wyznania wyſtępku, lub nieoddzielnego okazania ſwey niewinności, albo gdyby poſtrzegać można było, iż tenże przez zadane ſobie pytania do tego ſtopnia ieſt przyprowadzony, że zboczyć od prawdy nie może, albo gdyby ſię pole otworzyło, przez któreby większe poſzlaki do odkrycia prawdy oſiągnione bydź mogły.

§. 377.

Kiedy Obwiniony iednym ſzczególnie i to iakim mówi ięzykiem, którego Urzędnik Inkwizycyą czyniący nie rozumie, na ten czas do Inkwizycyi przybrany bę-

będzie Tłumacz, któryby w tym ięzyku umiał czytać i pisać, i ieżeli możność pozwoli, choć ieden taki Assessor, któryby ten ięzyk umiał, przybrany bydź powinien. Tłumacz wprzód złoży na to przysięgę, iako wrzystkie pytania z ust Urzędnika, i odpowiedzi z ust pytanego pochodzące, wiernie i dokładnie przetłumaczy, nic nieopuszczaiąc ani dodaiąc, lecz wszystko tak iak słyszał zapisze. Ieżeliby zaś takowy Tłumacz w dystrykcie Sądu Karzącego nie znaydował się, przełożonemu Sądowi o tym doniesienie uczynić należy, aby tenże dla Sądu Karzącego albo Tłumacza wyznaczył, lub rozporządzenie uczynił, iżby Obwiniony to tego Sądu Karzącego, gdzie się Urzędnicy ięzyk takowy umieiący znayduią, był przystawiony.

§. 378.

Ieżeli Obwiniony niemym iest, ale pisać umie, każde mu pytanie ustnie lub

na

na pismie przełożyć, i pismienney na to odpowiedzi żądać od niego należy. Głuchemu, którby czytać i mówić mógł, pytanie na pismie będzie podane, ażeby go przeczytawſzy dał nań przyzwoitą odpowiedź. Miałoby ſię zaś ſtać, iżby niemy piſać, głuchy czytać nie umiał, albo iżby Obwiniony zarazem głuchym i niemym był, zdarzenie takowe przełożonemu Sądowi donieść, i dalſzego rozporządzenia oczekiwać należy.

§. 379.

Inkwizycya z powolnością i przyſtoynością czyniona bydź powinna.

§. 380.

Inkwizycyi Protokół uczyniony będzie. Ten na Arkuſzach wpół zgiętych wciąż, chociażby Inkwizycya w Seſſyach przerywanych była czynioną, piſany bydź powinien. Przy zaczęciu onegoż i za każdą dalſzą Seſſyą, dzień i godzina, w którey tenże rozpoczęto, z wymie-

mienieniem obecnych przytym Osób, a na końcu godzina skończoney sessyi zapisana bydź powinna, na lewey połowie arkusza pytanie co do słowa, a na prawèy dana odpowiedź zapisane będą. Kiedy podług §. 376. Tłumacz przybranym zostonie, nayprzód pytanie w języku u Sądu zwyczaynym, a zaraz po nim co do słowa tłumaczenie, i równie także odpowiedź nayprzód w języku zapytanego, a zaraz niżey pod nią tłumaczenie co do słowa, napisane będzie. Każde pytanie otrzyma liczbę, która w nieprzerwanym porządku przez całę Inkwizycyą zachowa się, a każda odpowiedź naznaczy się liczbą pytania, do którego należy.

§. 381.

Cokolwiek pytany odpowiada, czy to zmierzać będzie do większego siebie obwinienia, lub obrony, to wszystko do Protokołu wciągniono bydź powinno.

Co

Co do ſpoſobu zapiſywania odpowiedzi tak ſię zachować należy, iak o ſummarycznym wysłuchaniu w §§. 319. i 320. powiedziano ieſt.

§. 382.

Pytany do odpowiedzi nie ma bydź naglony, który ieśliby ſię zdawał pytanie niedoskonale poymować, należy mu takowe powtórzyć. Powtórzenie to mianowicie na ten czas dziać ſię powinno, kiedy odpowiedź z pytaniem nie ieſt zgodna, którą iuż potym na nowo powtórzoną, chociażby nie była do rzeczy ſtoſowna, do Protokołu zapiſać należy. Co do takowych pytań, które do ſzczególnieyſzych okoliczności, lub odlegleyſzego zmierzaią czaſu, potrzeba Słuchanemu aby ſobie iſtotę rzeczy przypomniał, nieiaką chwilę do myślenia ſię pozwolić, przez co iednakże, gdyby Inkwizycya dłużey przerwa-

ną

ną bydź muſiała, okoliczność takowa w Protokóle zapiſaną bydź powinna.

§. 383.

Gdyby Słuchany z boiaźni lub udręczenia umysłu, aż do utraty przytomności lub niepamięci o ſobie był przyprowadzony, i ieśliby tego ſię doſtrzegło, iż udręczenie takowe oſobliwie z wewnętrznego o winie przekonania ſię wypływa; Sąd z przyzwoitą powagą nalegać na niego będzie, aby iſtotną zeznał prawdę. To zaś wſzyſtko i w powſzechności, ieżeli w Słuchanym przy iakowym pytaniu lub odpowiedzi oſobliwſze zmieſzanie umysłu, lub widoczne wzruſzenie uważane byłoby, takowa uwaga zupełnie i ſprawiedliwie do Protokołu zapiſaną bydź ma.

§. 384.

Ieżeli odpowiedź na pytania z nadzwyczaynym dana będzie umysłu pomieſzaniem; Sąd Karzący rozkaże A-

re-

resztowanego przez dwóch Lekarzy albo Cerulików opatrzyć, którzy na piśmie swoie zdanie dać maią, czyli okazuiące się pomieszanie za prawdziwe, lub tylko za udane mieć należy. Ieżeli za udane uznaią, na ten czas Aresztowany chłostą ukarany niech będzie. Kara ta, iak długo zmyślone udanie trwać będzie, od trzech do trzech dni za poprzedzaiącym zawsze upomnieniem, i w tym sposobie powtarzaną będzie, iż począwszy od plag dziesięciu, liczba onychże za każdym razem pięcioma, aż do trzydziestu pomnożona, i tak długo powtarzana bydź powinna, poki Aresztowany udawać nie przestanie. Ieżeliby zaś podług mniemania Lekarzy pomieszanie zmysłów było prawdziwe, lub ieżeliby ciż podług obowiązku i poczciwości wyraźnie tego dóyść nie mogli, albo też oddzielnego byli mniemania; Przełożonemu Sądowi o tym

do-

dokładne uczynić należy doniesienie, i od niego dalszego oczekiwać rozrządzenia. W doniesieniu takowym oraz te uwagi umieszczone będą, które albo samemu Sądowi Karzącemu, lub straż nad więzieniem trzymaiącemu, w czasie uważania Aresztowanego pod oczy podpadły.

§. 385.

Ieżeli Aresztowany takby był upornym, iżby na zadane sobie pytania żadney odpowiedzi dać niechciał; na ten czas potrzeba mu powinność tę, iż Sądowi odpowiadać iest obowiązany, ściśle przypomnieć, i onemuż przełożyć, iż karę na siebie dla swego uporu ściąga. Co ieżeliby nie pomogło: więc tak długo chłostą sposobem w poprzedzaiącym §fie względem zmyślonego pomieszania zmysłów przepisanym, karany będzie, iak długo uporczywe iego trwać będzie milczenie. Oprócz tego

uporczywy takowy Areſztant tak długo, aż poki do odpowiadania nie będzie przywiedziony, o chlebie tylko i o wodzie trzymany bydź powinien.

§. 386.

Proporcyonalne ukaranie chłoſtą lub poſtem, nawet na ten czas mieyſce znayduie, ieżeli Słuchany udaiąc niby prawdziwą okoliczność, oczywiście za fałſzywą uznaną, Inkwizycyą przewlec, albo Sąd oſzukać uſiłuie, i mimo dowodu zbiiaiącego, który ma ſobie oczywiście przełożony, przy ſwoim obſtaie kłamſtwie. W takomym iednak razie, kara plag dwudzieſtu, ani trzech razowego w tygodniu poſtu, przechodzić nie może.

§. 387.

Wſzelkie z mocy poprzedzaiących §§. przedſiewzięte ukaranie, powinno bydź z wyrażeniem do tego powodu dokładnie w Protokóle Inkwizycyi zapiſane.

§. 388.

§. 388.

Ułożonych pierwéy zapytań na ten czas tylko podczas Inkwizyi trzymać ſię należy, ieżeli one do odpowiedzi na nię danych ſtoſowne ſą. Kiedy zaś z odpowiedzi wydarza ſię powód do czynienia nowych pytań, takowe natychmiaſt dogodnie ułożone, Słuchanemu do Opowiedzi podane, i porządkiem ſpiſane będą.

§. 389.

Udawania fałſzywych poznaków lub zmyślonych dowodzenia ſrzodków, iako też obiecywania łagodnieyſzey kary, uwolnienia, lub innych pogróżek, albo mocy iakowey, nigdy naprzeciw Obwinionego używać nie należy. Również w czaſie zapiſywania odpowiedzi do Protokołu, od wſzelkiego ſamowładnego nakręcania, któreby z wolą i naturalnym zapytanego rozumieniem nie zgadzało ſię, wſtrzymać ſię potrzeba.

ba. Wſzelkie przeſtąpienie tego rodzaiu ſurowey podpada odpowiedzi.

§. 390.

Nie wolno także ieſt, natrącać Słuchanemu w pytaniach czyie imie za wſpółwinnego, przeciw któremuby ieſzcze ſtoſowne do prawa poznaki, uczeſtnictwo dowodzące, nie znaydowały ſię. Słuchany przez dłużſzy iuż czas zbrodnie popełniaiący, bez ſzczególnieyſzey nawet o związkach poznaki, w powſzechności zapytany bydź może, ieżeli mu o zgrai iakiey złoczyńców, lub przechowuiących, lub o innych Powſzechności ſzkodliwych ludziach nie ieſt wiadomo; iżby takowe niebeſpieczne oſoby wyſzlakować, i bliżſze o nich wiadomości powziąć można było.

§. 391.

Po zakończoney każdey Seſſyi Inkwizycyiney, podpiſany będzie od wſzyſtkich Protokół, którzy przy Inkwi-

zy-

zycyi obecnemi byli. Ieżeli Protokół z więcey się składa Arkuszy, tedy te nicią albo sznurkiem zszyte, przy końcu nici lub sznurka twardym lakiem umocowane, i pieczęć obecnych na nich wyciśniona będzie, ażeby żaden Arkusz nie zginął, lub inny natomiast podsuniętym bydź nie mógł. Co się tyczy podpisu Słuchanego, to samo zachować należy, co z powodu summaryczney Inkwizycyi §. 321. przepisano iest.

§. 392.

Kiedy wszystko to, co Sąd Karzący podług §§. 357. i 358. dochodzić iest obowiązany, zupełnie iest wyczerpniono, lub gdy żadna więcey nie pozostaie nadzieia to, co ieszcze brakuie uczynić zupełnym, Inkwizycya zakończona bydź powinna.

§. 393.

Po zakończoney Inkwizycyi, Słuchanemu oznaymić należy, iż ieszcze trzy

dni mu do namyślenia się pozostaie, coby ku swey obronie lub usprawiedliwieniu się swemu przytoczyć mógł. Po upłynieniu rzeczonych trzech dni ieszcze raz słuchanym będzie, i cokolwiekby może ieszcze wniósł z uwag lub dowodów ku swey obronie, lub dla wyiednania lżeyszego wyroku służących, to wszystko wiernie, zachowawszy wprzód namienione co do zszycia Protokołu i podpisu ściągaiące się ostrożności, do Protokołu Inkwizycyinego przyłączone będzie. Rozporządzenie takowe nawet w tym razie mieysce dla siebie znayduie, gdy podług §. 371. postępowanie na summaryczney Inkwizycyi, i uczynionym przez Obwinionego zeznaniu, skończone zostanie.

§. 394.

Do Protokółu Inkwizycyi Sąd Karzący wszystko to przyłączyć powinien, cokolwiek przez niego w czasie Inkwizy-

zy-

zycyi względem ſtanu ciała, i obyczayności Areſztowanego uważano było, ile to do wydania Wyroku i tegoż exekucyi wpływ nie iaki mieć może. Areſztowany powinien oraz przez Lekarza lub Cérulika bydź opatrzonym, a dokładne opiſanie onegoż ſtanu ciała, ſił i niedołężności, do Aktów przyłączone bydź ma.

ROZDZIAŁ VIII.

O wysłuchaniu Swiadków.

§. 395.

Do Inkwizycyi to osobliwie należy, iżby wszystkie wyszczególnić zaświadczenia, które wewnętrzną lub powierzchowną dopełnionego występku iakość, i użyte do tego srzodki obiaśniaią, albo które zeznania Obwinionego wzmocnić, lub obalić, i winę lub niewinność, większe albo mnieysze przewinienie okazać mogą. Wszystkie zatym te Osoby słuchanemi bydź maią, po których tak z przedsięwziętych Inkwizycyi świadków, lub samego Obwinionego, iako z istoty rzeczy, lub poszlaki w czasie Sądowego postępo-

wa-

wania zaſiągnioney, ſpodziewać ſię można, iż ich zeznania do tego celu służyć mogą. W równym ſpoſobie wysłuchany iuż Swiadek, gdyby zeznanie iego niebyło doſyć wyraźne, lub w dalſzym czaſie za niedoskonałe uznane zoſtało, raz ieſzcze słuchanym bydź powinien, aby co ieſt wątpliwego obiaśnić, a co brakuie, dołożyć można było.

§. 396.

Każdy Swiadek uſtnie zeznanie ſwoie przed Sądem złożyć powinien. Gdyby zaś który uczynić temu zadoſyć wzbraniał ſię, tenże do ſtawienia ſię u Sądu, i karą pieniężną albo cieleſną do zeznania pomuſzony bydź może. W ten czas tylko, gdy Swiadek dla słabości do Sądu ſtawić ſię nie może, w właſnym ſwym pomieſzkaniu od Sądu słuchanym będzie. Co do niemych, głuchych, lub nierozumianym Sądowi ięzykiem tylko

mówiących świadków podług przepiſu §. 378. i 379. zachować ſię należy.

§. 397.

Te tylko oſoby ſłuchane bydź nie powinny, które w czaſie, kiedy ſwiadectwo złożyć maią, dla ſtanu ſwego ciała lub umysłu, prawdę zeznać nie ſą zdolne.

§. 398.

Czyli Krewni Obwinionego w linii wſtępney i zſtępney, onegoż Brat i Sioſtra, tudzież tychże Dzieci, onegoż Małżonek, i w pierwſzym ſtopniu z nim ſpowinowaceni, świadectwo złożyć chcą lub nie, to od ich woli zależeć będzie. Mogą oni wprawdzie w każdym razie dla powzięcia od nich ſwiadectwa bydź powołani, iednakże o wolności tey, iż od zeznania takowego uchylić ſię mogą, wyraźnie im namienić, i przypomnienie takowe w Protokóle zapiſać należy. W ten czas tylko złożenia

ſwia-

ſwiadectwa unikać nie mogą, gdy rzecz idzie o Zdradę główną, i gdy zarazem słuſznie wnoſić ſobie można, iż ich świadectwo do tym więkſzego wyśledzenia w ukryciu ieſzcze zoſtaiących związków ſłużyć może.

§. 399.

W powſzechności Swiadkowie przez ten Sąd Karzący, w którego ſię Dyſtrykcie pod ten czas znayduią, słuchani będą. Ieżeli Swiadek w Dyſtrykcie innego Sądu Karzącego nie zaś w tym znayduie ſię, który Inkwizycyą wyprowadzać ma, zaczym piérwſzy od drugiego względem wysłuchania Swiadków, przyłączywſzy mu do tego pytania, tudzież Sprawy opiſanie, któreby do obiaśnienia rzeczy przez nowe pytania z odpowiedzi Swiadków czynione potrzebne było, rekwirowany będzie.

§. 400.

Gdyby iednakże pomieszkanie Swiadka od mieysca Sądu Karzącego więcey iak o mil dwie było odległe; na ten czas wysłuchanie onegoż przez ten Sąd mieyscowy nastąpi, w którym się tenże znayduie. Sąd mieyscowy w takowym razie, albo wprost od Sądu Karzącego który Inkwizycyą czyni, ieżeli iego Dystrykt tamże rozciąga się, albo za żądaniem tegoż przez inny Sąd Karzący sposobem w poprzedzaiącym §. wymienionym, o wysłuchanie Swiadków rekwirowany bydź ma.

§. 401.

Ieżeliby względem osoby Obwinionego wątpliwość iaka zachodziła, do którey ułatwienia potrzebaby wyciągała, aby Swiadkóm Obwiniony naocznie stawiony był; na ten czas Swiadkowie, ieżeliby się w tym samym znaydowali Cyrkule, obowiązani są stawić się przed

ten

ten Sąd, u którego obwiniony w areſzcie zoſtaie; ieżeliby zaś z innego byli Cyrkułu, Sąd Karzący do Przełożonego Sądu donieſienie o tym uczynić powinien na ten koniec, iżby tenże Sąd ſpoſób do naocznego Obwinionego ze Swiadkami ſtawienia, Swiadkom i zamiarom Inkwizycyi nie ſzkodliwy, przepiſał.

§. 402.

Tak względem wysłuchania Swiadków, iako też względem czynienie zapytań, i ſpoſobu utrzymywania Protokółu podług tego zachować ſię należy, co §§. 274. 278. 280. 319. 320. 321. 378. 379. 381. i 392. rozporządzono ieſt.

§. 403.

Od Swiadków także w czaſie Inkwizycyi słuchanych, tym ſamym ſpoſobem przyſięga względem ich zeznania odebrana bydź powinna, iaki iuż względem piérwſzego dochodzenia w §§. 279. i 281. ieſt przepiſany.

§. 404.

§. 404.

Osoby następuiące przysięgą obowiązane bydź nie mogą; *a.*) Ci, którży sami podpadaią porozumieniu, iż się dopuścili tego występku, względem którego słuchani bydź maią. *b.*) Którzy o współ winę lub uczestnictwo występku podeyrzanemi są; *c.*) Którzy z przyczyny iakiego występku są pod Inkwizycyą lub pod karą; *d.*) Którzy ieszcze lat czternastu wieku swego nieliczą; *e.*) Którzy z Obwinionym w wielkiey żyią nieprzyiaźni. *f.*) Którzy w Inkwizycyi istotne okoliczności, prawdzie przeciwne zeznali, i względem nich omyłki niewinney okazać nie mogą.

§. 405.

Swiadectwa od Urzędów publicznych wydane, lub z Metryk narodzonych, zaślubionych, lub zmarłych wyięte, żadnego poprzysiężenia nie potrzebuią. Swiadectwa zaś Officialistów w rzeczach

ur-

urzędowych dane, równie z innemi Swiadectwami uważane bydź powinny. Co do w ſztuce biegłych, to w powſzechności za prawidło mieć należy, co w §. 267. rozporządzono ieſt.

§. 406.

Gdyby Inkwizycya z powodu rekwizycyi naſtąpiła; rekwirowany Sąd Karzący lub inna Zwiérzchność mieyſcowa kopią Protokółu Inkwizycyi dla uſprawiedliwienia ſwego w każdym razie u ſiebie zatrzymawſzy, Oryginał Sądowi Karzącemu, który rekwizycyą uczynił, niezwłocznie prześle.

ROZ-

ROZDZIAŁ IX.

O naocznym Obwinionego i Swiadków ſtawieniu.

§. 407.

Kiedy Swiadkowie iſtotne okoliczności naprzeciw Obwinionego zeznali, którym ón przeczy, i kiedy Obwiniony nie uważaiąc na to, co mu podług przepiſu §. 375. *f.*) przełożono było, przy ſwoim obſtaie zapieraniu ſię, iednakże naprzeciw Swiadkóm i onychże zeznaniom nic gruntownego wnieść nie może; na ten czas Swiadkowie oſobiście do oka ſtawieni mu bydź maią.

§. 408.

Wzwyż rzeczone naoczne ſtawienie w powſzechności u tego Sądu Karzącego,

go,

go, gdzie Inkwizycya rozpoczęta ieſt, przedſiewzięte bydź powinno. Gdyby zaś ſtawienie ſię Swiadka przed Sądem Karzącym z wielką uciążliwością dla niego z przyczyny odległości połączone było; na ten czas donieſienie do przełożonego Sądu uczynić należy, który rozporządzić może, aby Swiadek albo bez ſzkody zoſtał, albo, aby Areſztowany za użyciem przyzwoitey oſtrożności, na mieyſce do naocznego ſtawienia go z Swiadkiem ſpoſobne, posłany był.

§. 409.

Ieżeli Swiadek z przyczyny uczeſtnictwa tegoż ſamego wyſtępku, albo dla innego wyſtępku u iakiego Sądu Karzącego ieſt areſztowanym; na ten czas z tymże Sądem znieść ſię należy, aby Swiadek pod dobrą ſtrażą przyſtawiony był.

§. 410.

W ten czas iednak w powſzechności, kiedy idzie o naoczne ſtawienie iakiego uczeſtnika, pièrwey wyraźnie o tym ſię zapewnić należy, iż tenże ſwiadectwo ſwoie obwinionemu w oczy zeznać chce i może.

§. 411.

Nim naoczne ſtawienie przedſiewzięte będzie, napomnieć ieſzcze Obwinionego potrzeba, aby zapièrania ſię ſwego poprzeſtał, i do tego przyiść nie dozwolił, iżby Swiadkowie byli ſtawieni, którzy mu w oczy prawdę powiedzieć ſą gotowi.

§. 412.

Gdyby Obwiniony pomimo tego wſzyſtkiego przy ſwoim zoſtawał uporze; na ten czas Swiadek przywołanym, i ieżeli iuż ieſt Swiadkiem poprzyſięgłym, o złożoney przyſiędze upomnionym będzie. Nie potrzeba aby tenże ſwoie

całe

całe zeznanie na nowo powtórzył, lecz dosyć będzie, gdy główne okoliczności co do każdego szczegułu Obwinionego wprost obciążaiące, za cél Inkwizycyi wzięte będą. Za każdym przez Swiadka stwierdzonym szczegułem, zaraz potym będzie słuchany Obwiniony, ieżeli iakowego naprzeciw osoby Swiadka, lub onegoż zeznania uczynić nie ma zarzutu, który ieżeliby żadnego, lub przynaymniey gruntownego nie miał naprzeciw odwodu, naoczne obustron słuchanie tak długo czynione będzie, iak długo obciążaiące okoliczności zachodzić będą.

§. 413.

Cała ta czynność do Protokułu Inkwizycyi Obwinionego, iako dalszy ciąg oneyże, zapisana będzie. Cokolwiek Swiadek w obecności Obwinionego zezna, i cokolwiek ten na to odpowie, to wszystko w Protokóle obok

ſiebie zapiſano, i za każdym ſzczegułem zachowanie ſię Swiadka i Obwinionego wyrażone będzie.

§. 414.

Kiedy więcey Swiadków Obwinionemu maią bydź na przeciw ſtawionych, na ten czas naoczne wysłuchanie z każdym oſobno przedſiewzięte bydź powinno.

ROZ-

ROZDZIAŁ X.

O prawney mocy dowodów.

§. 415.

Po zakończoney Inkwizycyi do Wyroku przystępuiący Sędzia znayduiące się dowody ściśle rozważyć powinien. To tylko w sądzeniu za rzecz prawdziwą trzymane bydź może, co iest prawnie dowiedziono.

§. 416.

Niewinność Aresztowanego na ten czas za prawnie okazaną miana będzie, kiedy zaszłe przeciw niemu poznaki tym sposobem osłabione są, iż żadna więcey do powątpiéwania nie pozostaie przyczyna.

§. 417.

Przeciwnie własne Obwinionego zeznanie ieſt prawnym dowodem popełnionego wyſtępku.

§. 418.

Zeznanie to iednak naſtępuiące powinno mieć własności, *a*) iżby Obwiniony toż u Sądu Karzącego przy Inkwizyczyi złożył, albo onęż przynaywniey potwierdził: *b*) iżby takowe w tym ſtanie uczynił, kiedy ſię przy zupełnych znaydował zmysłach: *c*) iżby iaśnie i wyraźnie, nie zaś może oboiętnemi wyrazami lub ieſtami uczynione było: *d*) iżby zeznanie nie na ſzczególnym potwierdzeniu zapytania, lecz na własnym Obwinionego opowiedzeniu polegało: *e*) iżby z wiadomościami względem okoliczności wyſtępku zaſiągnionemi było zgodne.

§. 419.

Zeznanie takowe nie traci mocy dowodu dla tego, iżby nie było więcey rzeczą podobną, zeznanego uczynku z wſzelkiemi doyść okolicznościami. Doſyć więc będzie na tym, kiedy ſię znayduią wiadomości, podług których dopełniony wyſtępek ieſt ſtwierdzony, i kiedy nic takowego nie zachodzi, coby rzetelność zeznania wątpliwą ſtanowiło. Gdyby zaś zgoła nie było podobna, oprócz zeznania, dalſzey o wyſtępku zaſiągnąć poſzlaki, zeznanie takowe ſamo z ſiebie prawnego nie ſtanowi dowodu.

§. 420.

Zeznanie przeciwko opiſu Prawa przez obietnicę, groźbę, gwałtowność lub przez inne zabronione ſrzodki uczynione, na ten czas tylko za prawny dowód poczytane bydź może, gdy toż przez Areſztowanego w tym ſtanie, w

 któ-

którym iuż umysł iego od takowych bezprawnych pobudek wolnym był, i od wſzelkiey tychże obawy zabespieczonym zoſtał, powtórzone było, i takie w ſobie przytym zawierało okoliczności, które z wiadomościami o iſtocie wyſtępku powziętemi zgadzaią ſię, i Obwinionemu inaczeyby wiadome bydź niemogły, gdyby tenże iſtotnym nie był ſprawcą.

§. 421.

Dowód z zeznania wynikaiący przez naſtąpione potym zaparcie ſię albo zaprzeczenie Obwinionego nie będzie zwątlony; chyba iżby ten wiary godną przyczynę, dla którey fałſzywe złożył zeznanie, przytoczył, lub takowe okoliczności wniósł, któreby po zaſiągnioney w tey mierze wiadomości, o rzetelności przeſzłego zeznania ſprawiedliwie powątpiewać kazały.

§. 422.

Zeznanie Swiadka na ten czas służy za dowód prawny, gdy następuiące zawiera w sobie szczeguły: *a*) powinno bydź wolną myślą złożone, i Swiadek ani zmową lub namowieniem, ani przewrotnością, przekupstwem, lub nadgrodą, ani pogróżką lub gwałtem do tegoż zeznania poduszczany bydź nie ma: *b*) zeznanie to powinno dokładne i wyraźne opowiedzenie uczynku, lub okoliczności, których prawdę potwierdzać ma, w sobie zawierać, oraz *c*) na własney przez Swiadka mianey pewney wiadomości, nie zaś na słyszeniu, dorozumiewaniu się, albo rzeczach do prawdy podobnych, lub na wnioskach polegać: *d*) powinno toż bydź zaprzysiężone: *e*) nie powinna ani z osobistych okoliczności świadka, ani z treści zeznania wątpliwość okazywać się, któraby bezstronnie uważana, danie wiary

osłabiała: *f*) zeznanie z innemi zaſiągnionemi wiadomościami przynaymniey tak zgadzać ſię powinno, iżby w iſtotnych okolicznościach żadna nie zachodziła przeciwność.

§. 423.

W powſzechności aby dowód był zupełnym, dwóch Swiadów zeznania potrzeba. Iednakże *Popierwſze :* w tym przypadku, gdyby dowód uczynku innym ſpoſobem nie mógł bydź oſiągniony, zeznanie tego, na kim wyſtępek ieſt dopełniony, za doſtateczne dla okazania uczynku poczytane będzie. *Powtóre.* Ilość ſzkody z wyſtępku wynikłey, świadectwem uſzkodzonego, lub tego, który rzecz iaką w czaſie uczynioney ſzkody miał w ſchowaniu, prawnie dowiedziona będzie, chociażby zaraz powrócenie ſzkody lub zadość uczynienie naſtąpiło. *Potrzecie.* Do powzięcia względem okoliczności wyſtępku takowey

wey

wey wiadomości, którąby do ustanowienia prawnego dowodu względem zeznania Obwinionego potrzebną była, zgodne z tąż wiadomością zeznanie iednego Swiadka dostatecznym będzie.

§. 424.

Cokolwiek przez Sąd Karzący, albo przez inną iakową Zwierzchność względem czynności urzędowey z Inkwizycyą związek maiącey w Protokole zapisano będzie, to wszystko za rzecz prawnie dowiedzioną mieć należy; Swiadectwo zaś szczególnego iakiego Officyalisty od Sądu Karzącego względem okoliczności w czasie Inkwizycyi zaszłych dane, równie z innemi świadectwami uważane bydź ma.

§. 425.

Dokumenta publiczne w §. 406. wyrażone, względem tego co w sobie zawieraią, prawny dowód stanowią.

§. 426.

Gdyby zeznanie w ſztuce biegłego na mocy tey Uſtawy było potrzebne, na ten czas takowe zeznanie ſpoſobem przepiſanym uczynione, za prawny dowód mieć należy.

§. 427.

Ieżeliby ſię Obwiniony wyſtępku zapierał, na ten czas co do takowego albo przez świadectwa, albo z zbiegu okoliczności za prawnie przekonanego miany bydź może.

§. 428.

Do przekonania Swiadkami ieſt rzeczą potrzebną, ażeby dwóch przyſięgłych Swiadków, z których każdy rok ośmnaſty wieku życia ſwego przeżył, o wyſtępku przez Obwinionego dopełnionym podług ſwey własney iak nayzupełnieyſzey pewności iednomyślnie, i podług prawidła w §. 423. przepiſanego zeznali, i zeznania ſwoie w czaſie na-

oczne-

ocznego stawienia Obwinionemu w oczy potwierdzili, oraz żeby z odpowiedzi Obwinionego, lub też z okoliczności w czasie Inkwizycyi wynikłych, względem dania tymże Swiadkom wiary, żadna nie zachodziła wątpliwość.

§. 429.

Zeznania nawet wspól winnych mogą na ten czas za świadectwo do prawnego przekonania Obwinionego służyć, kiedy dwóch wspólwinnych iednomyślnie naprzeciw Obwinionemu o iego razem z niemi dopełnionym występku zaświadczą, i swoie zeznania nie tylko Obwinionemu w czasie Sądowego naocznego stawienia do ócz powtórzą, ale nawet po ogłoszonym dla nich kary wyroku, po którym ciż ieszcze raz w tey mierze wyraźnie zapytani będą; potwierdzą. Oprócz tego powinny onychże zeznania podług szczegułów w §. 423. a. b. c. e. f. przepisanych

bydź

bydź uczynione: powtóre, aby w odpowiedziach na takowe pytania, które onymże względem szczególnych z spólnym wyſtępkiem połączonych okoliczności zadane będą, a których ciż przed swoim Areſztem przewidzieć nie mogli, z sobą zupełnie zgadzali się. Potrzecie, aby te zeznania co do wszystkich osobliwszych samychże uczestników obciążaiących okoliczności, przez pewne dowody wyraźnie tak potwierdzone były, iżby bezstronny Sędzia o poprzedniczym Swiadków zniesieniu się iakowe mieć porozumienie, lub o prawdzie takowych zeznań powątpiwać nie mógł.

§. 430.

Pod podobnemi warunkami może także przekonanie na ten czas mieć mieysce, ieżeli oprócz zaprzysiężonego, i z innemi szczegułami podług §. 423. i 429. towarzyszącego zeznania, zgodne

z

z tymże podług §. 430. iednego uczeſtnika zeznanie znayduie ſię.

§. 431.

Do prawnego z zbiegu okoliczności przekonania Winowaycy uczynek zapieraiącego, powinny naſtępuiące ſzczeguły wraz z ſobą bydź połączone.

I. Prawnie to dowiedzione bydź muſi, iż uczynek iſtotnie ſię przydarzył, i że tenże z oſobliwſzemi okolicznościami towarzyſzy. Ieżeliby zaś uczynek z ſwemi okolicznościami doſtatecznie nie mógł bydź dowiedzionym, na ten czas przekonanie z zbiegu okoliczności mieyſca mieć nie może.

II. Z połączenia okoliczności przez Inkwizycyą wyiaśnionych, powinien tak wyraźny popełnionego uczynku związek do oſoby Obwinionego ściągać ſię, iżby przynaymniey podług naturalnego i zwyczaynego ludzkich czynności obrotu do poięcia było nie podobna, aby

kto inny, oprócz Obwinionego w tak bliskiey ſpoſobności z taką pobudką i w tym skłonieniu znaydować ſię miał.

III. Co do wyſtępku zabóyſtwa, wyraźnie z indagacyi okazywać ſię powinno, iż Obwiniony nienawiść, nieprzyiaźń, zazdrość, gniew, niechęć, lub inną podobną popędliwą namiętność naprzeciw zabitemu miał, lub onemuż śmiercią groził, albo przynaymniey dla łakomſtwa maiątku, lub oſiągnienia prywatnych zamiarów, albo dla oddalenia inney iakiey przeſzkody śmierci mu życzył.

Oprócz tego powinny przynaymniey dwie z naſtępuiących okoliczności do Obwinionego ściągać ſię, i prawnie bydź dowiedzionemi: *a*) iż zabóyſtwo takim narzędziem uskutecznione ieſt, które na ten czas tylko u Obwinionego znaydowało ſię; *b*) iż Obwiniony na mieyſcu zabóyſtwa w tym czaſie, gdy toż doko-

konane ieſt, widziany był, żadney zaś inney przyczyny, którąby go do znaydowania ſię tamże pociągała, do prawdy podobney przytoczyć niemoże; *c)* iż po rozgłoſzonym zabóyſtwie widoczney inney niemaiąc przyczyny uciekł, lub ſię skrył; *d)* iż w czaſie dopełnionego zabóyſtwa z morderskiemi i to takiemi narzędziami był widziany, których w innym czaſie używać nie miał zwyczaiu; *e)* iż przed zabòyſtwem na mieyſcu do którego zabity uczęſzczał, zaſadzkę czyniącym lub ukrywaiącym ſię był widziany; *f)* iż znaki wyſtępku, lub danego w czaſie dopełnioney zbrodni odporu, na iego oſobie lub ſukni doſtrzeżone zoſtały; *g)* iż co takowego u niego znaleziono, lub przez niegoż wczaſie ścigania go porzucono było, co zabity pod czas dopełnionego na nim zabóyſtwa miał przy ſobie.

Kiedy przeciwność temu, co Obwiniony ku ſwoiey obronie na walczące przeciw ſobie poznaki wnoſi, prawnie dowiedzioną ieſt, a zatym zeznania iego oczywiście fałſzywemi zoſtaną, na tén czas nawet iedna z wyrażonych tu okoliczności do przekonania go doſtateczną bydź może.

IV. Co do innych wyſtępków iaśnie to z inkwizycyi okazywać ſię powinno, iż Obwiniony takim ieſt człowiekiem, po którym ſię zaskarżonego wyſtępku ze wſzech miar ſpodziewać można, iuż to dla tego, iż ieſzcze wprzód z przyczyny wyſtępku do ſądowey inkwizycyi był pociągniony, i za niewinnego nie uznany; iuż dla tego, iż ſię względem uczciwego ſpoſobu do życia wywieść nie ieſt w ſtanie, albo nakoniec, iż z wiadomemi winowaycami towarzyſzył, i z niemi poufale przeſtawał.

Oprócz tego powinny przynaymniey dwie z następuiących okoliczności do Obwinionego ściągać się, i prawnie bydź dowiedzione, *a*) iż u niego lub w iego pomieszkaniu, albo na innym mieyscu dla niego przystępnym, w którym rzeczy swoie przechowuie, takie narzędzia znalezione były, które służą do wykonania występku, a w stanie i sposobie iego zarobkowym onemuż wcale nie są potrzebne; *b*) iż u niego lub w iego pomieszkaniu, albo w mieyscu przechowywania przez niego obranym widoki występku, albo zostawione onegoż znaki, z czegobykolwiek one się składały, znalezione były; *c*) iż on w mieyscu gdzie występek był dokonany, przed tym uczynkiem, lub w czasie tegoż, albo po uczynku nie znacznie się skradaiąc ukrywał się, lub z tamtąd wymykał się; *d*) iż po rozgłoszonym występku bez inney widoczney przyczyny

uciekł, albo ſię chował; *e*) iż od rzemieślnika albo ſztukarza żądał, aby mu iaką doſtawił robotę, którąby do żadnego innego godziwego, lub z ſpoſobem zorobkowym związek maiącego użycia, ale tylko do wypełnienia zaskarżonego wyſtępku służyć mogła. *f*) iż ſię okazało, że Obwiniony dopełnionego wyſtępku pierwey doświadczał, i rękę do onegoż wprawiał; *g*) iż z poſtawy, zbroi, i ſukni doſtatecznie ten ſam ſię bydź okazuie, który iako ſprawca wyſtępku od tego, na którym tenże wyſtępek dopełniony był, lub od innych obecnych opiſanym ieſt.

Kiedy prawnie dowiedziono ieſt, iż obrona Obwinionego na poznaki przeciw ſobie walczące wnieſiona, fałſzywą ieſt, na ten czas w każdym rodzaiu wyſtępku iedna z wyrażonych tu okoliczności ieſt tak do przekonania doſtateczną, iak o tym iuż wprzód co

do

do wyſtępku zabóyſtwa powiedziano ieſt.

§. 432.

Kiedy Obwiniony wprawdzie przyznaie ſię do wyſtępku, iednakże złe przedſiewzięcie zaprzecza; na ten czas na to uważać należy, czyli podług okoliczności z inkwizycyi wynikaiących, nagle ſię uczynek wydarza, albo czyli winowayca do onegoż przygotowania ſrzodków użył, lub przeſzkody oddalić ſtarał ſię. W pièrwſzym przypadku wymówka tylko tak dałece mieyſce dla ſiebie znaydować może, ieżeli złe podług naturalnego rzeczy porządku nie koniecznie z uczynku wynikać muſiało. Ieżeliby zaś Obwiniony ſpoſobność ſobie i ſrzodki do wykonania wyſtępku przygotował; na ten czas nawet względem złego przedſiewzięcia, za przekonanego miany bydź powinien, chybaby z inkwizycyi ſzczególnieyſze

wynikały okoliczności, któreby pewnie zamiar inny oznaczały.

§. 433.

W powſzechności to za prawidło mieć należy, iż żaden dowód ſam ſzczególnie, lecz każdy w związku z całą Inkwizycyą rozważany bydź ma, gdyby zaś bezſtronność świadectwa przez związki oſobiſte, albo rzetelność iakiego dowodu przez wywiedzenia ſię przeciwne, wątpliwą zoſtała, na ten czas moc dowodu osłabia ſię, i tym ſpoſobem umnieyſzony dowód więcey do prawa ſtoſownym nie ieſt.

ROZDZIAŁ XI.

O Wyroku.

§. 434.

Po skończoney każdey Inkwizycyi, przez którą kto z przyczyny wyſtępku do odpowiedzi pociągnionym ieſt, Wyrok wydany bydź ma.

§. 435.

Ten ſam Sąd Karzący, do którego poſtępowanie z oſobą o wyſtępek obwinioną należy, wyrok względem niey wydać powinien.

§. 436.

Wyrok w Sądzie podług prawa zgromadzonym, i za przyzwoitym rzeczy roztrząśnieniem naſtąpić powinien.

§. 437.

Do prawnego zgromadzenia Sądu przynaymniey trzech mężowie którzyby od przełożonego Sądu na Urząd Sędziego w rzeczach Sądu Karzącego za zdatnych uznani byli, zasiąść powinni, i z temi Pisarz ieden Sądowy.

§. 438.

Ktoby z Osobą, względem którey wyrok wydany bydź ma, w takim się znaydywał związku, iżby w sprawach cywilnych za niepodeyrzanego za nią albo przeciwko niey Swiadka poczytanym bydź nie mógł, ten do Sądu Karzącego przypuszczonym bydź nie może.

§. 439.

Do roztrząśnienia i wydania Wyroku z naypodobnieyszym pośpiechem przystąpić należy; dla tego wyrok podług ninieyszey Ustawy od czasu zakończoney Inkwizycyi w przeciągu ośmiu dni, gdy zaś ważnieysze i obszer-

niey-

nieyſze ſą Inkwizycye, przynaymniey w przeciągu dni trzydzieſtu wydany bydź powinien.

§. 440.

Sądowe roztrząśnienie zawſze przed południem na dniu powſzednim w zgromadzonym Sądzie przedſiewzięte bydź powinno. Od nieprzytomnego zaś przesłane na piſmie zdanie nie będzie ważnym.

§. 441.

W czaſie ſądzenia podług porządku owego Dziennika, o którym §. 368. wſpomina, poſtępować potrzeba. Wſzyſtkie Protokóła i inne piſma, tak iak iedno po drugim w Inkwizycyi naſtępuie, podług onychże całkowitey oſnowy, nie robiąc z nich bynaymniey wypiſu, przeczytane bydź powinny. Mężowie Sądowi, do nieuſtanney obowiązani ſą, iak nayścisleyſzey uwagi, iżby o całey rzeczy ſummiennie i grun-

townie ſwoie zdanie dać mogli. Ieśliby ſię iaki błąd w Inkwizycyi okazał, któryby do doſtatecznego oſądzenia był na przeſzkodzie; na ten czas poprawienie onegoż niezwłocznie urządzone bydź powinno.

§. 442.

Każdy, który zdanie ſwoie dać ma, uważyć powinien, iż prawo nie od iego woli, lub mniemania, ale od uſtaw zależy; że przyſtoſowanie onychże do uczynku, do oſoby, i do dowodów Wyrok ſtanowić powinno; iżby niewinny nic nie cierpiał, a nawet z podpadaiącym karze nie oſtrzey nad prawo poſtąpiono było, oraz że powſzechne bezpieczeńſtwo i gruntuiąca ſię na nim ſzczęsliwość Towarzyſtwa Cywilnego, iſtotnie ukarania zbrodni wymaga, a zatym, że ſprawiedliwość przez źle wziętą miłość ludzi, równie tak, iak

i przez bezprawną ſurowość skażona zoſtaie.

§. 443.

Aſſeſſor Sądowy tak nazwany Referent, któremu ſprawa do przełożenia iey Sądowi czyli do referowania ieſt wyznaczona, wygotowane ſwoie na piſmie zdanie, w czaſie Sądu przeczytać, a Prezyduiący o dalſze zdanie innych Aſſeſſorów porządkiem zapytać ſię ma. Zdanie każde z przytoczonemi przyczynami przez Piſarza Sądowego dokładnie do Protokołu zapiſane bydź powinno. Wyrok zaś podług więkſzości głoſów naſtąpi. Prezyduiący ma iedno i to oſtątnie zdanie, przez które w przypadku równości zdań poprzedzaiących rzecz oſądzoną będzie. Ieżeli zaś Prezyduiący w czaſie równości zdań, innego trzeciego ieſt zdania, na ten czas Wyrok podług tego zdania wydany będzie, które z Prezyduiącego zdaniem naybliżey

żey ſię łączy, gdyby zaś to, od innych równych zdań wcale różniło ſię, na ten czas zapytanie o zdania porządkiem powtórzone będzie, a ieśliby i wtedy większość zdań nie wypadała, tedy należy podług tych równych zdań ukończyć, które do lżeyſzego Wyroku dążą.

§. 444.

W Dekrecie naſtępuiące ſzczeguły wyrażone bydź powinny:

Nayprzód: imie i nazwisko Obwinionego, tudzież onegoż imie przydatne, ieżeli mu iakie w zgrai złoczyńców lub w powſzechnym obcowaniu dane ieſt.

Powtóre: Nazwisko wyſtępków względem których ſądzi ſię, tudzież onychże własność, ieżeli ſą krymiualnemi albo cywilnemi występkami. Nazwisko zaś to podług Prawa w krótkich słowach, nie wdaiąc ſię w opiſanie uczynku, iednakże w tym ſpoſobie wy-

ra-

rażone będzie, izby różne rodzaie pod powſzechnym wyrazem występku zamknięte, iak dalece one przez ninieyſzą Ustawę między ſobą oddzielnemi ſą, podług takowego oddzielnego ſwego nazwiska wytknięte były.

Potrzecie: Dzień, w którym Obwiniony pierwſzy raz u Sądu Karzącego był słuchanym, dzień zakończoney Inkwizycyi, i dzień wypadaiącego Dekretu.

Poczwarte: Właściwa treść Sądowego wyroku, podług którego Obwiniony *a.)* albo za niewinnego, lub za podpadaiącego karze uznanym, albo podług którego inkwizycya uchyloną będzie. *b.*) Powrócenie ſzkody, do którey wskazany z przyczyny ſwego występku iest obowiązany, przyznane lub ostrzeżone zostan; a oraz *c.*) nadgrodzenie koſztow ſądpwych przyſądzone lub uchylone będzie.

§. 445.

§. 445.

Ieżeli Sąd uzna, iż Obwiniony całkiem się z poznaków oczyścił, i gdy niewinność iego oczywistą iest; wyrok przeto to w sobie zawierać ma, iż tenże od zadanego sobie występku uwolnionym, i za niewinnego uznanym iest.

§. 446.

Kiedy z Aktów Inkwizycyi żaden się prawny dowód popełnionego występku, o który Obwiniony oskarżonym był, nie okazuie, iednak podobieństwo do wiary zostawałoby; Wyrok w tym sposobie wydany bydź ma: iż Inkwizycya dla niedostatku prawnych dowodów za zniesioną się uznaie.

§. 447.

Ieżeliby Obwiniony z przyczyny prawnego dowodu za winnego iednego lub więcey występków był uznany, na ten czas kara maiąc wzgląd do Prawa stosowny, na iakość uczynku i tegoż

spra-

ſprawcę, tudżież na zwalniaiące lub obciążaiące okoliczności, wymierzona bydź powinna. Podług czego Wyrok wyraźny ſpoſób kary, a zatym gdy na więzienie ſądzono będzie, stopień, długość czaſu, iako też przydane nadto zaostrzenia, utratę Szlachectwa, lub wygnanie z Kraiu, tak wyraźnie w ſobie zawierać powinien, iżby w czaſie exekucyi naymnieyſza wątpliwość wſzcząć ſię nie mogła.

§. 448.

Na karę śmierci Wyrok w ten czas tylko wydanym bydź może, gdy występek, na który Prawa karę tę stanowią, przez zeznanie Obwinionego, lub przez zaprzyſiężone świadectwa prawnie dowiedzionym iest. Winowayca przez wſpółwinnych albo z zbiegu okoliczności prawnie o występek przekonany, nie może na dłużſzą karę więzie-

zienia, iak na lat dwadzieścia bydź wskazanym.

§. 449.

Wyrok większością zdań zapadły, przez Prezyduiącego co do słowa do Protokółu podany, przez Pisarza Sądowego natychmiast napisany, i od wszystkich Wspołczłonków sądowych podpisany będzie.

§. 450.

Kiedy iaki z następuiących występków był Inkwizycyi przyczyną, toiest: zdrada główna, bunt i rozruch, wyrządzenie publicznego gwałtu, na złe użycie sprawowaney Zwierzchności lub publicznego iakiego Urzędu, zfałszowanie papierów publicznych, lub pieniędzy, zgwałcenie Religii, zabóystwo, poiedynek, podpalenie, rozbóy lub wsparcie przestępcom dane, na ten czas czyli rzecz idzie, o samo kuszenie się takowego występku, czyli o dopełnie-

nie

nie onegoż, iakikolwiek zapadnie Wyrok, zawſze tenże przed ogłoſzeniem onegoż do Przełożonego Sądu posłany bydź powinien.

§. 451.

Co do innych wyſtępków Wyrok w ten czas tylko do przełożonego Sądu poprzedniczo posłanym bydź powinien, gdy wskazanie winowaycy wyſtępek zapieraiącego, na prawnym polega przekonaniu; albo gdy kara na dłużſzy czas iak na pięć lat wypada, lub przez wyſtawienie na widowisko publiczne, albo przez chłostę zaoſtrzona będzię.

§. 452.

W przypadkach przez poprzedzaiące dwa §§. oznaczonych, oprócz napiſanego Wyroku nawet Dziennik Inkwizycyi ze wſzyſtkiemi Aktami, oraz Protokół ſądzenia do przełożonego Sądu przesłany bydź powinien. Przesłanie takowe co do odległeyſzych Sądów

Karzących za naybliżſzą Pocztą uskutecznione bydź ma. Dzień oddania na Pocztę w Protokóle Sądowym zapiſany, i otrzymany z Poczty rewers pilnie zachowany będzie.

§. 453.

Sąd przełożony Akta otrzymawſzy, o przyſpieſzenie w tym ſpoſobie ſtarać ſię będzie, ażeby oſądzenie w równym czaſie, iak ſię o tym w §. 440. rzekło, naſtąpiło. Na oſtatek co do zupełności Sądu, wygotowania referatu, tegoż w Seſsyi przeczytania, tudzież co do ſądzenia, ukończenia, i expedyowania, zachować ſię należy podług manipulacyi, czyli przepiſu dla Sądów ſprawiedliwości poſtanowionego.

§. 454.

Sąd przełożony nayprzód na ſpoſób poſtępowania naywiękſzą ſwoią zwróci uwagę. A ieśliby ſię w tey iſtotne odkryły błędy, którehy do wydania ſame-

mego wyroku wpływ miały, Akta Sądowi Karzącemu natychmiaſt na powrót odesłać, i tenże o ſpoſobie poprawienia wytkniętych błędów nauczyć należy, z tym rozkazem, ażeby ſię za powtórnym odesłaniem Aktów oświadczył, czyli na przeſzłym Wyroku przeſtaie, lub w iakim ſpoſobie tenże odmienić za rzecz potrzebną ſądzi. W oſtatnim razie Sąd przełożony odmieniony Wyrok, za cel ſwego oſądzenia wziąć powinien.

§. 455.

Gdyby Sądowi przełożonemu błędy mnieyſzey wagi pod oczy podpadły, które co do iſtoty ſprawy żadney odmiany nie ſtanowią: na ten czas Sąd przełożony ſprawą ſamą zakrzątnąć ſię, iednakże doſtrżeżone błędy, czyli te rzeczy ſamey lub przewłoki ſię tyczą, zawſze przez oſobną Expedycyą Są-

dowi Karzącemu na oczy wyrzucić i tenże upomnieć powinien.

§. 456.

Po przesłaniu Aktów względem rodzaiu wyſtępku w §. 451. wyłączonego naſtąpionym, Sąd przełożony Wyrok ſwóy bez względu na Wyrok Sądu Karzącego taki wydać ma, iaki do Uſtaw i przesłanych Aktów ſtoſowny będzie. Może więc Sąd przełożony Wyrok Sądu Karzącego potwierdzić, lub lżeyſzy albo oſtrzeyſzy wydać Wyrok. Ieżeliby zaś Sąd Karzący. Akta z przyczyny w §. 452. zawartey do Sądu przełożonego przesłał, na ten czas Sąd przełożony nie będzie mieć mocy, zapadły od Sądu Karzącego Wyrok dla większego onegoż zaoſtrzenia odmienić, lecz to tylko rozeznać powinien, ieżeli podług prawnego rozważenia wſzyſtkich do uczynku, do dowodów, do obciążenia, lub ulżenia

ścią-

ściągaiących się okoliczności, za nad to ciężko przeciwko Obwinionemu nie postąpiono, a zatym ieżeli Wyrok Sądu Karzącego potwierdzić, lub iakim sposobem ulżyć należy.

§. 457.

Co do występków Zdrady główney, nadużycia sprawowaney Zwierzchności, lub innego publicznego Urzędu, oraz zfałszowania papierów publicznych, nie może Sąd przełożony swóy Wyrok natychmiast wydać, lecz rozsądzenie swoie wraz z wszystkiemi Aktami do naywyższego Sprawiedliwości Trybunału przesłać, i z tamtąd Wyroku oczekiwać powinien.

§. 458.

Co do innych w §. 450. wymienionych występków wydany od przełożonego Sądu Wyrok, na ten czas tylko do naywyższego Sprawiedliwości Trybunału przesłany bydź powinien, kiedy

kara śmierci ſię przyſądza, albo kiedy Wyrok przełożonego Sądu na karę więzienia o pięc lat dłużſzą nad tę, którą Sąd Karzący uſtanowił, wypadnie, albo kiedy Sąd Karzący na uwolnienie Obwinionego, Sąd zaś przełożony na onegoż ukaranie Wyrok wyda.

ROZ-

ROZDZIAŁ XII.

O ogłoſzeniu i exekucyi Dekretu.

§. 459.

Wyrok, który dalſzemu rozſądzeniu nie podpada, niezwłocznie ogłoſzony i exekwowany bydź powinien. Gdyby iednakże na karę wskazany w czaſie naſtępuiącego Wyroku cierpiał pomieſzanie zmysłów, lub był ciężko chorym, albo wskazana oſoba znaydowała ſię w ciąży, na ten czas ogłoſzenie i exekucya tak długo wſtrzymana bydź ma, póki oſoba pomieſzanych zmysłów do rozumu nie przyidzie, chory nie ozdrowieie, a bliska połogu rozwiązaną nie będzie. Na ten czas tyl-

tylko Wyrok nawet w cięży zostaiącey osobie, która karze podpada ogłoszony, i exekucya onegoż urządzona bydź może, ieśliby Areszt aż do iey połogu wciąż trwaiący dla niey cięższym był, niż sama kara, która iey zasądzona iest.

§. 460.

Na ten czas nawet ogłoszenie i exekucya Karzącego Dekretu zawieszona bydź powinna, kiedy wskazany; *a)* iest Officialistą na publiczney funkcyi zostaiącym; *b)* Osobą duchowną; *c)* Współczłonkiem Stanów Kraiowych; *d)* immatrykulowanym członkiem Wszechnicy albo Liceum; *e)* Osobą woyskową, która z utrzymaniem rangi honoru do Cywilney służby przeszła. W takowych przypadkach Wyrok przełożonemu Sądowi, chociażby tenże Wyrok rozeznaniu Sądu przełożonego nie podpadał, wraz z Aktami przesłany bydź powinien, a zaś Sąd przełożony podług

róż-

różności osoby o występku i o nastąpionym wyroku tey Instancyi, pod którą wskazany Urząd sprawuie, Biskupowi, Stanom, Wszechnicy albo Liceum, lub do naybliższey Woyskowey Komendy doniesienie uczyni.

§. 461.

Ieżeli wskazany na publicznym iakowym znayduie się Urzędzie; na ten czas za doniesieniem takowym natychmiast z tegoż złożonym bydź ma, i o tym przełożonemu Sądowi doniesiono bydź powinno, który rozrządzenie potym uczyni, ażeby Wyrok kary ogłoszony i do exekucyi przyprowadzony był. W innych przypadkach w poprzedzaiącym §. wytkniętych zostawiono iest Instancyom tym, do których doniesienie uczynione będzie, Konkluzyą swoią względem złożenia wskazanego z tego stanu, podług którego on swóy z niemi ma związek, rozrządzenie uczynić, i

onęż przełożonemu Sądowi oznaymić. Gdyby zaś Sąd przełożony w przeciągu dni trzydzieſtu odpowiedzi w tey mierze nie odebrał, na ten czas ogłoſzenie i exekucyą Wyroku karzącego bez dalſzey zwłoki czaſu urządzić nie omieſzka.

§. 462.

Ieżeli Areſztowany Wyrokiem za niewinnego uznanym ieſt; na ten czas mu takowy ile można iak nayprędzey, nawet w Niedzielę i każde Swięto przykazane, przez Oſobę Sądową ogłoſzony, i tenże natychmiaſt na wolność puſzczony, oraz kopia Wyroku od Sądu Karzącego ſtwierdzona, onemuż do rąk wydaną będzie.

§. 463.

Kiedy Inkwizycya ſzczególnie dla niedoſtatku prawnych dowodów za uchyloną uznana zoſtanie; Obwiniony w nayblizſzym dniu powſzednim przed

Sąd

Sąd Karzący ſtawiony, Wyrok onemuż przez Piſarza Sądowego przeczytany, z którego kopia w ręce mu oddaną, i tenże ſurowo upomniony, a potym wypuſzczony będzie.

§. 464.

Ieżeli Wyrok na karę śmierci zapadł: na ten czas w naybliżſzym dniu powſzednim, w którym to dogodnie uczynić będzie można, i po którym Niedziela lub dzień Swiąteczny nie następuie, publicznie ogłoſzony będzie; tym końcem na placu, gdzie ſię Dóm Sądowy znayduie, ruſztowanie wyſtawione, wskazany w kaydanach i pod aſſyſtencyą warty nań zaprowadzony, i wygotowany tym zamiarem krótki wypis z Aktów inkwizycyinych, który treść wyſtępku w ſobie zawierał, wraz z wyrokiem przez Piſarza Sądowego w obecności dwóch przynaymniey Sądu Karzącego Urzędników, gło-

śno

śno i wyraźnie przeczytany, a przytym wskazanemu oznaymiono bydź powinno, iż Wyrok takowy w dniu następuiącym na nim dopełniony będzie. Odprowadziwszy potym wskazanego do Domu Sądu Karzącego, Sąd tenże onemuż Księdza przydać ma, którego on sam nawet sobie obrać może, powszechnego zaś do niego wstępu Ludziom nie dozwoli. W dniu potym następuiącym exekucya śmierci dopełniona będzie, i ani z przyczyny odciągania się onegoż w swoim pryygotowaniu na śmierć, ani z powodu żądaney łaski zwłoka mieysca mieć nie może. Wyroki na śmierć w Mieście Stołecznym exekwowane, oprócz wypisu w czasie ogłoszenia przeczytanego, do druku podane, i na dniu exekucyi między Pospólstwo rozdane będą. Ciało ukaranego po dwunastu godzinach zdięte,

bli-

blisko ſzubienicy pochowane, i ſzubienica zarazem ſprzątniona zoſtanie.

§. 465.

Kiedy wyrok na dłuższą niż na pięcioletnią karę więzienia rozciąga ſię; Ogłoſzenie także publicznie z wyprowadzeniem wskazanego w kaydanach na ruſztowanie, przed Domem Sądowym wyſtawione, gdzie wyrok przez Piſarza Sądowego w dniu od Sądu na to wyznaczonym zrozumiale przeczytany bydź powinien, uskutecznione zoſtanie.

§. 466.

Wyroki, któremi kara poſtanowiona pięc lat nie przechodzi, wskazanemu przez Sąd Karzący w naybliżſzym dniu Sądowym w Domie Sądowym obwieſzczone będą.

§. 467.

Kiedy przez Wyrok kara wygnania z Kraiu na wskazanego ieſt poſtano-

nowiona; na ten czas przy ogłoſzeniu wyraźnie onemuż oznaymić należy; iż przez powrót do iakiego z tych Kraiów, wyſtępku kryminalnego ſtanie ſię winnym, oraz iaka kara przez Uſtawy za to ieſt poſtanowiona.

§. 468.

Każdy Wyrok, którym Inkwizycya albo dla nie doſtatku prawnych dowodów za znieſioną ieſt uznana, albo co nim kara cieleſna ieſt zaſądzona, po uskutecznionym ogłoſzeniu wraz z opiſaniem oſoby, względem którey tenże zapadł, przez Sąd Karzący do Urzędu Cyrkularnego w kopii przesłany bydź powinien, ażeby tenże o Obwinionym lub ukaranym miał także wiadomość.

§. 469.

Ieżeli Wyrok tak ieſt zaoſtrzony, iż wskazany na widowisko publiczne wyſtawionym, lub na wſtępie do kary chłoſtą ukaranym bydź powinien, albo

kie-

kiedy oprócz wygnania z Kraiu piętnowanie onegoż ieſt nakazane; na ten czas Wyrok w takowym wyrażeniu napiſany, zaraz po ogłoſzeniu onegoż przez Sąd Karzący do exekucyi przyprowadzony bydź powinien.

§. 470.

Kiedy kara cieleſna podług wyroku nie więcey nad ſześć mieſięcy w ciężkim, a nie dłużey nad rok ieden w lżeyſzym więzieniu wyznaczona ieſt, wskazany do dopełnienia oneyże u ſamego Sądu Karzącego przytrzymanym bydź może.

§. 471.

Ieżeli winowayca na dłużſzą karę iak na ſześć mieſięcy ciężkiego, lub na rok ieden lżeyſzego więzienia ieſt wskazanym, mieyſce, w którym tenże ſwoią karę dopełnić ma, podług naſtępuiącey różnicy, oznacza ſię.

a)

a) Winowacy, którzy dla zdrady główney, lub zfałſzowania papierów publicznych na karę więzienia wskazanemi ſą, zawſze ią w tey fortecy, którą wyrok za każdym razem wymieni, odbyć powinni.

b) Wskazany z przyczyny iakiego kolwiek wyſtępku na karę ciężką nad lat dzieſięć, przyſtawiony będzie do fortecy Spielberg blisko Brynu w Morawii dla dopełnienia tam ſwey kary.

c) Na dzieſięć *lub na mniey lat* wskazani, karę ſwoią w powſzechnym domie więzienia w Prowincyi będącym odbyć będą powinni.

§. 472.

Doſtawienie więzionego na mieyſce kary, ſtoſownie do Uſtaw przepiſane, przez Urząd Cyrkularny uskutecznione będzie, a zaś Sądowi Karzącemu nic więcey rozkazano bydź nie może, iak tylko wskazanego przyſtawić do Urzędu

du Cyrkularnego. Sąd zaś Karzący gdy Wyrok kary, podług przepiſu §. 469. którego dopełnienie w mieyſcu §. 472. oznaczonym naſtąpić powinno, do Urzędu Cyrkularnego przeſyła, zarazem do tegoż Urzędu zapytanie uczyni, którego dnia wskazany onemuż dla dalſzego doſtawienia oddany bydź ma.

§. 473.

Ieżeli Urząd Cyrkularny wskazanego tym czaſem, nim doſtawienie onegoż na mieyſce kary naſtąpi, pod ſtraż ſwoią wziąć może, na ten czas Sądowi Karzącemu nakaże, wskazanego natychmiaſt przyſtawić. Gdyby zaś ſpoſobność do beſpiecznego tym czaſem przetrzymania wskazanego w mieyſcu Urzędu Cyrkularnym nie znaydowała ſię, wskazany wprawdzie u Sądu Karzącego ieſzcze zoſtawiony, iednakże onemuż, ile tylko prętko bydź może, dzień do oddania wyznaczony bydź powinien.

W powſzechności Urząd Cyrkularny wſzelkiego na to przyłoży ſtarania, ażeby wskazani takowi iak nayſpieſzniey i pod pewną ſtrażą na mieyſce ich kary byli przyſtawieni. Względem potrzebney aſſyſtencyi woyskowey ma ſię tenże z naybliżſzą Woyskową Komendą ułożyć, a gdzieby ſzło o podwody, tam ſtóykami temu zaradzono będzie. Ile łatwość to uczynić dozwoli, doſtawienie to tak rozrządzone bydź ma, ażeby kilku nawet wskazanych zarazem na mieyſce kary byli doſtawieni, iednakże przytym ani wygoda, ani oſzczędzenie Expens, lecz iedynie tylko ſprawowanie ſprawiedliwości, i ſtaranność o powſzechne beſpieczeńſtwo głównym zamiarem bydź maią. Przyſtawienie zatym nawet iednego wskazanego z przyczyny niepewnego oczekiwania na więkſze zgromadzenie oſądzonych przewlekane nie będzie, lecz wskazany

na-

naydłużey w przeciągu dni trzydzieſtu po ogłoſzonym ſobie Wyroku na mieyſce ſwey kary odesłany bydź powinien.

§. 474.

Sąd Karzący pod ciężką odpowiedzią ieſt obowiązany, wskazanego tak długo, aż go Urząd Cyrkularny odbierze, w pewney i względem ucieczki beſpieczney utrzymywać ſtraży, a potym przyſtawienie onegoż do Urzędu Cyrkularnego z równą dopełnić oſtrożnością.

ROZDZIAŁ XIII.

O Rekurſie.

§. 475.

Rekurs, to ieſt, wnieſienie proźby o pomoc do wyżſzey Inſtancyi, na przeciw dwoiakim wyrokóm znayduie ſwe mieyſce; *a*) naprzeciw wyrokom Sądów Karzących, które Sądy bez przesłania wprzód tychże wyroków do Sądu przełożonego, oneż ogłaſzać i exekwować mogą; *b*) naprzeciw takim wyrokom Sądu przełożonego, któremi wyrok Sądu Karzącego na zupełne uwolnienie wydany, ſzczególnie co do uchylenia Inkwizycyi odmieniony, albo wyrok kary co do długości czaſu, lub innym ſpoſobem zaoſtrzony będzie.

Za-

Zaſada Rekurſu na tym gruntować ſię może, iż obwinienie i inkwizycya, albo bez prawnego powodu naſtąpiła, albo że Obwiniony podług tych okoliczności, które z poznaków zaſiągnione były za niewinnego uznanym, lub podług prawa nie tak oſtro oſądzonym bydźby powinien. Przeciw wyrokom od naywyżſzego Sprawiedliwości Trybunału zapadłym, iako też przeciw wyrokom Sądu przełożonego, któremi wyrok Sądu Karzącego ſpoſobem pod Lit. *b)* rzeczonym, odmienionym albo zaoſtrzonym nie ieſt, Rekurs założonym bydź nie może.

§. 476.

Rekurs zakładać mogą: *a*) ſam na karę wskazany; *b*) onegoż Krewni w linii wſtępney i zſtępney; *c*) Małżonek lub Małżonka; *d*) onegoż Opiekun i *e*) Zwierzchność za ſwoim poddanym. Żeby zaś Sąd Karzący upe-

wniony był, iż Rekurs ani od oſoby takiey, która do czynienia Rekurſu prawa nie ma, ani pod przybranym nazwiskiem założony ieſt; powinien Rekurrent autentycznym świadectwem względem powyżſzych wywieść ſię własności. Iednakże te oſoby, które do czynienia Rekurſu prawem umocowane ſą, bezgruntownie albo tym końcem Rekurſu czynić nie mogą, iżby exekucya wyroku przewleczoną była.

§. 477.

Nikt z powodu Rekurſu żądać nie może, aby mu przeyrzenie Aktów inkwizycyi dozwolone było. Żeby zaś Oſoba do zakładania Rekurſu prawo maiąca wiedzieć mogła, ieżeli gruntowne powody do założenia Rekurſu znayduią ſię, o udzielenie ſobie przyczyn wydanego Wyroku u Sądu Karzącego proſić może, które oneyże w przeciągu dwudzieſtu czterech godzin wydane

bydź

bydź powinny. Tym końcem Sąd przełożony do tych wyroków, przeciw którym podług §. 476. *b.*) Rekurs mieyſce znaydować może, przyczyny ſądzenia za każdym razem przyłączyć powinien.

§. 478.

Rekurs zaraz po naſtąpionym ogłoſzeniu Wyroku, nim ieſzcze kara do exekucyi przyprowadzoną będzie, Sądowi oświadczony, i naydaley w przeciągu ósmiu dni do Sądu Karzącego, który Wyrok ogłoſił, podany bydź powinien, inaczey więcey przyiętym nie będzie. Od woli Rekurrenta zależéc ma, zamiaſt na piſmie, uſtnie Rekurs do Protokółu podać. Gdyby wskazany ſam uczynienie Rekurſu u Sądu oświadczył; na ten czas na żądanie onegoż przydany ma mu bydź poczciwy i roztropny mąż, z którymby ſię iednakże zawſze w obecności oſoby Sądowey,

oraz w ięzyku oneyże rozumianym, rozmówić mógł. Zastępca takowy iest również obowiązanym, Rekurs w przeciągu ośmiu dni podać pod odpowiedzią i karą. W przypadkach tylko osobliwie zawikłanych może mu na iego żądanie przedłużenie ieszcze na dni ośm bydź dozwolone.

§. 479.

Sąd Karzący Rekurs natychmiast iak tylko tenże na piśmie podanym zostanie, albo oświadczenie Rekursu do Protokółu zapisane po upłynionym terminie ze wszystkiemi Aktami do Sądu przełożonego przesłać, i w Relacyi zwyczayne przyczyny, któreby zbiiającemi Rekurs uznał, wyrazić powinien. Tym czasem zaś nim rozsądzenie od Sądu przełożonego nastąpi, z exekucyą wyroku kary wstrzymać się należy.

§. 480.

Sąd przełożony powinien ſię w Rekurſie i w wſzyſtkich Aktach należycie przeyrzeć, i ieżeli uzna, iż ſpoſób poſtępowania i wyrok zgodny ieſt z uſtawami, Rekurs na ten czas odrzuci. W razie zaś przeciwnym, poſtępowanie za bezprawne uznane uchyli, uciążonemu bezſzkodność, i zadoſyć uczynienie obmyśli, albo wyrok podług uſtawy ulży. Nigdy atoli z okazyi założonego Rekurſu kara zaoſtrzoną bydź nie może.

§. 481.

Gdyby Rekurs naprzeciw wyroku ſamego Sądu przełożonego był założonym, na ten czas Akta tenże Sąd przełożony do naywyżſzego Sprawiedliwości Trybunału przesłać powinien, gdzie tym właśnie ſpoſobem iak co do Rekurſu naprzeciw Wyroku Sądu Karzącego założonego, poſtąpić ſobie będzie należało.

 §. 482.

§. 482.

Kiedy Rekurs odrzuconym zoſtanie, Areſzt wskazanego od dnia ogłoſzonego wyroku aż do dnia, w którym mu zapadłe Rekurſu oſądzenie obwieſzczone zoſtanie, do czaſu kary policzony niebędzie. Gdyby zaś wyrok karę zwalniaiący zapadł, na ten czas w owym pośrednim między Rekurſem i tymze wyrokiem czaſie ponieſiony areſzt, w czas kary rachowany bydź powinien.

§. 483.

Oprócz drogi Rekurſu nic w dopełnieniu wyroku odmieniono bydź nie może. W ten czas tylko gdyby wyrok kary lat pięciu nie przechodził, i gdyby w czaſie oneyże nowe i takie zachodziły okoliczności, które przy ſądzeniu i wydaniu wyroku na uwagę wzięte nie były, a które, gdyby pod ten czas były wiadome, do wymierzenia lżeyſzey kary służyłyby, Sądowi przełożonemu

bę-

będzie wolno, wymierzoną karę w proporcyi zmnieyſzyć. Co zaś do wyroków kary na dłużſzy czas wydanych, i co do takich, które od naywyżſzego Sprawiedliwości Trybunału zapadły, odpuſzczenie kary od tegoż tylko Trybunału dozwolone bydź może.

ROZDZIAŁ XIV.

O ſpoſobie poſtąpienia na przeciw Zbiegom i nieprzytomnym.

§. 484.

Chociażby Sprawca iakiego wiadomego Zwierzchności wyſtępku zupełnie nie był znanym, i chociażby onego ſchwytać nie podobna było; iednakże to wſzyſtko, cokolwiek względem dochodzenia uczynku, i okoliczności z nim połączonych, oraz względem zaſiągnienia ſrzodków dowodzących przepiſano ieſt, zawſze urządzono, i to wſzyſtko, o czym wiadomość ſtoſownie do uſtaw powzięta ieſt, pilnie w Sądzie Karzącym zachowano bydź powinno, na ten koniec, iż gdyby winowayca w

cza-

czaſie odkrytym zoſtał, tego wſzyſtkiego użyć można było.

§. 485.

Obowiązkiem ieſt Sądu Karzącego to wſzyſtko urządzić, cokolwiek tylko do poymania winowaycy służyć może. W czym wſzyſtkie Zwierzchności i Inſtancye Sądowi Karzącemu pomocnemi bydź powinny. W czaſie zaś pogoni za zbiegłym winowaycą Zwierzchność o tęż rekwirowana, nie ieſt ſzczególnie tak ściésniona, iak ſię iey mieyſce Iurysdykcyi rozciąga, lecz może taż Zwierzchność za powziętą poſzlaką, wproſt aż do ſamych granic kraiowych winowaycę ścigać, a w takowym razie Zwierzchności przez których okolice pogoń naſtąpi, nie tylko przeſzkody czynić nie mogą, ale owſzem w powſzechności, wſpólnemi ſiłami do dania pomocy przyłożyć ſię obowiązanemi zoſtaią.

§. 486.

§. 486.

Ieśliby osoba winowaycy z poszlak nie wątpliwych i takich była wiadoma poznaków, któreby podług ustawy do aresztowania były dostatecznemi; opisania nakazuiące schwytanie winowaycy rozesłane będą. Z tym wszystkim zawsze na to przezorność mieć należy, ażeby przez takowe opisanie winowayca, który bespiecznym się bydź rozumie, dla tego iż o nim ieszcze Sądowi wiadomo nie iest, zmieszanym, i albo od powrotu odwiedzionym, lub do ucieczki przyprowadzonym, albo innym iakim sposobem do uchodzenia przed ściganiem siebie pobudzonym nie został. W przypadkach gdzieby się tego obawiać należało, przez poszlaki raczey i zawsze w cichości mieysca przebywania winowaycy dochodzić, i za skrytą rekwizycyą do tych Zwierzchności uczynioną, w których okolicy winowayca się znaydować może,

że,

że, przytrzymanie onegoż urządzić należy.

§. 487.

Tych nawet złoczyńcow opisanie końcem schwytania onychże rozesłane będzie, którzyby w czasie Inkwizycyi lub kary przez wynalezione sposoby z Aresztu uciekli.

§. 488.

Opisanie osoby przeciwko którey wychodzi, iak naydokładniey do poznania teyże uczynione bydź powinno, Sąd Karzący ułożywszy takowe opisanie złoczyńcy odda go w sekrecie do Urzędu Cyrkularnego, który natychmiast przez właściwą kurrendę na pomnieysze Dystrykty podzieloną, dniem i nocą przesyłać się maiącą, toż opisanie Politycznym Zwierzchnościom w swoim Cyrkule udzieli, i zarazem innym Urzędom Cyrkularnym w Prowincyi kopią onegoż prześzle, ażeby po-

do-

dobne obwieſzczenie i wiadomość po innych Cyrkułach, uczyniona była. Urząd Cyrkularny powinien podobnież do Sądu przełożonego przesłać Kopią tego opiſania, ażeby obwieſzczenie po innych Prowincyach przez tamteyſze Rządy Kraiowe, iako też przez Gazety podług iſtoty okoliczności urządzone było.

§. 489.

Zwierzchność Polityczna, która opiſanie złoczyńcy otrzyma, powinna one natychmiaſt wſzyſtkim ſwoim nad publicznym bespieczeńſtwem dozór maiącym Officialiſtom, oraz w ſwey okolicy znayduiącym ſię wſzelkim Pospólſtwa Przełożonym tym końcem obwieścić, ażeby nie tylko przez nich ſamych względem takiey oſoby pilne miane było oko, lecz nawet aby każdy goſpodarz, donieſienia uczynić nie omieſzkał, iak

tyl-

tylko mu osoba podobna do opisaney pod oczy podpadnie.

§. 490.

Iak w czasie opisania złoczyńców, tak też w czasie opisania i obwieszczenia skradzionych albo zrabowanych rzeczy, dopełnionego oszustostwa, przedsiewziętego zfałszowania Papierów publicznych lub pieniędzy, postąpić sobie będzie należało. Kiedy opisanie takowe sciąga się do rzeczy większey wartości, lub takich okoliczności, z których nadzieia pozostaie, iż przez obwieszczenie winowayca odkrytym bydź może, albo że dalszemu złemu zapobieżeć, lub dla uszkodzonego bezszkodność obmyślić można, na ten czas obwieszczenie natychmiast przedsiewięte bydź ma. Szczególnie w zachodzących opisaniach zfałszowanych papierów publicznych, lub pieniędzy wprzód doniesienie do Sądu przełożonego uczy-

nione bydź powinno, króry w tey mierze z Rządem Kraiowym ułożyć ſię ma. Obwieſzczenie powyżſze tak iak opiſanie złoczyńców czynione bydź powinno, takowe zaś obwieſzczenie wkłada obowiązek na każdego, aby iak tylko o iakiey z opiſanych rzeczy poweźmie wiadomość, Zwièrzchności donióśł.

§. 491.

Gdyby pomimo wſzelkich użytych ſrzodków, Obwiniony o wyſtępek doſtrzeżonym bydź nie mógł; na ten czas w powſzechności właściwe poſtępowanie w porządku dalſzego rozſądzenia aż do wynalezienia Obwinionepo wſtrzymane bydź powinno. Gdyby iednakże wyſtępek bardzo był w oczy wpadaiący, lub bezkarność zupełna dalſzych kazała ſię obawiać ſzkodliwych skutków, a o Oſobie winowaycy żadna nie pozoſtawała wątpliwość; na ten czas nawet przeciw nieprzytomnemu i zbiego-

wi

wi poſtąpić ſobie można, przychodząc aż do takowego skazania, któreby w obliczu Pospólſtwa nie iaki skutek kary naprzeciw oſoby winowaycy przynoſić zdołało.

§. 492.

Nim urządzenie takowe naſtąpi, Sąd Karzący rzecz wyżſzemu przełoży Sądowi, i o zezwolenie onegoż dopraſzać ſię będzie. Po naſtąpionym zezwoleniu nieprzytomny czyli Zbieg Edyktem do ſtawienia ſię przed Sądem powołany zoſtanie. W Edykcie takowym imie, nazwisko i charakter zapozwanego wyrazić, wyſtępek o który ieſt obwiniony, wymienić, i onemuż przykazać należy, ażeby dla dania odpowiedzi z powodu takowego obwinienia, naydaley w przeciągu dni ſześćdzieſiąt przed Sądem Karzącym ſtawił ſię.

§. 493.

Ieżeliby powołany w przeciągu postanowionego nie stawił się czasu, zapozwanie onegoż drugim edyktem powtórzone będzie. Edykt takowy oprócz imienia i charakteru powołanego okazujący się występek ze wszystkiemi istotnemi okolicznościami, które się do ostrzeyszego onegoż ściągaią osądzenia, oraz ten rozkaz w sobie zawierać powinien, ażeby powołany w przeciągu sześćdziesiąt dni stawił się przed Sądem Karzącym, gdyż w przeciwnym razie za przyznaiącego się do zaskarżonego występku będzie poczytany.

§. 494.

Tak ieden iak i drugi Edykt powołuiący, w mieyscu tym, gdzie występek był dopełniony, iako też tam, gdzie obwiniony wiadome swoie miał pomieszkanie, oraz w samym mieyscu Sądu Karzącego, sposobem co do wszystkich in-

nych ſądowych Pozwów zwyczaynym przybity, i gdyby w przeciągu czaſu Edyktu powołany złapany nie był, przynaymniey raz w każdym mieſiącu do gazet prowincyonalnych podany bydź powinien. Kopią także Edyktu do Sądu przełożonego przesłać należy, ażeby w ważnych mianowicie bardzo przypadkach, w którychby na ſchwytaniu winowaycy wiele zależało, względem podobnego obwieſzczenia przez Gazety innych Prowincyi, potrzebne rozporządzenie uczynione było.

§. 495.

Ieżeli powołany ſtawi ſię przed Sądem, który go zapozwał, za pierwſzym lub drugim Edyktem; na ten czas podług powſzechnego do uſtaw przepiſu poſtąpić ſobie będzie należało. Gdyby zaś przed innym ſtawił ſię Sądem; więc go tenże do tego Sądu Karzącego, przez który zapozwanie naſtąpiło, końcem

prawnego poſtąpienia przyſtawić powinien.

§. 496.

Gdyby zapozwany żądał dla ſiebie mieć wydany Gleyt (*ſalvum conductum*) więc takowy wprawdzie nigdy tym końcem aby od proceſsn Inkwizycyi, i od Wyroku wolnym zoſtawał, lub nigdy przytrzymanym nie był, udzielony bydź nie może. Z tym wſzyſtkim zapewnienie mu dać można, iż on w czaſie Inkwizycyi tak długo wolnym zoſtawać ma, aż póki prawne dowody zaskarżonego wyſtępku, i bezgruntowne iego usprawiedliwienia nie okażą ſię. Nawet takowym ſpoſobem ograniczone wydanie Gleytu za pozwoleniem tylko Sądu przełożonego, do którego w tey mierze donieſienie uczynić należy, przez Sąd Karzący naſtąpić może; a chociaż tenże za pozwoleniem Sądu przełożonego wydany będzie;

prze-

przecież Sąd Karzący do zachowania tey ostrożności iest obowiązany, przez którą co do ucieczki obwinionego, iak dalece to bez istotnego Areſztu stać się może, zapobieżonoby było.

§. 497.

A gdyby nawet drugi termin zapozwania bezskutecznie upłynął; Sąd Karzący względem powołanego podług Inkwizycyi do osoby iego ściągaiącey się chociaż w nieprzytomności iego uczynioney, Wyrok wydać powinien. W czasie takowego wydania wyroku znayduiące się przeciw pozwanemu dowody tak maią bydź uważane, iak gdyby tenże naprzeciw żadnego odwodu uczynić, ani usprawiedliwić się nie był w stanie, a zatym za przyznaiącego się do występku podług okoliczności tych, które w Edykcie powołuiącym wyrażone były, poczytanym bydź powinien. Sądzenie i wydanie

Wyroku w tym własnie naſtąpi ſpoſobie, iak gdyby rozprawa naprzeciw przytrzymanemu winowaycy ukończoną była. Wyrok zapadły powinien przed ogłoſzeniem onegoż do Sądu przełożonego, a przez tenże z przyłączonym zdaniem do naywyżſzego Sprawiedliwości Trybunału bydź przesłanym.

§. 498.

Ogłoſzenie wydanego naprzeciw nie przytomnemu lub zbiegowi karę ſtanowiącego Wyroku w tym ſpoſobie będzie dopełnione, iż na mieyſcu dla exekucyi kary publiczney poſtanowionym ſzubienica wyſtawiona, i na niey Dekret kary takim ſpoſobem przybity bydź powinien, iżby przechodzący łatwo czytać, a nikt odedrzéć lub zniſzczyć go nie mógł. Dekret przez trzy po ſobie naſtępuiące dnié tak przybity, zoſtawiony, i oprócz tego po trzykroć do

Ga-

Gazet Prowincyonalnych wciągniony będzie.

§. 499.

Ieżeli wyrok takowy utratę Szlachectwa ſtanowi, i ieżeli z onegoż powſzechne skutki w §. 35. wymienione pochodzą, nawet w czaſie trwaiącey niebytności wskazanego do exekucyi przyprowadzonym bydź powinien; Gdyby zaś zbiegły w dalſzym czaſie do Areſztu przyſzedł, pomimo Wyroku iuż wprżód z powodu onegoż nieſtawienia ſię zapadłego, poſtępowanie z tym wſzyſtkim przyzwoite od tego Sądu Karzącego, który dawniey edykt rozpiſał był, przedſiewzięte, i nowy wyrok w tey mierze wydany bydź powinien.

ROZDZIAŁ XV.

O przedſiewzięciu Inkwizycyi powtórney z przyczyny nowych okoliczności.

§. 500.

Gdyby naprzeciw Obwinionego, względem którego Inkwizycya dla niedoſtatku prawnych dowodów za znieſioną uznana ieſt, nowe ſię okazały dowody; inkwizycya na ten czas powtórnie przedſiewzięta bydź powinna.

§. 501.

Nim iednak Inkwizycya dla niedoſtateczności dowodów uchylona przedſiewziętą będzie, żadna wątpliwość zachodzić nie powinna co do tego, *a*) iż zaſzłe okoliczności czyli dowody iſto-

iſtotnie ſą nowemi, i że w poprzedzaiącey Inkwizycyi albo one nie były wiadome, albo przynależycie na ten czas wyiaśnione bydź nie mogły; *b*) iż ſię takowe rzeczywiście znayduią; *c*) iż nowe dowodzenia ſrzodki tego ſą rodzaiu, po których ſobie nie bezgruntownie wnoſić można, iż przez te ſrzodki za przyzwoitą Inkwizycyą Obwiniony do ſzczerego zeznania nakłoniony, i z tychże ieżeli nie z ſamych z ſiebie, tedy z dawnieyſzemi dowodami razem wziętych, prawnie przekonanym zoſtanie.

§. 502.

Za zeyściem ſię z ſobą tych trzech wyżey wſpomnionych ſrzodków, Inkwizycya wziąwſzy nawet Obwinionego do Areſztu przedſiewzięta bydź może; gdyby zaś tylko ieden z nich brakował, zaczym ten, który wyrok na zznieſienie Inkwizycyi zapadły ma po ſobie, ani pominąwſzy nawet areſzt,

słu-

słuchanym, ani inny iaki krok do odnowienia Inkwizycyi naprzeciw niemu przedſiewzięty bydź może.

§. 503.

Kto wyrokiem co do wyſtępku uwolnionym i za niewinnego uznanym ieſt, ten względem tegoż ſamego wyſtępku dla żadney przyczyny więcey do odpowiedzi pociągnionym bydź nie może.

§. 504.

Przeciw winowaycy nawet iuż na karę skazanemu Inkwizycya dla tegoż ſamego uczynku mieyſca więcey znaydować nie może, chociażby takowe okoliczności zachodziły, któreby ſurowſzy Wyrok kary za ſobą pociągnęły, gdyby w czaſie oſądzenia wiadome lub dowiedzione były.

§. 505.

Z przyczyny iakiego przed zapadłym Wyrokiem kary popełnionego

wy-

wyſtępku tegoż ſamego rodzaiu, ia-
kim ieſt ów, względem którego Wyrok
na karę wydany ieſt, skazany wtedy
tylko do nowey Inkwizycyi po-
ciągnionym bydź może, kiedy odkryte
na nowo okoliczności wymienione w §.
502. ſzczeguły w ſobie zawieraią, a oraz
daiący ſię widzieć powtórzony wyſtępek
tego ieſt gatunku, iż prawo w powſzech-
ności przynaymniey dzieſięcioletnią karę
nań uſtanawia, a zaś w przeſzłym Wyro-
ku kara z przyczyny nie wiadomego na
ten czas, albo przynaymniey nie dowie-
dzionego powtórzenia, poniżey lat pię-
ciu wymierzona ieſt. Z przyczyny nie
wiadomego dawniey powtórzenia ia-
kiego mnieyſzey wagi wyſtępku, nowa
Inkwizycya nie iuż dla wymierzenia ſu-
rowſzey kary, ale tylko na ten czas
mieyſce znaydować może, gdyby rzecz
ſzła o nadgrodzenie ſzkody, a z zwią-
zku Aktów dawnieyſzych z nowo od-

kry-

krytemi okolicznościami słuſznie ſpodziewaćby ſię należało, iż nadgrodzenie ſzkody obmyślić będzie można.

§. 506.

Dla iakiego dawniey dopełnionego wyſtępku, który wcale innego ieſt rodzaiu niż ten, względem którego przeſzły zapadł wyrok, Inkwizycya na ten czas znowu przedſiewzięta bydź może, kiedy naprzeciw oſądzonemu nowe i do prawa ſtoſowne zachodzą poznaki, i kiedy *a*) zaſądzona iuż kara nie dłużey nad rok ieden rozciągniętą ieſt, a zaś nowo okazuiący ſię wyſtępek podług prawa przynaymniey pięcioletnią za ſobą pociąga karę; albo kiedy *b*) na nowo okazuiący ſię wyſtępek kara śmierci, lub na całe życie więzienie ieſt poſtanowione, przeſzłym zaś Wyrokiem kara więzienia doczeſna ieſt wymierzona; albo kiedy *c*) z wyſtępkiem na nowo okazuiącym ſię ſzkoda ieſt połączona,

na, i kiedy gruntowna pozostaie nadzieia, iż przez Inkwizycyą bezszkodność zyskaną bydź może.

§. 507.

Ieżeli nowe zaydą poznaki przeciw osądzonemu winowycy, iż tenże przed osądzeniem onegoż występek iaki w towarzystwie Sądowi niewiadomym popełnił, na ten czas może tenże do Inkwizycyi końcem odkrycia wspołwinnych, i do dania odpowiedzi bydź stawionym, aczkolwiek przeciw niemu samemu podług przepisu poprzedzaiących §§. z przyczyny nowego takowego okazuiącego się występku, nowy Dekret kary nastąpić nie może.

§. 508.

Ten, który za niewinnego przez poprzedzaiący wyrok nie iest uznanym, i każdy za niego może powtórnego przedsiewzięcia Inkwizycyi żądać, ieżeliby takie znaydowały się dowody,

kto-

które w poprzedzaiącey Inkwizycyi nie okazały się, iednakże tak gruntowną czynią nadzieię, iż za roztrząśnieniem onychże niewinność Osądzonego istotnie i bez wątpienia okazaną zostanie. Gdyby się takowy Osądzony iuż pod karą znaydował; na ten czas nowe swoie ku obronie dowody, Przełożonemu w mieyscu karzącym podać i sposób okazać powinien, którym prawda onychże dochodzoną bydź może. Przełożony dokładny Protokół w tey mierze trzymać, i takowy do Sądu Karzącego przesłać powinien, którego obowiązkiem będzie, zachodzące nowe okoliczności ścisle rozważyć, i ieżeliby one za gruntowne były uznane, Osądzonego niezwłocznie z pod kary przed sobą stawić rozkazać, i z nim Inkwizycyą znowu przedsiewziąć.

§. 509.

§. 509.

Inkwizycya nowa w powſzechności przez ten Sąd Karzący przedſiewzięta bydź powinna, przez który poprzedzaiący był wydany Wyrok. Zaczym onemuż zachodzące nowe okoliczności donieſione, ſrzodki dowodzenia podane, i Oſądzony, ieżeliby ſię ieſzcze pod karą znaydował, lub znowu w Areſzcie był oſadzonym, przyſtawionym bydź powinien; gdyby zaś był wolnym, i dla okazania ſwoiey niewinności ſam żądał nowey Inkwizycyi, powinien przed tymże ſamym ſtawić ſię Sądem. W ten czas tylko, gdyby nowa Inkwizycya podług §. 507. z przyczyny wyſtępku innego gatunku nie tego za który iuż był oſądzonym, przedſiewzięta bydź muſiała, wyprowadzenie nowey Inkwizycyi do tego Sądu należeć będzie, w którego okolicy obwiniony teraz ſię znayduie.

§. 510.

Za każdą powtórnie przedſiewziętą Inkwizycyą w całym ciągu poſtępowania, i oſądzenia winowaycy ściśle to wſzyſtko zachować należy, cokolwiek ninieyſzym Zbiorem Uſtaw w poprzedzaiących ieſt przepiſano Rozdziałach. Z takowey zaś Inkwizycyi nowy Wyrok wydany bydź ma. W rozſądzaniu dowodów wſzyſtkie nowe okoliczności z temi, które w poprzedzaiącey Roſprawie zaſzły, razem na uwagę wzięte, i między ſobą znoſzone i przyrównywane bydź powinny, a gdyby kara poſtanowioną bydź miała, wyrok w takim ſpoſobie wydany bydź powinien, w iakim ſtoſownie do Uſtaw iuż na ten czas naſtąpićby był muſiał, gdyby odkryte poźniey wyſtępki i znayduiące ſię teraz dowody w czaſie poprzedzaiącego oſądzenia były wiadome.

Co

Co do wymierzenia iednakże doczeſney kary więzienia, na ową karę, która podług poprzedzaiącego Wyroku iuż ieſt odbyta, wzgląd mieć, i ią do nowey kary wrachować należy.

ROZDZIAŁ XVI.

O Sądzie Doraźnym (de Iudicio ſtatario).

§. 511.

Gwałtowne zdarzenia mogą nadzwyczayne poſtąpienie podług prawa na gorącym razie za ſobą ściągnąć, które od tego zawisło, aby wyſtępek drogą iak naykrótſzą był dochodzony, winny zaraz na karę oſądzony, i aby taż kara natychmiaſt do exekucyi przyprowadzona była.

§. 512.

W ſzczególności Sąd Doraźny tylko w czaſie buntu, i rozruchu, oraz w takowym tylko wyſtępku mieyſce dla ſiebie

bie znaydować może, gdyby do tego przyszło, iżby do przywrócenia spokoyności, mocy publiczney użyć potrzeba było. Po uśmierzonym zaś rozruchu, Sąd Doraźny ani rozpoczynany, ani chociażby w istotnym był postępowaniu, daley trwać może.

§. 513.

Sąd Doraźny przez Urząd Cyrkularny ustanowiony, i tenże złożony w mieyscu samego buntu bydź powinien. Na ten koniec Starosta Cyrkularny powziąwszy wiadomość o właściwey istocie buntu, i uznawszy konieczność użycia Sądu Doraźnego, wyznaczy *a*) godzinę, w której ieszcze tegoż samego dnia, albo gdyby tego dopełnić nie podobna było, w dniu następuiącym tamże ziedzie; *b*) Pięciu Mężów w sprawowaniu Urzędu w Sądach Karzących doświadczonych, i z rzeczą o którą idzie związku nie maiących, końcem złożenia Sądu

du Doraźnego wymieni, iednego z nich na Prezydencyą wyznaczy, i Pisarza Sądowego doda; *c*) z naybliższą Woyskową Komendą względem dodania Żołnierzy dla zabespieczenia Sądu Doraźnego ułoży się, oraz *d)* Polityczney Zwierzchności w mieyscu, gdzie Sąd Doraźny złożony bydź ma, nakaże, aby tamże albo sama przez się, albo przez Officialistę swego przytomną była, nie mniey urządziła, ażeby potrzeby urzędowe w mieyscu do złożenia Sądu sposobnym w pogotowiu były, i aby, ieśliby potrzeba wymagała, szubienica natychmiast postawioną bydź mogła, oraz Ksiądz i Mistrz w takowym razie pod ręką się znaydował.

§. 514.

Każdy, który do złożenia Sądu Doraźnego przez Urząd Cyrkularny powołany będzie, oddaliwszy na stronę wszelkie inne interessa o wyznaczonym

cza-

czaſie, i na mieyſcu poſtanowionym pod ſurową odpowiedzią znaydować ſię powinien.

§. 515.

Iak tylko wſzyſtko należycie przygotowano będzie, przy odgłoſie trąb lub kotłów, w tych okolicach, gdzie ieſt rozruch, ogłoſzono bydź ma, iż Sąd Doraźny iuż w ſwey znayduie ſię dzielności, a zatym, iż każdy ſpokoyność zachować, od buntów natychmiaſt ſię oddalić, i rozporządzeniom Sądu Doraźnego w celu uśmierzenia rozruchu wychodzącym tym bardziey powodować ſię powinien, ile że w przeciwnym razie ten, któryby poźniey ieſzcze w takowym rozruchu był ſchwytanym, podług ſurowości Sądu Doraźnego śmiercią ukaranym zoſtanie. Po obwieſzczeniu takowym, roporządzenie uczynić należy, ażeby dowodzący herſztowie i buntownicy, oraz ci, którzy w ſzczególniey-

ſzym ſpoſobie przez ſwe złośliwe czynności i gwałty ſurowey kary ſtaią ſię winnemi, przez wartę, do którey roztropni od Staroſty Cyrkularnego będą przydani Komiſsarze, poymani, i przed Sądem Doraźnym ſtawieni byli.

§. 516.

Gdyby rozbóy, zabóyſtwa, i podpalania, w iakiey okolicy tak były zagęſzczone, iżby z powodu donieſień w tey mierze przez Zwierzchności uczynionych, Sąd Doraźny od naywyżſzego Sprawiedliwości Trybunału nakazany zoſtał; Sąd przełożony na ten czas rozporządenie uczynić powinien, aby Sądem Doraźnym w tey okolicy, gdzie wzmagaiące ſię co raz wyſtępki do tego ſtaią ſię powodem, pogrożono było. Ieżeliby zaś po obwieſzczeniu takowego pogrożenia, wyſtępek iaki tego rodzaiu w okolicy był powtórzonym, i taki, przeciwko któremuby prawne w tey

mie-

mierze zachodziły poznaki, schwytanym został; na ten czas każdey Zwierzchności będzie obowiązkiem, o tym natychmiast Urzędowi Cyrkularnemu donieść. Starosta Cyrkularny powinien niezwłocznie Sąd Doraźny w mieyscu oznaczonego występku ustanowić, i tym końcem te wszystkie urządzenia poczynić, które w §. 514. wymienione są.

§. 517.

W każdym Sądzie Doraźnym co do niewątpliwego doyścia okoliczności i właściwey istoty uczynku, oraz wyszukania dowodów, i onychże prawney mocy, iako też co do wysłuchania Obwinionego, to wszystko w ogólności zachować należy, cokolwiek o powszechnym postępowaniu przez ninieysze Ustawy rozporządzono iest: iednakże szczególnieysze Sądu Doraźnego co do sposobu postępowania roźnice są te: *a*) iż każde postępowanie od początku aż

do końca przez Sąd Doraźny bez przerwy czynione będzie; *b*) iż rzecz na tym ſzczególnie zależy, aby uczynek ten dla ukarania którego Sąd Doraźny złożony ieſt, dowiedziony był; przytym na poboczne okoliczności i na inne może odkryte wyſtępki przez ſchwytanego dopełnione, zaſtanowienia czynić nie potrzeba, dochodzenie zaś wſpółwinnych wprawdzie zaniedbywane bydź nie ma, iednakże wydania i exekucyi wyroku przeciwko ſchwytanemu z powodu wſpółwinnych wſtrzymywać nie należy; *c)* iż wyrok w czaſie Sądu Doraźnego w przeciągu 24. godzin od czaſu ſchwytania Obwinionego, czyli od złożenia Sądu tego, wydany i exekwowany bydź powinien.

§. 518.

Spoſób poſtępowania w czaſie Sądu Doraźnego niekoniecznie podług formalności w inkwizycyach zwyczayney zachowany bydź ma. Naypierwſzy tylko

As-

Assessor porządkiem przełożyć powinien, co przedsiewziąć, i iaki sposób postępowania urządzić zamyśla. Sąd Doraźny moc mieć będzie Swiadka, ktokolwiekby on był, w oka mgnieniu przywołać, i onegoż gwałtem gdyby się opierać miał, przyprowadzić rozkazać, oraz tak długo onego przytrzymać, pókiby z przyczyny naocznego stawienia się z innemi Swiadkami, lub z samym Obwinionym dla obiaśnienia prawdy potrzebnym był. Naypierwszy Assessor pytania czynić, i odpowiedzi, na których przyszły Wyrok gruntować się ma, Pisarzowi Sądowemu do Protokołu w pióro podać powinien. Pod czas sądzenia Prezyduiący powinien zdania Assessorów podług starszeństwa w Urzędzie Sądowym zebrać, i osądzenie, albo podług większości zdań, albo gdyby zdania na równe podzielone były, podług tey równości zdań, do któ-

rey on przychylić się za rzecz potrzebną upatruie, ustanowić.

§. 519.

Kara za występek w Sądzie Doraźnym iest szubienica. Ci zaś tylko, którzy do rozruchu i tumultu nie tak wiele wpływali, na ten czas gdy przykład dla odstręczenia drugich potrzebny przez exekucyą śmierci iednego lub drugiego winowaycy głównego osiągnionym zostanie, na cielesną karę w §. 53. przepisaną, a w tym razie publiczną chłostą zaostrzoną, wskazanemi bydź mogą.

§. 520.

Gdyby Obwiniony w przeciągu wyznaczonych dwudziestu czterech godzin prawnie przekonanym bydź nie mógł, a niewinność onego z tym wszystkim dostatecznie okazaną nie była; na ten czas wraz z Aktami Inkwizycyi do przyzwoitego Sądu Karzącego przysta-

wio-

wionym będzie, aby ſtoſownie do Uſtaw z tymże poſtąpiono było.

§. 521.

Gdy zaś dowód prawny o wyſtępku znayduie ſię, i wyrok kary naſtąpi; na ten czas takowy bez zwłoki czaſu ogłoſzony, i rozrządzenie uczynione bydź powinno, ażeby natychmiaſt w mieyſcu nayprzyzwoitſzym ſzubienica wyſtawiona była, i wyrok niezwłocznie do exekucyi przyprowadzony zoſtał.

§. 522.

Kiedy wyrok Sądu Doraźnego na powieſzenie winowaycy wypadnie; na ten czas wskazanemu dla przygotowania ſię na ſmierć ſzczególnie tylko dwie godziny pozwolone będą, a na wyraźną onegoż prożbę nawet i trzecia dozwoloną bydź może. Dalſze przedłużenie mieyſca znaydować nie może.

§. 523.

Naprzeciw Wyrokowi od Sądu Doraźnego wypadłemu, Rekurs mieyſca nie znayduie.

§. 524.

Względem zachodzących okoliczności w Sądzie Doraźnym, Protokół należyty trzymany będzie, w którym te wſzyſtkie okoliczności, które właściwą iſtotę uczynku, i dowody ſtanowią, wpiſane, nie mniey zdania w czaſie ſądzenia naſtąpione zapiſane, i Wyrok ſam zawierać ſię powinien. Protokół ten od wſzyſtkich w Sądzie Doraźnym zaſiadaiących podpiſany, i naydaley w trzech dniach po zakończonym Sądzie do przełożonego Sądu przesłany bydź powinien, ażeby ſię tenże o ſtoſownym do przepiſów zachowaniu przekonać mógł.

ROZDZIAŁ XVII.

O nadgrodzeniu ſzkód i zadoſyć uczynieniu.

§. 525.

Sąd Karzący ieſt obowiązany, uſzkodzonym przez wyſtępek, powrócenie rzeczy do onychże należących z mocy urzędu tak dalece obmyślić, ile rzeczy takowe w czaſie Inkwizycyi między ruchomościami winowaycy lub ſpołecznika wyſtępku, albo w takowym mieyſcu znalezione były, dokąd ię winowayca dla zachowania tylko oddał, albo złożył. Powrócenie takowe naſtąpi albo wproſt przez Sąd Karzący, kiedy rzecz ta cudza do niego przyſzła, albo za udaniem ſię do tey Sądowey

In-

Inſtancyi, pod którey Iuryzdykcyą rzecz ſię znayduie. Sąd Karzący ma ſię w tey mierze przyzwoitym kwitem od tego zabespieczyć, który własność ſwoią na powrót otrzymał.

§. 526.

Ieżeli rzecz cudza iuż w ręce trzeciey oſoby, która żadnego uczeſtnictwa wyſtępku nie ſtała ſię winną, ſpoſobem do zbycia własności przyzwoitym, albo w zaſtaw doſtała ſię, na ten czas Sąd Karzący ſtaranność mieć będzie, ażeby poſiadaiący rzecz tę właścicielowi oddał, gdyby iednak to ſtać ſię nie mogło, Sąd Karzący Właściciela o Dzierżawcy rzeczy zawiadomić powinien, ażeby drogą przyzwoitą prawa ſwego poſzukiwać mógł.

§. 527.

Nim zaś Sąd Karzący rzecz, którą kto ſobie przez wyſtępek zabraną wnoſi, powróci, pierwey żądaiący powrócenia

rze-

rzecy, iż iest tey rzeczy właścicielem, lub Dzierżawcą dowieść powinien. Dowód takowy za przyznaniem się Winowaycy do wyſtępku przez zaprzyſiężenie Właściciela lub Dzierżawcy ſtanie się zupełnym. Nawet gdyby wyſtępek przyznany nie był, takowy dowód doſtateczny będzie, kiedy *a*) z inkwizycyi okazano zoſtanie, iż wyſtępek względem tego który się za Właściciela lub Dzierżawcę zgłaſza, dokonany ieſt; *b*) iż żądaiący oddania rzeczy tak znacznie i z takowemi opiſuie ią poznakami, które tylko ſamemu Właścicielowi lub Dzierżawcy wiadome bydź mogą; niemniey *c*) kiedy tenże zeznanie ſwoie przyſięgą ſtwierdzi.

§. 528.

Ieżeli własność lub dzierżenie ieſt okazane; na ten czas rzecz żądana Właścicielowi lub Dzierżawcy natychmiaſt powrócona, i oddana bydź powinna,

chociażby Inkwizycya ieszcze zakończoną nie była. Obowiązkiem zaś będzie Sądu Karzącego Właścicielów tych ruchomości, które się w czasie Inkwizycyi okażą, ile tylko możność pozwoli, wynaleść, i onymże do odzyskania swych rzeczy dopomódz. Kiedy zatym w czasie iakowey Inkwizycyi znaleziona będzie według wszelkiego podobieństwa rzecz cudza, Obwiniony zaś Właściciela powiedzieć nie może, albo niechce, a w przeciągu dwóch miesięcy od czasu w którym aresztowanie obwinionego wiadome zostało, nikt się z pretensyą o własność swoią nie wzgłosił, Sąd Karzący opisanie takowey rzeczy w tym sposobie ułoży, iżby wprawdzie taż Właścicielowi łatwa do poznania była, iednakże istotne znaki zamilczane były, któreby Właściciel dla odebrania swey własności za dowód okazać mógł.

§. 529.

§. 529.

Opiſanie takowe po mieyſcach tych, gdzie Obwiniony przebywał, albo gdzie zaskarżony wyſtępek wykonanym był, Edyktem ogłoſzone będzie, którym ſię Właścicielowi nakaże, ażeby ſię w przeciągu roku względem tey rzeczy wzgłoſił, i ſwoie prawo okazał, gdyż w przeciwnym razie rzecz opiſana ſprzedaną, i wzięte za nią pieniądze tym czaſem u Sądu Karzącego ſchowane będą.

§. 530.

Gdyby ſię w przeciągu tego terminu nikt z ſwoim prawem do opiſanych rzeczy nie wzgłoſił; Sąd Karzący uczyni rozporządzenie, ażeby one od Sądu Cywilnego w tym mieyſcu, gdzie ſię znayduią, przez licytacyę publiczną ſprzedane, i zebrane za nie pieniądze do Sądu Karzącego oddane były. Do czaſu względem dawności przepiſanego

może Waściciel, który ieſt w ſtanie właſność ſwoią okazać, o wydanie pieniędzy z przedaży zebranych zawſze ſię domagać. Po upłynionym zaś czaſie dawności ſpadną one na kaſſę, z którey koſzta Sądu Karzącego w powſzechności załatwiane bywaią.

§. 531.

Gbyby rzecz cudza takowey była własności, iżby bez niebeſpieczeńſtwa zepſucia przez rok ieden zachowana bydź nie mogła, albo gdyby zachowanie oneyże z koſztem było połączone; przedaż zatym przez publiczną licytacyą nawet przed czaſem będzie urządzona.

§. 532.

W czaſie każdego ſprzedania rzeczy cudzey, którey Właściciel nie ieſt znaiomy, dokładne opſanie każdey ſprzedaney rzeczy, w ſzczególności wzięta za też pieniężna kwota, iako też ſam ku-

puią-

puiący zapiſany bydź ma, i opiſanie takowe do Aktów Inkwizycyi przyłączone bydź powinno.

§. 533.

Kiedy rzecz cudza więcey powróconą bydź nie może; Sąd Karzący ieſt obowiązany w czaſie Inkwizycyi z Urzędu dochodzić, iaka ſzkoda z wyſtępku wynikła: W Wyroku iednakże na ten czas tylko bezſzkodność zaſądzi, gdy wartość ſzkody i oſoba, którey nadgrodzenie ſzkody należy, z Inkwizycyi wyraźnie i nie wątpliwie okażą ſię. W takowym przypadku Sąd Karzący wydaiąc wyrok, razem rozpoznać ma, komu, i iaka bezſzkodność od Winowaycy należy, i Wyrok uznania bezſzkodności dla każdego, któremu taż zaſadzona będzie, przez Sąd Karzący wydany zoſtanie.

§. 534.

Takowe uznanie równie z innym prawnym Wyrokiem ma ten skutek, iż ten, któremu bezſzkodność przyznaną ieſt, w Sądzie Cywilnym skazanego wproſt o Exekucyą upraſzać może. Wyżey wſpomnione uznanie nie przeſzkadza iednak ukrzywdzonemu, iżby ten większey nadgrody za ſzkody żądał, ieżeliby większą ſzkodę nad tę, którą Sąd Karzący uznał, okazać mógł.

§. 535.

Ieżeliby Sąd Karzący nie mógł z pewnością uznać, komu właściwa z przyczyny wyſtępku należy ſię nadgroda, lub na czym powrócenie ſzkody polegać powinno; na ten czas tylko w Wyroku kary to wyrazić powinien, iż uſzkodzonym przez winowaycę pozoſtaie ſwey bezſzkodności przyzwoitą drogą prawa poſzukiwać. Gdyby więc

kto w celu poſzukiwania tego oſtrzeżonego ſobie prawa, dla pozyskania dowodów u Sądu Karzącego wzgłoſił ſię; na ten czas będzie mu dozwolono przeyrzeć ſię w Aktach Inkwizycyi, iednakże w tych tylko ſzczegułach, które do popełnionego względem niego wyſtępku ściągaią ſię, i za dowód poſzukiwania ſwego prawa służyć mu mogą; takowych ſzczegułów kopie nawet onemuż na żądanie wydane bydź powinny.

§. 536.

Zadość uczynienie dla tego, który przez wyſtępek krzywdę poniósł, zawſze zwyczayną tylko drogą Prawa poſzukiwane będzie, i tym końcem skrzywdzony po ukończoney Inkwizycyi, i wydanym Wyroku, dowody ſpoſobem w poprzedzaiącym §. wzmiankowanym, od Sądu Karzącego powziąć prawo mieć będzie.

ROZDZIAŁ XVIII.

O kosztach Sądu Karzącego.

§. 537.

Wszystkie czynności w rzeczach Sądu Karzącego u iakieykolwiek bądź Zwierzchności zachodzące, z urzędu sprawowane bydź powinny. Zadna zaś inna nadgroda, taxa ani opłata, prócz tey, która ninieyszą ustawą wyraźnie dozwolona iest, wymagana bydź nie może. Wynikaiące z czynności takowych pisma od użycia papieru Stemplowego, i w czasie przesyłania ich od zapłacenia należytości pocztowey, podług osobnych w tey mierze zapadłych rozporządzeń, wolnemi zostaią.

§. 538.

Potrzebne podwody do odesłania może iakowego Areſztanta przez Poſpolſtwo bezpłatnie dawane bydź powinny.

§. 539.

Równym ſpoſobem Lekarze, Cérulicy, i Akuſzerki w zdarzeniach przy Sądzie Karzącym donieſienia ſwoie i zdania bezpłatnie do Sądu podawać ſą obowiązanemi. Gdyby iednakże w mieyſcu, gdzie ſię Sąd znayduie, nie mieſzkali, podwody i ſtół nadgrodzony im bydź powinien.

§. 540.

Swiadkowi z zarobku dziennego żyiącemu, któryby dla powołania ſwoiey oſoby przed Sąd, zarobek takowy utracić muſiał, podług zwyczayney na dzień płacy nadgrodzono bydź powinno.

§. 541.

Każdey w czaſie przewożenia Areſztanta przez Sąd Karzący dla ſtraży poſtanowioney Woyskowey lub Stanu Cywilnego oſobie, za każdą mile drogi tam i nazad dzieſięć Kraycarów, a gdyby ſię w iakim mieyſcu z doſtawionym Areſztantem bawić muſieli, za dzień dwadzieścia Kraycarów, za pół dnia dzieſięć Kraycarów zapłacić im należy.

§. 542.

Tłumaczowi, który podług §. 378. do Inkwizycyi przybranym będzie, ieżeli tenże w służbie przy Sądzie Karzącym lub na publiczney nie zoſtaie funkcyi, za każdy dzień ieden Złoty Ryń. należy.

§. 543.

Posłańcom, którzy ſię w służbie Sądu Karżącego nie znayduią, za każdą

mi-

milę tam i na powrót dzieſięć Kraycarów zapłacić należy.

§. 544.

Miſtrzowi za exekucyą Wyroku śmierci należy ſię piętnaście Złł. Ryńsk.

§. 545.

Należytości w poprzedzaiących §§. wyrażone, iak tylko będą zasłużone, natychmiaſt przez Sąd Karzący zapłacone bydź powinny. Który iednakże prawo mieć ma, po naſtąpionym Wyroku na Obwinionym tychże expens poſzukiwać, ieżeli ów do nadgrodzenia koſztów skazanym będzie, i maiątek onego właſny na to wyſtarczy.

§. 546.

Równym ſpoſobem Sąd Karzący prawo mieć będzie Wskazanemu *a*) za żywność w areſzcie, ieżeli mu takowa podług §. 335. dawana bydź muſiała, co dzień po pięć Kraycarów, i *b*) Taxę

od

od Wyroku Złt. Ryń. dwanaście porachować.

§. 547.

Gdy Obwiniony za niewinnego uznanym zostanie; na ten czas od powrócenia kosztów uwolnionym bydź powinien, Sąd zaś Karzący może Donosiciela w takim tylko przypadku o powrócenie kosztów zapozwać, ieżeli doniesienie, które za fałszywe uznane iest, było przyczyną przedsiewziętey Inkwizycyi.

§. 548.

Ieżeliby Obwiniony za podpadaiącego karze był uznanym, albo gdyby Inkwizycya szczególnie dla niedostatku prawnych dowodów za uchyloną uznana została; przez Wyrok wprawdzie osądzono będzie, iż tenże do powrócenia kósztów Sądowi Karzącemu iest obowiązany; iednakże takowe powrócenie Kosztów na ten czas tylko z ma-

iąt-

iątku onegoż pozyskane bydź może, ieżeli przez to ſpoſób iego zarobku ściéśniony nie zoſtanie, i skazany przez takowe powrócenie koſztów do dopełnienia obowiązków w uczynieniu nadgrody, i do wyżywienia ſwoich Domowników przeſzkody nie miałby. Dla powrócenia koſztów exekuczya Wyroku co do innych ſzczegułów nigdy zwlekaną bydź nie powinna.

§. 549.

W czaſie Sądu Doraźnego Poſpólſtwo to, które do złożenia takowego Sądu powodem było, koſzta ponoſić powinno; do których także powóz i ſtół dla wſzyſtkich przytym potrzebnych urzędowych Oſób należy. Staroſta Cyrkularny koſzta takowe z oſzczędnością i z przynależytym umiarkowaniem poſtanowić powinien, a dla Poſpólſtwa zoſtanie prawo oſtrzeżone, poſzukiwać po-

powrócenia onychże na tym, który iſtotnę ponoſi winę.

§. 550.

Wſzyſtko to, cokolwiek z przyczyny koſztu zapadnie, pilnie do Dziennika, który ſtoſownie do §. 368. przy każdey Inkwizycyi trzymany będzie, iako część Aktów zapiſano zoſtanie, aby Sąd Karzący każdego czaſu był w ſtanie uſprawiedliwienia ſię, iż względem wyrachowania expenſy nad przepis nie poſtąpił, i że zapłata tym, którym ſię należała, uczyniona ieſt.

ROZ-

ROZDZIAŁ XIX.

O związku Sądòw Karzących z Sądem przełożonym w Sprawach karę ściągaiących.

§. 551.

Końcem utrzymania powſzechnego beſpieczeńſtwa, Sądy Karzące powinny w związku między ſobą i w ſcisłym znaydować ſię połączeniu, oraz za wſpólnym znieſieniem ſię ieden drugiego wſpieraiąć, iak naydzielniey ſobie bydź pomocnemi. Porozumienie ſię takowe oſobliwie na ten czas zachowane bydź powinno, gdy do iakiego Sądu Karzącego niebeſpieczny wi-

winowayca będzie przyſtawiony, i gdy za dochodzeniem onegoż ſpoſobu życia poſzlaki ſię okażą, iż iuż u innego Sądu Karzącego w areſzcie zoſtawał; albo gdy ſię okaże, iż u innego Sądu Karzącego poznaki wyſtępku odkryte ſą takie, które wskazuią Sprawcę podobnego temu, który na Inkwizycyi teraz zoſtaie; albo iż gdzie wſpółwinni i uczeſtnicy tego ſamego wyſtępku wiadomi zoſtali, o który Areſztowany ieſt obwinionym.

§. 552.

Sądy Karzące również znoſząc ſię podług okoliczności ſwego położenia otrzymane wiadowości o mieyſcach tych, gdzie zbrodniarze ſchadzki ſwoie trzymaią, gdzie ſię umawiaią, lub przebywaią, albo gdzie ſpoſoby do wyſtępku, lub narzędzia do onegoż wykonania służące ukrywaią, lub też inſtru-

ſtrumenta ſporządzać każą, albo w reſzcie gdzie ruchomości przez wyſtępek nabyte zbywaią, na wzaiem ſobie udzielać powinny.

§. 553.

Podobnie także powinny Sądy Karzące wſpólnie do oſiągnienia ſwego celu przykładać ſię, gdy doſtrzeżono będzie, iż w iakim mieyſcu, lub okolicy iakiey wyſtępki powſzechnieyſzemi ſię ſtaią, albo Przeſtępcy bardziey ſię mnożą, dla tego iż może Polityczna Zwierzchność potrzebney zaniedbuie ſtaranności, albo że poſtanowione ku zapobieżeniu wyſtępkom przezorności i rozporządzenia zachowywane nie bywaią, albo też, iż ſzczególnieyſze okoliczności ſpoſobność do wyſtępków łatwieyſzą ſprawuią.

§. 554.

Gdy ſię który Sąd Karzący o haśle lub o znakach dowie, których Prze-

ſtępcy w ſwoich przedſiewzięciach, ażeby ſię pomiędzy ſobą poznać mogli, używaią; albo gdy wiadomość o ſzczególnieyſzych wynalazkach, ſztukach, i drogach odbierze, któremi dokonanie ſwych niegodziwych poſtępków ſobie ułatwiaią; na ten czas Sądy Karzące ieden drugiemu o tym donieść powinny, aby przez wiadomość takowych poſzlak Przeſtępców odkryć, uwagę Zwierzchności na tychże zwrócić, i Publiczność od ſzkody zabespieczoną uczynić można było. Takowe ſzczególnieyſze ſpoſoby do odkrycia, powinny razem i Sądowi Przełożonemu bydź oznaymione, ieżeli na tym zależeć będzie, aby rozrządzenie uczynione było, przez któreby wyſtępkom zapobieżono, i winowaycy odkrytemi bydź mogli.

§. 555.

§. 555.

W tych i innych podobnych przypadkach powinny Sądy Karzące, nie tylko w teyże ſamey Prowincyi, ale nawet ile to skutkowaćby mogło, w wſzyſtkich Kraiach będące, połączone ſwe ſiły do oſiągnienia powſzechnego zwrócić zamiaru, wiadomość i obiaśnienie wzaiemnie ſobie udzielać, i znayduiące ſię iuż Akta albo oryginalne, ieżeliby bez nich obeyść ſię można było, albo w dokładney kopii ſobie przeſyłać.

§. 556.

Na ten koniec przy każdym Sądzie Karzącym Protokół Podawczy (*Exhibitorum*) trzymać należy, do którego nadchodzące pisma, ieżeli one do oſobnych Dzienników w §. 368. przepiſanych nie należą, wciągnione, i uczynione w tey mierze rozporządzenia zapiſane bydź powinny.

§. 557.

Względem aktów w Regiſtraturze złożonych Sąd Karzący powinien trzymać wypis onychże (*Repertorium*) w którym intereſſa naſtępuiącym ſpoſobem będą podzielone; *a*) na takie, gdzie Sądowi Karzącemu donieſienia o popełnionym wyſtępku uczynione ſą, chociaż winowayca wiadomym nie zoſtał; *b*) na takie, gdzie Sądowi Karzącemu winowaycy ſzczególnie podług opiſania onych, albo nawet po imieniu, i z wyrażeniem właściwego onychże ſtanu wiadomemi zoſtały, chociażby iednak ſchwytanemi bydź nie mogli; *c*) na takie, w których Inkwizycya ukończona i wyrok wydany ieſt; *d*) na takie, w których Inkwizycya i wydanie Dekretu przez ſmierć i ucieczkę przerwane zoſtały; *e*) naoſtatek na takie, względem których dla wywiedzenia' ſię ieſzcze o uczeſtnikach i pomagaiących poſtępowa-

nie

nie w ciągu dalſzym zoſtaie. Nakoniec powinny Repertoria wſzyſtkie okoliczności, podług których Sąd Karzący ieden drugiemu pomoc w poprzedzaiących §§. wytkniętą dać może, krótko i zwięzle w ſobie zawierać, i takowe Akta w Regiſtraturze wskazywać, z których dokładnieyſze okoliczności w razie potrzebnym powzięte bydź mogą.

§. 558.

W Regiſtraturze Akta powinny bydź w oddzielnych faſcykułach zachowywane, i każda Inkwizycya w oſobnym faſcykule związana bydź ma. Inne do Sądu Karzącego należące Akta podług różnicy ſwych materyi podzielone będą. Wſzelkie w faſcykule zawarte Akta z wierzchu liczbą faſcykułu, do ktòrego należą, i liczbą tą, podług którey złożone będą, naznaczone bydź powinny. Gdyby iaka część Aktów więcey zawierała w ſobie allegatów, zaczym

każdy z nich liczbą tey części aktów, do którey należy, naznaczony, a na głównym pismie wyrażono bydź powinno, wiele allegatów do niego należy. Oprócz przypadków ninieyſzym Zbiorem Uſtaw wymienionych, nikomu w Aktach przeyrzeć ſię wolno nie będzie, ani z nich nic wydano bydź nie może.

§. 559.

Końcem łatwieyſzego Aktów wyſzukania, powinny Repertoria i Akta Regiſtratury w dokładne Regeſtra porządkiem Alfabetu bydź ułożone, w których rzecz iedna pod różnemi nazwiskami zapiſana bydź powinna; to ieſt *a*) pod imieniem Obwinionego, czyli winowaycy, gdzie także imiona, któremi ſię tenże może nazywał, czyli tak zwanenazwiska przydatne opuſzczone bydź nie maią, oraz dokładne oznaczenie uczynione będzie, iżby przez podobień-

bieństwo nazwiska błąd iaki nie wyniknął; *b*) pod imieniem tych mieyſc, gdzie wyſtępek popełnionym zoſtał; *c*) pod nazwiskiem ſamychże wyſtępków.

§. 560.

Sąd przełożony w rzeczach karę ſciągaiących uważać no to powinien, ażeby Sądy Karzące w Prowincyi do ſiebie należącey znayduiące ſię, obowiązki ſwego urzędu dokładnie pełniły. Tegoż obobiązkiem ieſt wynikłe wątpliwości rezolwować, i Sąd Karzący wſpierać, gdyby onemuż pomoc przez Inſtancyą iaką odmówiona była. Powinnością oraz onego będzie, te Sądy Karzące do odpowiedzi pociągnąć i ukarać, które ſię opieſzałości w ſprawach urzędowych ſtaią winnemi.

§. 561.

Ażeby Sąd przełożony w uſtawicznym na na podłegłe ſobie Sądy Karzące zoſtawał baczeniu, każdy z nich po-

winien co trzy mieſiące Tabellę względem zapadłych wſzelkich inkwizycyi do Urzędu Cyrkularnego dla dalſzego oneyże Sądowi przełożonemu odesłania przesłać, i w potrzebnym razie dowieść, iż rzeczona Tabella w trzech dniach po upłynionym Kwartale końcem przesłania oneyże oddaną była. Tabella takowa podług formularza na końcu ninieyſzego Rozdziału przyłączonego pilnie i z naywiękſzą dokładnością ułożona bydź powinna. Obwinieni, względem których Inkwizycya przez wyrok ieſzcze nie ieſt zakończona, za każdym razem do naſtępuiącey Kwartalney Tabelli przenieſieni bydź maią.

§. 562.

W relacyi, przy którey ſię Tabella poſyła, Sąd Karzący wſzyſtkie zaſzłe donieſienia o wyſtępkach, których ſprawcy nie ſą poymanemi, wymienić, i względem każdego wyrazić powinien,

ie-

eżeli końcem ſchwytania winowaycy, i iakie ſrzodki użytemi zoſtały.

§. 563.

Gdyby w Kwartale ani winowayca przyſtawiony był, ani donieſienie o wyſtępku nie zaſzło, o tym także w czaſie przepiſanym Relacya uczyniona bydż powinna.

§. 564.

Sąd przełożony ieſt obowiązanym, Tabellę i Relacye przeyrzeć, za doſtrzeżeniem opieſzałości, o przyſpieſzenie intereſſu nalegać, albo dla dokładnieyſzego rzeczy obiaśnienia gruntownieyſzey Relacyi żądać, iżby wcześnie zaradzić można było temu, gdyby Sąd Karzący w czym nie przyzwoicie poſtąpił. To zaś tak z oſtrożnością czymić należy, ażeby ztąd zawikłania i bez potrzebne pisma nie wynikły, ciąg inkwizycyi wſtrzymany nie zoſtał, i

Akta od Sądu, których on nie uchronnie potrzebuie, wymagane nie były.

§. 565.

Z Tabell kwartalnych wſzyſtkich Sądów Karzących Sąd przełożony przy końcu roku ogólną Tebellę podług formularza §. 562. przepiſanego ułożyć, i onęż w naybliżſzych trzydzieſtu dniach nowo zaczętego roku do naywyżſzego Sprawiedliwości Trybunału podać powinien. W Relacyi przyłączoney pilnie i rozważnie wyrażono to bydź powinno, czyli i iakie rodzaie wyſtępków w tym Roku w proporcyi do Roku przeſzłego wzrosły lub ubyły; na czym ſzczególnieyſze przyczyny tey różnicy zaſadzać ſię mogą; czyli Sądy Karzące ſwoim obowiązkom zadoſyć czynią, albo w których błędy ſię okazuią; oraz iakie inne zachodzą uwagi, które do lepſzego ſprawiedliwości ſprawowania pro-

prowadzić mogą; ażeby naywyżſzy Sprawiedliwości Trybunał doſtateczną o wſzyſtkim powziąć wiadomość, i do urządzeń powſzechnie użytecznych przyſtąpić mógł.

§. 566.

W Każdym Sądzie Karzącym od czaſu do czaſu przynaymniey raz w rok rewizya przedſiewzięta, więzienia opatrzone, areſztowani względem poſpiechu, z którym słuchani, i względem ſpoſobu iakim trzymani ſą, zapytani, Dzienniki każdey Inkwizycyi, Protokóła i Regiſtratury zrewidowane, ſzczególniey zaś przesłanych kwartalnych Tabell dokładność i rzetelność dochodzona, i zachowanie ſię Sądu Karzącego tak w powſzechności, iako też co do przypadków ſzczególnych z przepiſami Prawa uważane bydź powinno. Rewizya w tym mieyſcu, gdzie Sąd prze-

przełożony znayduie się, przez Konsyliarza przezeń zesłanego przedsiewzięta bydź powinna, który dokładną swoią w tey mierze Relacyą z wytknięciem wszelkich dostrzeżonych błędów, i podaniem srzodków do poprawienia onychże służących, uczynić powinien. Co do odległeyszych Sądów Karzących, Rewizya takowa przez Cyrkularny Urząd z okazyi powszechnie przepisaney Wizytacyi Cyrkularney przedsiewzięta bydź ma, iednakże względem Rewizyi Sądu Karzącego oddzielna od innych Wizytacyi Relacya uczyniona bydź powinna, która Sądowi przełożonemu przez Rząd Kraiowy udzieloną zostanie.

§. 567.

Relacye takowe z powodu Rewizyi uczynione Sąd przełożony na uwagę wziąć ma, w których iesliby takowe

błę-

błędy zachodziły, któreby niezwłocznego potrzebowały zaradzenia, zgodne z zamiarem rozrządzenie uczynić, względem innych zaś okoliczności zdanie swoie do naywyższego Sprawiedliwości Trybunału przesłać, i Rezolucyi onegoż oczekiwać powinien.

Tabella Sądu Karzącego

Z Krakowa za Kwartał od 1. Stycznia do ostatniego Marca 1797.

Num.	Imie i stan Obwinionego.	Przystawienie nastąpiło.			Dnie Inkwizycyi	Sądowe postępowanie.
		Dnia	przez	z przyczyny.		
1.	Eleonora Stasikowa żona Wyrobnika z Trawkowic.	23. Grud. R. 1796.	Zwierzchność Wasilowską.	Oszustwa.	23. 27. Grud. 1796. 2. 5. Stycznia 1797.	Dnia 8. Stycznia 1797. uznana iest Oszustwa iako występku cywilnego winną, i iest na 6. Miesięcy na karę lżeyszego więzienia skazaną.
2.	Stefan Duda inaczey Oszukalski zwany Parobek z Czarkowa.	10. Lutego 1797.	Sądowę Rewizyą.	Kradzieży, i Zabóystwa łupiezkiego.	10. 13. 18. 24. Lutego. 9. 27. 28. Marca.	Ponieważ dopiero na dniu 27. Marca do zeznania rozboiu przystąpił, zaczym Inkwizycya zarazem dla dopełnionego zabóystwa, iako też dla odkrycia wspólwinnych, i dla powrócenia skradzionych rzeczy dałey się ciągnie.
3.	Woyciech Sliwkowski Mieszczanin, i Szewc z Szweykowa.	Wolny od Straży.		Skaleczenia.	30. Marca 1797.	Inkwizycya iest w ciągu

JAGELLONICAE